

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย

ฉบับที่ 5

อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์

อุตสาหกรรมเนื้อโค

อุตสาหกรรมวิสกีและไวน์

เสนอ

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

กระทรวงพาณิชย์

จัดทำโดย

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มิถุนายน 2547

ผู้วิจัย

อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค

ผศ.ศิริมา บุญนาค

นายณัฐพงศ์ ฐีชี้อ

นักวิจัย

ผู้ช่วยวิจัย

อุตสาหกรรมวิสกีและไวน์

รศ.ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส

นางสาวนัตดาเนตร ชีนวนิช

นักวิจัย

ผู้ช่วยวิจัย

รายชื่องานวิจัย

- ฉบับที่ 1 ภาพรวม โดย รศ.ดร.ไศตติธร มัลลิกะมาส
- ฉบับที่ 2 อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป
อุตสาหกรรมเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก โดย ผศ.ดร.จูน เจริญเสียง
- ฉบับที่ 3 อุตสาหกรรมรถยนต์และส่วนประกอบ
อุตสาหกรรมเม็ดพลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติก
อุตสาหกรรมยางรถยนต์และถุงมือยาง โดย ผศ.ดร.สมชนก คุ่มพันธุ์
- ฉบับที่ 4 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดย อ.ดร.ชโยดม สรรพศรี
- ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค
อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์ โดย ผศ.ศิริมา บุญนา
รศ.ดร.ไศตติธร มัลลิกะมาส
- ฉบับที่ 6 ภาคบริการ โดย ดร.จักรกฤษณ์ ดวงพัศตรา

คำนำ

รายงานผลการวิจัย เรื่อง โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) ไทย-ออสเตรเลีย ซึ่งจัดทำโดยโครงการ CAMGEM และศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการศึกษานี้ได้รับเงินสนับสนุนจากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลวิเคราะห์ (1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจระดับมหภาคจากการปรับลดภาษีตามกรอบการลดภาษี (2) ศึกษาวិเคราะห์ (2) ผลกระทบของการปรับลดภาษี และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีตามกรอบการเจรจาต่อกลุ่มสินค้าส่งออก 8 กลุ่ม กลุ่มสินค้านำเข้า 5 กลุ่มของไทย (3) โอกาส และอุปสรรคของการประกอบธุรกิจ และทำงานในภาคธุรกิจบริการของไทยและออสเตรเลีย และ (4) เสนอแนะแนวทางการปรับตัวของสินค้าส่งออก นำเข้า และบริการที่ได้รับผลกระทบจากการทำเขตการค้าเสรี

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลงานวิจัยซึ่งนำเสนอการศึกษาและการวิเคราะห์ของผลกระทบจากการทำเขตการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลียต่ออุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค และอุตสาหกรรมวิสกีและไวน์ ตลอดจนขอเสนอแนะในการปรับตัวของอุตสาหกรรม

คณะผู้วิจัยโครงการใคร่ขอขอบพระคุณ นางสาวชุติมา บุญยประภัศร รองอธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ นางเพ็ญพรรณ แก้วฟ้า นาคดล ประธานคณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง รวมถึงคณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง และนางสาวสุดา เขมาทานต์ ที่ได้ช่วยให้คำชี้แนะ อนุเคราะห์ข้อมูล และช่วยในการประสานงาน ทำให้การวิจัยเป็นไปอย่างราบรื่น ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งภาครัฐและเอกชนหลายท่านที่ได้มาให้ความคิดเห็นที่มีคุณค่าแก่งานวิจัยนี้มาโดยตลอด สุดท้ายขอขอบคุณนางสาวนันทดาเนตร ชีนวนิช นายสกรรจ์ แสนโสภาน นายวุฒิพงษ์ เลิศอนเนกศิลป์ นายณัฐพงศ์ ฐีชี้อ และนางสาวณัฐพร สังข์แก้ว ผู้ช่วยวิจัยที่มีส่วนช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะเศรษฐศาสตร์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานผลการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ในการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและออสเตรเลีย ตลอดจนการเจรจาการค้าในกรอบต่างๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต

คณะผู้วิจัย

มิถุนายน 2547

สารบัญ

	หน้า
คณะผู้วิจัย	ก
รายชื่องานวิจัย	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ฅ
บทสรุปผู้บริหาร	ญ
บทที่ 1 ผลิตภัณฑ์จากนม	
1.1 กรอบการวิจัย	1
1.2 ภาพรวมของผลิตภัณฑ์นมในตลาดโลก	1
1.3 โครงสร้างอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนมในประเทศไทย	5
1.3.1 วงจรการผลิตผลิตภัณฑ์นมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมนมในประเทศไทย	7
1.3.2 การเลี้ยงโคนม การผลิตน้ำนมดิบ และต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ	9
1.3.3 การค้าระหว่างประเทศของไทย	15
1.3.4 การนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากประเทศออสเตรเลีย	16
1.4 โครงสร้างอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนมในประเทศออสเตรเลีย	19
1.5 มาตรการทางด้านภาษีและมีใช้ภาษี	
1.5.1 ข้อผูกพันสินค้านมและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยภายใต้องค์การการค้าโลก	27
1.5.2 มาตรการทางด้านภาษีและมีใช้ภาษีจากการจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย	30
1.6 ผลกระทบของการกำหนดเขตการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย	32
1.7 ข้อเสนอแนะ	34
บทที่ 2 เนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็ง	
2.1 กรอบการวิจัย	37
2.2 ภาพรวมอุตสาหกรรมโคเนื้อในตลาดโลก	37
2.3 อุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย	41
2.4 อุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศออสเตรเลีย	56
2.5 มาตรการทางด้านภาษีและมีใช้ภาษีจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย	61
2.6 ผลกระทบจากการกำหนดเขตการค้าเสรี	62

2.7	ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับตัว	67
บทที่ 3 วิสกี้และไวน์		
3.1 วิสกี้		
3.1.1	กรอบการวิจัย	71
3.1.2	โครงสร้างการผลิตภายในของประเทศไทย	71
3.1.3	การบริโภคของไทย	73
3.1.4	การค้าระหว่างประเทศของไทย	73
3.1.5	โครงสร้างภาษีนำเข้าและภาษีสรรพสามิต	77
3.1.6	การผลิตและบริโภคของออสเตรเลีย	78
3.1.7	การค้าระหว่างประเทศของออสเตรเลีย	79
3.1.8	การลดอัตราภาษีนำเข้าจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย	80
3.1.9	ผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้นำเข้า	80
3.1.10	ข้อเสนอแนะ (จากการสัมภาษณ์)	81
3.2 ไวน์		
3.2.1	กรอบการวิจัย	82
3.2.2	โครงสร้างการผลิตของไทย	82
3.2.3	การบริโภคของไทย	84
3.2.4	การค้าระหว่างประเทศของไทย	85
3.2.5	โครงสร้างอัตราภาษีนำเข้าและภาษีสรรพสามิต	88
3.2.6	โครงสร้างการผลิตไวน์ของออสเตรเลีย	88
3.2.7	การบริโภค	89
3.2.8	การค้าระหว่างประเทศของออสเตรเลีย	90
3.2.9	การลดอัตราภาษีนำเข้าจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย	91
3.2.10	ผลกระทบของการจัดทำความตกลง	91
3.2.11	ข้อเสนอแนะ (จากการสัมภาษณ์)	93
	บรรณานุกรม	95

สารบัญตาราง

หน้า

บทที่ 1 นมและผลิตภัณฑ์นม

ตารางที่ 1.1	สถิติโคนมของประเทศต่างๆ และของโลก	2
ตารางที่ 1.2	สัดส่วนการผลิตนํ้านมของประเทศต่างๆ ในปี 2001	3
ตารางที่ 1.3	ปริมาณการผลิตนมพร้อมดื่ม	4
ตารางที่ 1.4	สถิติการผลิตนมผงเต็มมันเนย นมผงพร่องมันเนย หางนม และ เคซีน	4
ตารางที่ 1.5	จำนวนโคนมและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม	6
ตารางที่ 1.6	ผลตอบแทนของการประกอบอาชีพเกษตรกรนมเปรียบเทียบ (บางรายการ)	9
ตารางที่ 1.7	จำนวนโคนมตามรายภาค ในปี 1993 – 2002	10
ตารางที่ 1.8	ปริมาณการผลิตนมเฉลี่ยต่อปีและอัตราการเติบโตในปี 1993 – 2001	11
ตารางที่ 1.9	ปริมาณนํ้านมดิบที่ต้องใช้ผลิตนมพร้อมดื่มและปริมาณนํ้านมดิบที่ส่งเข้าโรงงาน	12
ตารางที่ 1.10	ต้นทุนการผลิตและราคานํ้านมดิบที่เกษตรกรขายได้ (2000 – 2001)	
	แยกเป็นรายเดือนและรายไตรมาส	14
ตารางที่ 1.11	ต้นทุนนํ้านมดิบ ราคานํ้านมดิบ และอัตราการให้นํ้านม โดยเฉลี่ย ปี 1997 – 2002	14
ตารางที่ 1.12	แสดงมูลค่าการนำเข้า – ส่งออกผลิตภัณฑ์นม (มกราคม – สิงหาคม) ปี 2001 – 2003	16
ตารางที่ 1.13	การนำเข้าสินค้าผลิตภัณฑ์นมจากประเทศออสเตรเลีย (1998 – 2002)	17
ตารางที่ 1.14	มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัด HS0402100007	18
ตารางที่ 1.15	มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัด HS 0402219108	18
ตารางที่ 1.16	มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัด HS 0402290108	18
ตารางที่ 1.17	มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัด HS 040390	19
ตารางที่ 1.18	จำนวนฟาร์มที่จดทะเบียนในออสเตรเลีย	20
ตารางที่ 1.19	จำนวนโคนม 1,000 ตัว	21
ตารางที่ 1.20	ปริมาณการผลิตนมโดยเฉลี่ยต่อปีต่อตัว (ลิตร)	21
ตารางที่ 1.21	ปริมาณการผลิตนมทั่วประเทศ	22
ตารางที่ 1.22	ราคานม cents ต่อลิตร	23
ตารางที่ 1.23	สัดส่วนการบริโภคผลิตภัณฑ์นมประเภทต่างๆ ในปี 1997-2002	24
ตารางที่ 1.24	ตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์นมของประเทศออสเตรเลียในปี 2002/03	26
ตารางที่ 1.25	การเปิดตลาดนำเข้านมผงและการนำเข้าจริง (1995-2003)	28
ตารางที่ 1.26	การจัดสรรโควตาการนำเข้านมผงให้กับผู้ประกอบการแปรรูปนมต่าง ๆ	29
ตารางที่ 1.27	มาตรการทางด้านภาษีและมาตรการปกป้องพิเศษ	31
ตารางที่ 1.28	มาตรการโควตาที่ไทยเจรจากับประเทศออสเตรเลีย	31

บทที่ 2 เนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็ง

ตารางที่ 2.1 สถิติจำนวนโคเนื้อในประเทศต่างๆ ที่สำคัญทั่วโลก	38
ตารางที่ 2.2 ปริมาณการผลิตโคเนื้อในประเทศต่างๆ ที่สำคัญทั่วโลก	39
ตารางที่ 2.3 การส่งออกและนำเข้าโคเนื้อในตลาดโลกที่สำคัญ	41
ตารางที่ 2.4 สถิติจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทย	42
ตารางที่ 2.5 สถิติจำนวนโคเนื้อ ในประเทศไทย ในปี1993-2003	44
ตารางที่ 2.6 ราคาโคมีชีวิตที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งโคมีชีวิต ราคาขายเนื้อโคชำแหละ ราคาขายปลีกเนื้อโคสันนอก และเนื้อโคสันในตลาดกรุงเทพ	47
ตารางที่ 2.7 ราคาเนื้อโคขุนกึ่งแปงแสน	48
ตารางที่ 2.8 จำนวนโคที่ขออนุญาตฆ่าและคาดว่าจะถูกฆ่าจริง ปี 1998-2002	49
ตารางที่ 2.9 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นของไทย	53
ตารางที่ 2.10 มูลค่าและสัดส่วนการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นแสดงเป็นรายประเทศต้นทางในปี 1998-2002	53
ตารางที่ 2.11 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งของไทย ในปี1998-2002	53
ตารางที่ 2.12 มูลค่าและสัดส่วนการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งแสดงเป็นรายประเทศต้นทาง ในปี1998-2002	54
ตารางที่ 2.13 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นจากออสเตรเลีย ในปี1998-2002	55
ตารางที่ 2.14 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งจากออสเตรเลีย ในปี1998-2002	56
ตารางที่ 2.15 สถิติจำนวนโคเนื้อ ในประเทศออสเตรเลีย ในปี1997-2001	57
ตารางที่ 2.16 ปริมาณการส่งออกเนื้อโคของประเทศออสเตรเลียไปยังต่างประเทศในปี1997-2002	59
ตารางที่ 2.17 มูลค่าการส่งออกเนื้อโคของประเทศออสเตรเลีย	60
ตารางที่ 2.18 ราคาเนื้อโคในประเทศออสเตรเลีย	61

บทที่ 3 วีสกีและไวน์

ตารางที่ 3.1 การผลิตและการจำหน่ายสุรา	72
ตารางที่ 3.2 ประเทศผู้ส่งออกวีสกีที่สำคัญของโลก	74
ตารางที่ 3.3 การส่งออกวีสกีของไทย	74
ตารางที่ 3.4 ประเทศผู้นำเข้าวีสกีที่สำคัญของโลก	75
ตารางที่ 3.5 การนำเข้าวีสกีของไทย	76
ตารางที่ 3.6 ปริมาณการนำเข้าวีสกีของไทยและราคาเฉลี่ย	76
ตารางที่ 3.7 การส่งออกวีสกีของออสเตรเลีย	79
ตารางที่ 3.8 การนำเข้าวีสกีของออสเตรเลีย	79
ตารางที่ 3.9 ปริมาณการผลิตไวน์ของโลก	82
ตารางที่ 3.10 ปริมาณการผลิตไวน์ของไทย ปี 1993-2002	83
ตารางที่ 3.11 ปริมาณการบริโภคไวน์เฉลี่ยของประเทศต่างๆ	84
ตารางที่ 3.12 ประเทศผู้ส่งออกไวน์ที่สำคัญของโลก	85
ตารางที่ 3.13 การส่งออกไวน์ของไทย	86

ตารางที่ 3.14 ประเทศผู้นำเข้าวิสกี้ที่สำคัญของโลก	86
ตารางที่ 3.15 การนำเข้าไวน์ของไทย	87
ตารางที่ 3.16 ปริมาณการนำเข้าไวน์ของไทยและราคาเฉลี่ย	87
ตารางที่ 3.17 การผลิตไวน์ของออสเตรเลีย	89
ตารางที่ 3.8 ปริมาณการบริโภคไวน์ของออสเตรเลีย	89
ตารางที่ 3.19 การส่งออกไวน์ของออสเตรเลีย	90
ตารางที่ 3.20 การนำเข้าไวน์ของออสเตรเลีย	91

สารบัญรูปภาพ

หน้า

บทที่ 1 ผลิตภัณฑ์จากนม

รูปที่ 1.1	สัดส่วนการผลิตน้ำนมดิบในตลาดโลก ปี 2001	3
รูปที่ 1.2	สถิติการผลิตนมผง หางนม และเคซีน	5
รูปที่ 1.3	กระบวนการการผลิตนมและผลิตภัณฑ์	7
รูปที่ 1.4	การเติบโตของการเลี้ยงโคนมในประเทศแยกตามภาคต่างๆ	11
รูปที่ 1.5	ปริมาณนมสำหรับดื่มและนมสำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์นม	23
รูปที่ 1.6	แสดงสัดส่วนการผลิตผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมนมประเทศออสเตรเลียปี2002/03	25
รูปที่ 1.7	แสดงสัดส่วนการบริโภคในประเทศและการส่งออกผลิตภัณฑ์นมของออสเตรเลีย	25
รูปที่ 1.8	ส่วนแบ่งตลาดอุตสาหกรรมนมในตลาดโลกปี2002	26
รูปที่ 1.9	ตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์นมของประเทศออสเตรเลียในปี 2002/03	27

บทที่ 2 เนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็ง

รูปที่ 2.1	ประเทศที่มีการเลี้ยงโคเนื้อเป็นลำดับต้นๆ ของโลกในปี 2002	38
รูปที่ 2.2	แสดงประเทศที่มีการส่งออกโคเนื้อในลำดับต้นๆ ของโลกในปี 2002	40
รูปที่ 2.3	แสดงประเทศที่มีการนำเข้าโคเนื้อในลำดับต้นๆ ของโลก ในปี 2002	40
รูปที่ 2.4	จำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทย	42
รูปที่ 2.5	จำนวนโคเนื้อในประเทศไทย	44
รูปที่ 2.6	วิธีการตลาดโคเนื้อในประเทศไทย	46
รูปที่ 2.7	มูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งจากออสเตรเลีย	55
รูปที่ 2.8	ส่วนแบ่งตลาดส่งออกโคเนื้อของประเทศออสเตรเลียในปี 2002	58

บทสรุปผู้บริหาร
โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรี
ไทย – ออสเตรเลีย
(อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์)

นมและผลิตภัณฑ์นม

ปัจจุบันประเทศไทยดำเนินมาตรการด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนของด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีกับอุตสาหกรรมนมซึ่งประกอบไปด้วย นม (HS0402) บัตเตอร์มิลค์ (HS0403) และหางนม (HS0404) โดย นมผงพร่องมันเนยเป็นประเภทสินค้าอ่อนไหวที่มีการกำหนดโควตานำเข้า โดยปัจจุบันมีการมีการจัดเก็บภาษีในโควตาเท่ากับร้อยละ 20 นอกโควตาเท่ากับร้อยละ 216 บัตเตอร์มิลค์จัดเก็บภาษีนำเข้าเท่ากับร้อยละ 18.2-30 และหางนมจัดเก็บภาษีนำเข้าเท่ากับร้อยละ 30 นอกจากนี้ในส่วนของบัตเตอร์มิลค์และหางนมยังมีมาตรการปกป้องพิเศษ คือ ถ้ามีการนำเข้าเกินกว่าปริมาณที่กำหนดจะจัดเก็บภาษีในอัตราปกติตามอัตราของ WTO

แต่เมื่อทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทย-ออสเตรเลียในปี 2005 จะมีผลทำให้อัตราภาษีนมผงพร่องมันเนยเริ่มลดลงในปี 2005 และลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2025 ส่วนอัตราภาษีนำเข้านอกโควตาจะจัดเก็บในอัตรา WTO ลบ ร้อยละ 10 นอกจากนี้การกำหนดโควตานำเข้านมผงจากออสเตรเลียจะเท่ากับ 2,200 ตัน และเพิ่มเป็นขึ้นร้อยละ 17 ทุกๆ 5 ปี จนเท่ากับ 3,523.6 ตันในปี 2025 ส่วนของบัตเตอร์มิลค์ให้กำหนดปริมาณนำเข้าเพิ่มให้กับออสเตรเลียเท่ากับ 3,000 ตันในปี 2005 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเท่ากับ 4,886.68 ตันในปี 2015 และจะมีอัตราภาษีเท่ากับร้อยละ 0 ด้วย และหางนมกำหนดปริมาณนำเข้าเพิ่มให้กับออสเตรเลีย ในปี 2005 เท่ากับ 20 ตัน และเพิ่มเรื่อยๆ จนเท่ากับ 41.58 ตันในปี 2020 ซึ่งจะลดภาษีลงจนเท่ากับร้อยละ 0 เช่นกัน

ผลกระทบที่จะเกิดจากการทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทย – ออสเตรเลียโดยไม่พิจารณาถึงมาตรการโควตาและมาตรการปกป้องพิเศษจะพบว่าการลดลงของภาษีจะส่งผลต่อการลดลงของราคาสินค้าในหมวด HS0402 HS0403 และ HS0404 เท่ากับร้อยละ 16.7, 16.7 และ 23.1 ตามลำดับ และจากค่าความยืดหยุ่นของราคาเปรียบเทียบที่ได้คือ 1.80 0.9 และ 1.45 ตามลำดับ การลดลงของภาษีจะทำให้มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากประเทศออสเตรเลียทั้งสิ้นเท่ากับร้อยละ 30.06, 15.03, 34.65 ตามลำดับ

จากการประมวลผลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าจากการที่นมผงพร่องมันเนยมีราคาถูกลง การผลิตผลิตภัณฑ์นมที่ใช้น้ำมันดิบในประเทศเป็นวัตถุดิบจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่จะมีผลต่อส่วนแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์นมได้เพราะผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมผงพร่องมันเนยเป็นวัตถุดิบจะมีราคาถูกลงเนื่องจากต้นทุนการผลิตลดลง นอกจากนี้การปรับลดของราคาน้ำมันดิบในประเทศ เพื่อแข่งขันกับนมผงพร่องมันเนย จะมีผลกระทบต่อเนื้อไปยังเกษตรกรรายย่อยซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้จะมีจำนวนลดลง คงเหลือแต่ผู้ผลิตรายใหญ่

หากพิจารณาด้านผู้บริโภค อาจจะได้รับประโยชน์จากการที่ผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมผงพร่องมันเนยเป็นวัตถุดิบมีราคาถูกลง แต่ในด้านคุณค่าทางด้านโภชนาการที่ผู้บริโภคจะได้รับจะมีความแตกต่างกันระหว่างผลิตภัณฑ์นมที่ใช้น้ำมันดิบเป็นวัตถุดิบกับผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมผงพร่องมันเนยเป็นวัตถุดิบ

ดังนั้นรัฐควรมีมาตรการที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังนี้ คือ กวดขันเรื่องการค้า

เข้านมผงพร่องมันเนยและผลิตภัณฑ์นม ให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนด กำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยสำหรับนมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในประเทศโดยการพัฒนาพันธุ์โคนมเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำนม การพัฒนาด้านอาหารสัตว์ การดูแลด้านสุขภาพสัตว์ และการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้ผลิต รัฐควรสร้างระบบตลาดภายในประเทศ ประชาสัมพันธ์และเน้นการส่งเสริมบริโภคนมที่ทำมาจากนมสด โดยเน้นถึงคุณค่าทางโภชนาการ และดำเนินการด้านการสร้างคุณภาพและมาตรฐานในด้านต่างๆ และเกษตรกรควรให้ความสำคัญในเรื่องของพันธุ์โคและอาหารที่โคกิน เพราะจะช่วยเพิ่มผลผลิตน้ำนมดิบที่มีคุณภาพได้มากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรต้องรักษาคุณภาพของน้ำนมดิบให้ได้มาตรฐาน และควรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็ง

ปัจจุบันเนื้อโคตามพิกัดศุลกากร HS 0201 และ HS 0202 เป็นประเภทสินค้าอ่อนไหวถูกกำหนดภาษีนำเข้าร้อยละ 51 ซึ่งไม่มีการกำหนดเป็นโควตา แต่นำมาตรการปกป้องพิเศษมาใช้คือ ถ้านำเข้าเกินกว่าปริมาณที่กำหนดจะจัดเก็บภาษีในอัตราปกติตามอัตราของ WTO เมื่อทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทย-ออสเตรเลียต้องลดภาษีทันทีเหลือร้อยละ 40 ในปี 2005 และลดลงเหลือร้อยละ 36 ในปี 2011 และลดลงร้อยละ 4 ในปีต่อไปจนเหลือร้อยละ 0 ในปี 2020 รวมทั้งยกเลิกการกำหนดปริมาณการนำเข้าด้วย

จากการประมาณการโดยไม่นำเรื่องมาตรการปกป้องพิเศษเข้ามาพิจารณาพบว่า การลดภาษีจะส่งผลให้ราคาสินค้าในหมวด HS 0201 และ HS 0202 ลดลงเท่ากับร้อยละ 7.5 ในปี 2005 และจากค่าความยืดหยุ่นของราคาเปรียบเทียบที่ได้เท่ากับ 0.13 นั้น ประมาณการได้ว่าปริมาณการนำเข้าเนื้อแช่เย็นและแช่แข็งจากออสเตรเลียจะเพิ่มขึ้นทั้งสิ้นร้อยละ 6.1

และจากการประมวลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่ามีความกังวลในเรื่องส่วนแบ่งตลาดที่อาจจะลดลงได้จากการที่ราคาเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งถูกลงจากการทำ FTA ผู้ประกอบการจะหันไปซื้อเนื้อโคที่ราคาถูกกว่าและคุณภาพดีกว่าโดยเปรียบเทียบ ในกรณีที่ผู้ประกอบการในประเทศไม่เปลี่ยนแปลงทิศทางการซื้อเนื้อโคจากไทยไปซื้อจากออสเตรเลีย แนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้นได้คือ การรับซื้อโคขุนในราคาที่ถูกลงซึ่งในระยะหลังจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคโดยตรง ในด้านรายได้ที่ลดลงไปจากเดิม ขณะเดียวกันในกรณีที่ผู้เลี้ยงโคขุนหันไปนำเข้าโคมีชีวิตจากออสเตรเลียแทนการซื้อโคจากเกษตรกรไทยมาขุนต่อ จะเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่เลี้ยงโคไม่ได้มาตรฐานต้องออกจากวงจรไปเพราะไม่สามารถแข่งขันได้

ดังนั้นรัฐบาลและเอกชนควรร่วมมือกันกำหนดรูปแบบฟาร์มโคเนื้อมาตรฐาน และเข้มงวดในการตรวจสอบ ดูแลการจัดตั้งตลาดหรือศูนย์ซื้อขายโคในแต่ละภูมิภาค นอกจากนี้รัฐบาลควรส่งเสริมการวิจัยร่วมกันและการรวมกลุ่มของเกษตรกรให้จริงจังมากขึ้น และควรจัดหาแหล่งเงินกู้หรือเงินลงทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับเกษตรกรและติดตามการใช้เงินลงทุนให้ถูกวัตถุประสงค์ ส่งเสริมและจัดการหาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกหญ้าอาหารโค เพื่อช่วยลดต้นทุนในการเลี้ยงโคและเพิ่มผลผลิตไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ยังควรดำเนินการในเชิงรุกโดยการประชาสัมพันธ์รณรงค์ส่งเสริมให้คนในประเทศหันมานิยมบริโภคเนื้อโคมากขึ้น โดยเน้นเรื่องคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตของเด็ก

สำหรับเกษตรกรควรปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันในด้านราคาได้คือ การพยายามลดต้นทุนการผลิตการเลี้ยงโคขุน เน้นการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นอาหารเลี้ยงโค อีกแนวทางคือ การเพิ่มผลผลิต ซึ่งเกษตรกรควรให้ความสำคัญกับหญ้าหรืออาหารที่ให้โคกิน เพราะการได้รับอาหาร และสารอาหารที่ครบถ้วนจะนำมาซึ่งความสมบูรณ์ของโค ส่วนการแข่งขันด้านคุณภาพของเนื้อโค สิ่งที่เกษตรกรจะต้องให้ความสำคัญประกอบด้วย สายพันธุ์ของโคเนื้อและการปรับปรุงหรือบำรุงสายพันธุ์เพราะว่าลักษณะและคุณภาพของเนื้อที่ได้จากโคเนื้อแต่ละพันธุ์ รวมทั้งอัตราการเจริญเติบโต ขนาดและรูปร่างจะมีความแตกต่างกันไป นอกจากนี้ยังต้องมีการควบคุมทางด้านสุขภาพอนามัย และการป้องกันโรคระบาด เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญอย่างมาก

ในภาพรวมอาจจำเป็นต้องมีคณะทำงานเพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านโคเนื้อ และเนื้อสัตว์อื่นๆ เพื่อคุมในด้านปริมาณและคุณภาพการผลิต รวมถึงสร้างความเข้มแข็งในด้านการต่อรองให้กับเกษตรกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปศุสัตว์ ต่อไป

วิสกี้

การนำเข้าวิสกี้ของไทยมากกว่าร้อยละ 80 เป็นการนำเข้าจากสหราชอาณาจักร ส่วนการนำเข้าจากออสเตรเลียมีการนำเข้ามากในช่วงปี 2000-2001 เท่านั้น ซึ่งวิสกี้ที่นำเข้าจากออสเตรเลียเป็นวิสกี้ที่ออสเตรเลียนำเข้าหัวเชื้อจากที่อื่นแล้วมาเติมน้ำและนำมาบรรจุขวดใหม่ ในปี 2003 ไทยได้นำเข้าวิสกี้แบบเดียวกันนี้จากฟิลิปปินส์แทนการนำเข้าจากออสเตรเลียภายใต้อัตราภาษี AFTA ที่เสียภาษีเพียงร้อยละ 5

ปัจจุบันวิสกี้มีอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 60 ภายหลังการเปิดเสรีการค้าระหว่างไทย-ออสเตรเลีย อัตราภาษีนำเข้าจากออสเตรเลียจะลดลงเหลือร้อยละ 30 ภายในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2005 และจะทยอยลดลงร้อยละ 6 ทุกปี จนเหลือร้อยละ 0 ในปี 2010

การเปิดเสรีการค้าระหว่างไทย-ออสเตรเลีย คาดว่าจะไม่มีผลกระทบต่อไทย เนื่องจากปัจจุบันไทยไม่มีการนำเข้าวิสกี้จากออสเตรเลียแล้ว เพราะออสเตรเลียไม่มีชื่อเสียงในการผลิตวิสกี้ ส่วนใหญ่ออสเตรเลียจะเป็นผู้นำเข้ามากกว่า และจากความเห็นผู้ผลิตภายในประเทศพบว่า ถึงแม้ภาษีนำเข้าวิสกี้จะลดลงแล้ว ผู้ผลิตภายในประเทศยังสามารถแข่งขันได้ และยังสามารถลดราคาวิสกี้ลงเพื่อให้สามารถแข่งขันกับวิสกี้ของต่างประเทศได้ นอกจากนี้การนำเข้าสุราต่างประเทศซึ่งเป็นที่ใหม่เข้ามาจำหน่ายในไทยจะมีต้นทุนที่สูงมาก ซึ่งในขณะนี้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายภายในประเทศจะเป็นรายใหญ่ๆ ซึ่งครอบคลุมส่วนแบ่งการตลาดได้เกือบทั้งหมด และผู้บริโภคในประเทศส่วนใหญ่ยังนิยมบริโภคสุราขาว และแมงไซ ซึ่งมียาราคาถูกกว่า แทนการบริโภคสุรานำเข้าซึ่งมีราคาสูง

ข้อเสนอต่อรัฐบาลคือ รัฐบาลควรเร่งการเปิด Export Processing Zone เพื่อให้สามารถผลิตและส่งออกได้โดยเสียภาษีต่อเดียว และ กรมศุลกากรควรเข้มงวดการกำหนดราคานำเข้า CIF ของวิสกี้ เนื่องจากผู้นำเข้าวิสกี้แจ้งราคาต่ำกว่าความเป็นจริงมาก ทำให้การคำนวณภาษีต่างๆ ต่ำมากซึ่งจะทำให้ผู้ผลิตของไทยแข่งขันได้ลำบาก

ไวน์

ฝรั่งเศสเคยเป็นแหล่งนำเข้าไวน์ที่สำคัญที่สุดของไทย แต่ในปี 2003 ออสเตรเลียได้กลายเป็นแหล่งนำเข้าไวน์ที่สำคัญแทน ไวน์ที่ไทยนำเข้าจากออสเตรเลียเป็นไวน์ที่มีคุณภาพต่ำมาก โดยมีราคาเฉลี่ยลิตรละ 87 บาท ซึ่งปัจจุบันนี้อัตราภาษีนำเข้าไวน์คือร้อยละ 60 ภายหลังจากข้อตกลงการค้าเสรี อัตราภาษีนำเข้าไวน์จากออสเตรเลียจะลดลงเหลือร้อยละ 40 ภายในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2005 และจะทยอยลดลงร้อยละ 4 ในทุกๆปี จนเป็นร้อยละ 0 ในปี 2015

ภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างไทย-ออสเตรเลีย เมื่อคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นพบว่า เมื่อรัฐบาลลดภาษีนำเข้าไวน์ ปริมาณการนำเข้าไวน์จากออสเตรเลียจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4 และทยอยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ต่อปี นอกจากนี้จะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตภายในประเทศค่อนข้างมาก เนื่องจากปัจจุบันราคาไวน์ที่ผลิตในประเทศ และที่นำเข้าจากออสเตรียมีราคาใกล้เคียงกัน โดยออสเตรียมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าไทยมาก และมีประสิทธิภาพในการผลิตมากกว่า 100 ปี ในส่วนผู้บริโภคจะบริโภคไวน์จากออสเตรียมากขึ้น ถ้าผู้นำเข้าคงราคาจำหน่ายไว้เท่าเดิม แต่นำเข้าไวน์ที่มีคุณภาพดีขึ้นมาจำหน่ายแทน

ข้อเสนอต่อรัฐบาลที่ควรพิจารณาในการเปิดเสรีการค้าไวน์ คือรัฐบาลควรจะต้องลดภาษีสำหรับวัตถุดิบที่ใช้ในการบรรจุขวด เช่น ขวด ฝาจุก และกระดาษปิดฝาจุก ตลอดจนเครื่องจักรที่ใช้การผลิตด้วย และกรมศุลกากรควรเข้มงวด ในการกำหนดราคานำเข้าไวน์จากต่างประเทศ เนื่องจากราคาที่ผู้นำเข้าแจ้งเป็นราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริง

บทที่ 1

นมและผลิตภัณฑ์จากนม

บทนี้จะเป็นการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทย – ออสเตรเลียในเรื่องผลิตภัณฑ์จากนม

1.1 กรอบการวิจัย

ขอบเขตการศึกษาเรื่องผลิตภัณฑ์จากนมจะแบ่งสินค้าตามพิกัดดังต่อไปนี้ ได้แก่ HS 0402 HS 0403 และ HS 0404 ซึ่งถูกจัดไว้ในรายการสินค้าอ่อนไหวกับประเทศออสเตรเลีย

HS 0402 หมายถึง นมและครีมที่ทำให้เข้มข้น หรือเติมน้ำตาล หรือสารทำให้หวานอื่นๆ

HS 0403 หมายถึง บัตเตอร์มิลค์ นมและครีมชนิดเคอร์เดิล โยเกิร์ต เคเฟอร์ รวมทั้งนมและครีมที่หมักหรือทำให้เปรี้ยวอย่างอื่น จะทำให้เข้มข้น เติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่นๆ ปรุงกลิ่นรส เติมผลไม้ ลูกนัท หรือโกโก้ หรือไม่ก็ตาม

HS 0404 หมายถึง หางนม (เวย์) จะทำให้เข้มข้น หรือเติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม ผลิตภัณฑ์ที่มีองค์ประกอบของนมธรรมชาติ จะเติมน้ำตาลหรือสารทำให้หวานอื่น ๆ หรือไม่ก็ตาม ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น

1.2 ภาพรวมของผลิตภัณฑ์นมในตลาดโลก

จากสถิติจำนวนโคนมในประเทศต่างๆ ทั่วโลกตั้งแต่ปี 1996 ถึงปี 2001 พบว่า ปริมาณการเลี้ยงโคนมทั่วโลกมีแนวโน้มที่ลดลง สาเหตุสำคัญประการหนึ่งจะมาจากเรื่องการระบาดของโรคควัวบ้า สำหรับประเทศที่มีการเลี้ยงโคนมมากที่สุด 5 อันดับแรกของปี 2001 ได้แก่อินเดีย สหภาพยุโรป บราซิล สหรัฐอเมริกา และเม็กซิโก ตามลำดับ

จากตารางจะเห็นว่า ประเทศที่เลี้ยงโคนมเป็นจำนวนมากต่างมีแนวโน้มในการเลี้ยงที่ลดลง เมื่อเทียบกับปี 1996 จะมีแต่เฉพาะประเทศอินเดีย และเม็กซิโกเท่านั้นที่มีการเลี้ยงโคนมเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์การเลี้ยงโคนมมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน สำหรับประเทศอื่นๆ เอเชียพบว่าจีนและเกาหลีใต้มีการเลี้ยงโคนมที่เพิ่มขึ้นในขณะที่ญี่ปุ่นมีการเลี้ยงโคนมที่ลดลง

ตารางที่ 1.1 สถิติโคนมของประเทศต่างๆ และของโลก

หน่วย: 1,000ตัว

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
สหภาพยุโรป	22,107	21,794	21,477	21,125	20,604	20,287
นอร์เวย์	322	326	323	324	316	299
สวีตเซอร์แลนด์	764	742	737	725	714	718
ยุโรปตะวันออก	7402	7301	7193	6937	6597	6381
สหรัฐอเมริกา	9,280	9,199	9,133	9,156	9,206	9,115
แคนาดา	1,279	1,253	1,202	1,180	1,142	1,156
เม็กซิโก	6,440	6,500	6,600	6,700	6,800	6,900
อาร์เจนตินา	2,369	2,525	2,567	2,630	2,500	2,400
บราซิล	17,100	17,067	17,067	16,194	16,040	16,045
แอฟริกาใต้	562	554	552	550	545	545
ญี่ปุ่น	1,211	1,204	1,190	1,171	1,150	1,124
อินเดีย	33,246	33,726	34,200	34,700	35,300	35,300
จีน	4,298	4,601	4,397	4,300	5,238	5,680
เกาหลีใต้	316	281	281	306	286	320
ออสเตรเลีย	2,002	2,060	2,060	2,154	2,171	2,281
นิวซีแลนด์	3,064	3,222	3,300	3,270	3,485	3,520
ทั่วโลก	138,540	136,338	134,330	132,297	130,722	132,097

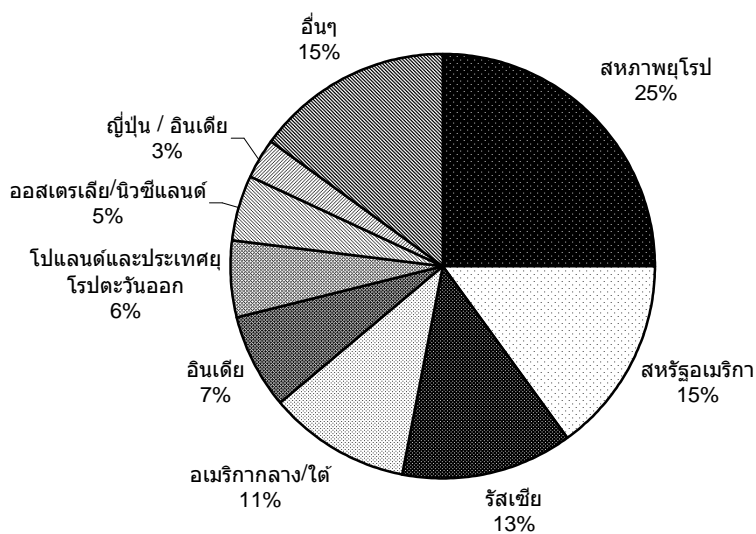
ที่มา: International Dairy Statistics 2002

สำหรับปริมาณการผลิตน้ำนมพบว่า ประเทศต่างๆ ผลิตน้ำนมดิบเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาจากสถิติของ FAO พบว่าปริมาณน้ำนมที่ผลิตได้เพิ่มขึ้นจาก 469,505 พันตันในปี 1996 เป็น 490,728 พันตันในปี 2001 คิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.52 ต่อปี ประเทศที่ผลิตน้ำนมดิบปริมาณสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และอินเดีย ตารางที่ 1.2 แสดงสัดส่วนการผลิตน้ำนมดิบของปี 2001

ตารางที่ 1.2 สัดส่วนการผลิตน้ำนมของประเทศต่างๆ ในปี 2001

ประเทศ	สัดส่วนการผลิต (%)
สหภาพยุโรป	25
สหรัฐอเมริกา	15
รัสเซีย	13
อเมริกากลาง/ใต้	11
อินเดีย	7
โปแลนด์และประเทศยุโรปตะวันออก	6
ออสเตรเลีย/นิวซีแลนด์	5
ญี่ปุ่น / อินเดีย	3
อื่นๆ	15

ที่มา: International Dairy Statistics 2002

รูปที่ 1.1 สัดส่วนการผลิตน้ำนมดิบในตลาดโลก ปี 2001

ในด้านปริมาณการผลิตนมพร้อมดื่มทั่วโลกปรากฏว่า สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศผู้ผลิตนมพร้อมดื่มมากที่สุดเฉลี่ยประมาณปีละ 25,000 พันกิโลกรัมต่อปี ส่วนสหภาพยุโรปมีระดับการผลิตรองลงมา โดยเฉลี่ยผลิตได้ประมาณปีละ 29,632 พันกิโลกรัมต่อปี สำหรับประเทศออสเตรเลีย การผลิตนมพร้อมดื่มในประเทศโดยเฉลี่ยผลิตได้ประมาณปีละ 1,977 พันกิโลกรัมต่อปี ตารางที่ 1.3 แสดงปริมาณการผลิตนมพร้อมดื่มในช่วงปี 1996 ถึง 2001

ตารางที่ 1.3 ปริมาณการผลิตนมพร้อมดื่ม หน่วย: 1,000 กิโลกรัม

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	เฉลี่ย
สหรัฐอเมริกา	25,163	25,130	25,230	25,170	24,979	24,745	25,069
สหภาพยุโรป	29,778	29,425	29,725	29,647	29,390	29,828	29,632
ออสเตรเลีย	1,962	1,976	1,993	1,994	1,978	1,960	1,977
โปแลนด์	1,296	1,340	1,350	1,803	1,803	1,786	1,563
แคนาดา	2,667	2,827	2,761	2,754	2,699	2,737	2,741
เม็กซิโก	n.a.	3,568	3,638	3,733	3,765	3,633	3,667
อาร์เจนตินา	1,408	1,493	1,535	1,553	1,608	1,600	1,533
แอฟริกาใต้	1,100	1,130	1,124	1,177	1,200	1,208	1,157
ญี่ปุ่น	5,187	5,157	5,047	4,950	4,970	4,842	5,026
จีน	n.a.	490	570	720	1,230	2,380	1,078

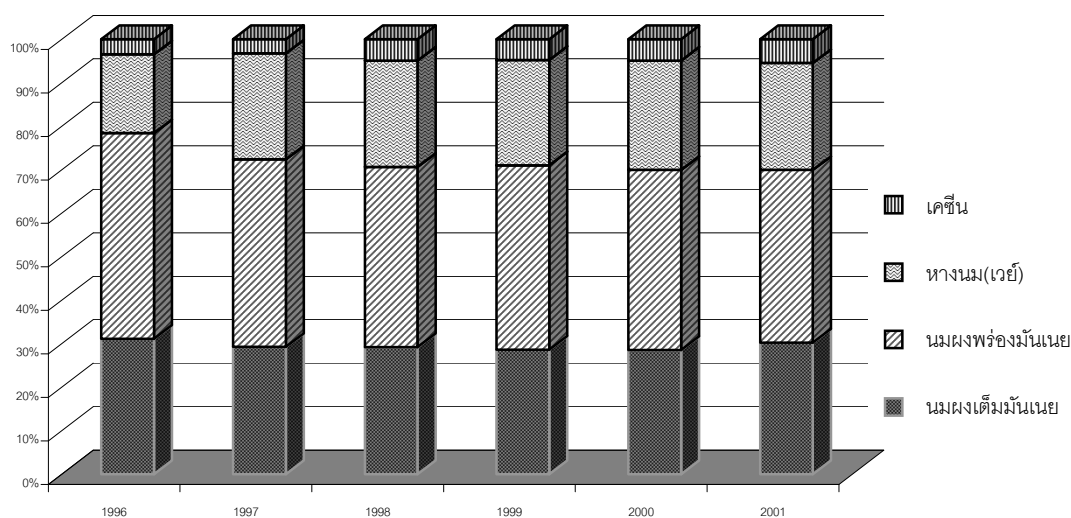
ที่มา: International Dairy Statistics 2002

ผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่น ๆ เช่น นมผงเต็มมันเนย นมผงพร่องมันเนย หางนม และเคซีน ที่ผลิตในช่วงระหว่างปี 1996 ถึง 2001 จะแสดงไว้ในตารางที่ 1.4 ซึ่งพบว่า ปริมาณการผลิตนมในแต่ละประเภทมีทิศทางการผลิตที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การผลิตนมผงเต็มมันเนยและเคซีนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ส่วนการผลิตนมผงพร่องมันเนยและหางนม (เวย์) มีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 1.4 สถิติการผลิตนมผงเต็มมันเนย นมผงพร่องมันเนย หางนม และ เคซีน (หน่วย: 1,000 ตัน)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
นมผงเต็มมันเนย	2,025	2,090.5	2,095.2	2,131.8	2,161.8	2,229.6
นมผงพร่องมันเนย	3,076.8	3,082.7	2,968.2	3,161.4	3,135	2,929.8
หางนม (เวย์)	1,179.2	1,741.8	1,753.1	1,806.5	1,905.4	1,812.9
เคซีน	225.3	232.1	352.1	354	371.6	404.1

ที่มา: International Dairy Statistics 2002

รูปที่ 1.2 สถิติการผลิตนมผง หางนม และเคซีน

1.3 โครงสร้างอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนมในประเทศไทย

การเลี้ยงโคนมและการผลิตน้ำนมในประเทศไทยเริ่มมาตั้งแต่ปี 1907 โดยชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่ม โคนมที่เลี้ยงเป็นโคนมพันธุ์บังกาลา (Bengal) ในช่วงระยะแรกของการเลี้ยงโคนมนั้น น้ำนมส่วนใหญ่ที่ผลิตได้จะบริโภคโดยชาวอินเดีย ต่อมา ในปี 1920 ม.จ.สิทธิพร กฤษดากร เป็นคนไทยคนแรกที่ทำฟาร์มเลี้ยงโคนมขึ้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในช่วงเวลาดังกล่าว สถานเลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ยังคงเป็นของชาวอินเดีย แต่ได้มีสถานเลี้ยงโคนมของคนไทยเพิ่มขึ้น และนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คนไทยนิยมบริโภคนมมากขึ้นและได้มีการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมมากขึ้น ในช่วงเวลาเดียวกันนั้นได้มีการพัฒนาเรื่องฟาร์มโคนมโดยการดำเนินการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมีการนำเข้าโคนมพันธุ์เจอร์ซีจากประเทศออสเตรเลียเข้ามาเลี้ยงในประเทศไทย รัฐบาลได้ให้กรมปศุสัตว์ดำเนินการทางด้านบำรุง ปรับปรุง และขยายพันธุ์โคนมให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงมากขึ้น ต่อมา ในปี 1960 ทางรัฐบาลเดนมาร์กและสมาคมเกษตรกรเดนมาร์กได้น้อมเกล้าฯ ถวายโครงการการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีการจัดตั้งฟาร์มโคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมเดนมาร์กขึ้น ซึ่งต่อมาในปี 1971 ได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นโครงการส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อสค .)

อาชีพการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยถูกจัดให้เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 และ 5 ซึ่งนอกจากจะกำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำหรับเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรแล้ว อีกด้านหนึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ในการสร้างสุขภาพอนามัยของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยรัฐให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อการบริโภคน้ำนม มีการจัดโครงการรณรงค์ดื่มนม รวมทั้งสนับสนุนในด้านการวิจัยและพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติฉบับต่อ ๆ มา และจากการสนับสนุนของรัฐ ทำให้อาชีพการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยมีการขยายตัว และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ

จากข้อมูลสถิติปีล่าสุดเกี่ยวกับโคนมในปี 2003 ปรากฏว่ามีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศไทยประมาณ 20,000 ครัวเรือน โดยกระจายอยู่ตามเขตต่างๆ ทั่วประเทศ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่จะอยู่ในเขต 7 และ เขต 1 คิดเป็นประมาณร้อยละ 51.2 ของจำนวนครัวเรือน ส่วนจำนวนโคนมที่มีการเลี้ยงในสองเขตนี้คิดเป็นประมาณร้อยละ 58 ของจำนวนโคนมที่มีการเลี้ยงในปี 2003 ตารางที่ 1.5 แสดงจำนวนโคนมและจำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในปี 2003 โดยแบ่งออกเป็นเขตต่างๆ

ตารางที่ 1.5 จำนวนโคนมและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

เขต	โคนม			
	จำนวน	เกษตรกร	โคนม	เกษตรกร
	(ตัว)	(ครัวเรือน)	ร้อยละ	ร้อยละ
เขต 1 กรุงเทพฯ และปริมณฑล	96,154	4,625	25.3	23.0
เขต 2 ตะวันออก	34,723	2,062	9.1	10.3
เขต 3 ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	57,691	2,740	15.2	13.6
เขต 4 ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	26,663	2,245	7.0	11.2
เขต 5 เหนือตอนบน	22,846	1,343	6.0	6.7
เขต 6 เหนือตอนล่าง	11,436	736	3.0	3.7
เขต 7 ตะวันตก	124,425	5,874	32.7	29.2
เขต 8 ใต้ตอนบน	2,632	169	0.7	0.8
เขต 9 ใต้ตอนล่าง	3,633	307	1.0	1.5
รวม	380,203	20,101	100	100

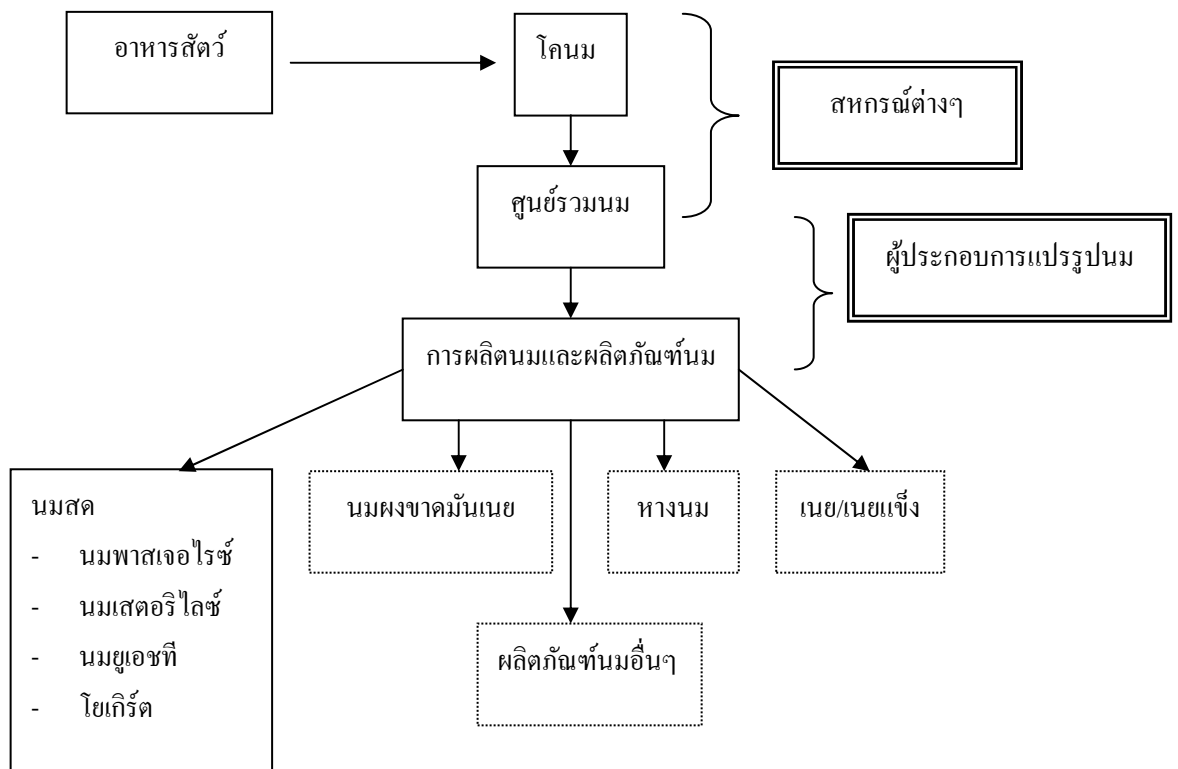
ที่มา: สถิติปีล่าสุด

อย่างไรก็ดี จำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมในประเทศมีสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเกษตรด้านอื่นๆ จากสถิติปีล่าสุดปี 2003 จำนวนเกษตรกรในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 1,825,365 ครัวเรือนหรือคิดเป็นเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมร้อยละ 1.1

1.3.1 วงจรการผลิตผลิตภัณฑ์นมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนมในประเทศไทย

สำหรับวงจรการผลิตนมและผลิตภัณฑ์จากนมมีการจัดการที่ไม่ซับซ้อนมาก ในกรณีของการจัดการฟาร์มโคนมแบบครบวงจร จะเริ่มจากการเลี้ยงโคนม การรีดนม ใช้น้ำนมดิบเป็นวัตถุดิบในการผลิตนมชนิดต่างๆ เช่น นมสด (นมพาสเจอร์ไรซ์ นมสเตอริไลซ์ และนมยูเอชที) นมผงธรรมดา นมผงขาดมันเนย เนย เนยแข็ง เป็นต้น ในส่วนของการเลี้ยงโคนมจะได้ประโยชน์จากมูลโค โดยนำมาทำปุ๋ยจากมูลสัตว์เพื่อใช้ในการเพาะปลูกพืชอื่นๆ ขณะเดียวกันสามารถนำมูลโคมาผลิตก๊าซชีวภาพและใช้เป็นปุ๋ยคอกสำหรับใส่แปลงหญ้าที่ใช้เลี้ยงโคนมอีกทอดหนึ่ง

สำหรับการดำเนินการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในไทยนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะรีดน้ำนมจากแม่โค และนำส่งยังศูนย์รวมนมซึ่งตั้งอยู่ในแต่ละพื้นที่ โดยที่ศูนย์รวมนมส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของสหกรณ์ น้ำนมดิบที่ส่งไปยังศูนย์รวมนมส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในกระบวนการการผลิตนมพร้อมดื่มเช่น นมพาสเจอร์ไรซ์ นมสเตอริไลซ์ และนมยูเอชที และผลิตภัณฑ์โยเกิร์ต นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ จากน้ำนมดิบ เช่น นมผงขาดมันเนย หางนม เนย/เนยแข็ง และผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ

รูปที่ 1.3 กระบวนการการผลิตนมและผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ดี การผลิตนมผง หางนม เนยและเนยแข็ง รวมถึงผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ ในประเทศไทย ยังมีจำนวนไม่มากนักเพราะต้นทุนในการดำเนินการสูง จึงมีการนำเข้าสินค้าดังกล่าวจากประเทศอื่นๆ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เพื่อมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่นๆ

แม้ว่าจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะมีสัดส่วนที่ไม่สูงมาก แต่วงจรการผลิตนมและผลิตภัณฑ์นมมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน นับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเลี้ยงโคนม การผลิตน้ำนมดิบ การรวบรวมน้ำนมดิบมาส่งขายให้กับผู้แปรรูป และท้ายสุดไปถึงการวางขายในตลาดสำหรับภาครัฐ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและทำหน้าที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรม ได้แก่

1. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมและดูแลโควตาในการนำเข้า
2. กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) มีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนากิจการโคนมทั้งระบบ ตั้งแต่การเลี้ยงโคนมและการผลิตน้ำนม
4. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีหน้าที่ในการควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทั้งทางด้านเคมีและชีวภาพ
5. กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ มีหน้าที่ควบคุมราคาขายให้ยุติธรรมต่อผู้บริโภค
6. คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีหน้าที่ดูแลไม่ให้ผู้ผลิตเอาเปรียบผู้บริโภคทั้งทางด้านคุณภาพและราคา
7. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ให้สินเชื่อตามนโยบายของรัฐ

ในส่วนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะมีลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้

1. เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมภายใต้การส่งเสริมและการดูแลขององค์การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแห่งประเทศไทย
2. เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมตามสหกรณ์ต่างๆ
3. เป็นผู้เลี้ยงโคนมในหน่วยงานราชการเพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนา
4. เป็นผู้เลี้ยงอิสระที่ไม่ได้ร่วมกับหน่วยราชการ หรือ อ.ส.ค. ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นฟาร์มขนาดใหญ่

กล่าวได้ว่า หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญสำหรับเกษตรกรคือสหกรณ์โคนมในแต่ละพื้นที่ซึ่งก็อยู่ภายใต้กรมส่งเสริมสหกรณ์หรือองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทยอีกชั้นหนึ่ง

สำหรับผู้ประกอบการรายใหญ่ในประเทศไทย 7 ลำดับแรก ได้แก่

1. องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) เป็นรัฐวิสาหกิจ ถือเป็น
ผู้ประกอบการรายแรกของประเทศ
2. สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด มีสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมมากที่สุดในประเทศ
3. บริษัทโฟร์โมส ฟรีแลนด์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
4. บริษัทอุตสาหกรรมนมไทย จำกัด
5. บริษัทนมโชคชัย
6. บริษัท ซีพี-เมจิ จำกัด
7. บริษัทเนสท์เล่ (ประเทศไทย) จำกัด

จากรายชื่อผู้ประกอบการแปรรูปนมพร้อมดื่มข้างต้นนี้จะพบว่าทั้ง รัฐวิสาหกิจ บริษัทข้าม
ชาติ และบริษัทของคนไทย

1.3.2 การเลี้ยงโคนม การผลิตนํ้านมดิบ และต้นทุนการผลิตนํ้านมดิบ

จากการศึกษาของกองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ในช่วงปี 1990 ถึง 1995 เกี่ยวกับ
ผลตอบแทนของการประกอบอาชีพเกษตรกรพบว่า ผลตอบแทนสุทธิจากการเลี้ยงโคนมเมื่อเปรียบเทียบกับการ
ประกอบอาชีพเกษตรกรอื่น ๆ จะสูงกว่า ตารางที่ 1.6 แสดงผลตอบแทนของการประกอบอาชีพเกษตรกร
โดยเปรียบเทียบ

ตารางที่ 1.6 ผลตอบแทนของการประกอบอาชีพเกษตรกรเปรียบเทียบ (บางรายการ)

ปีเพาะปลูก	หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม								
	การเลี้ยงโคนม			ข้าวโพด			มันสำปะหลัง		
	ต้นทุน	ราคา	ผลตอบแทน	ต้นทุน	ราคา	ผลตอบแทน	ต้นทุน	ราคา	ผลตอบแทน
			สุทธิ			สุทธิ			สุทธิ
1990/91	5.00	7.01	2.01	2.23	2.54	0.31	0.45	0.73	0.28
1991/92	5.34	7.12	1.78	1.95	2.69	0.74	0.49	0.82	0.33
1992/93	6.20	7.51	1.31	1.87	2.83	0.96	0.56	0.77	0.21
1993/94	6.54	7.98	1.44	2.82	2.76	-0.06	0.59	0.57	-0.02
1994/95	6.49	7.96	1.47	2.56	2.95	0.39	0.60	0.74	0.14
1995/96	6.55	7.96	1.41	2.60	3.85	1.25	0.63	1.16	0.53

ที่มา: กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

จากตารางที่ 1.6 จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนสุทธิจากการเลี้ยงโคนมสูงกว่าการประกอบอาชีพ
เกษตรกรอื่น เช่นการปลูกข้าวโพด และการปลูกมันสำปะหลัง แม้ว่าต้นทุนในการเลี้ยงโคนมจะสูงกว่าต้นทุน

ในการประกอบอาชีพอื่นๆ ก็ตาม โดยเฉลี่ยแล้ว ผลตอบแทนต่อการเลี้ยงโคนมแต่ละตัวจะประมาณ 1.4 บาท ต่อ กิโลกรัม จากผลตอบแทนสุทธิที่สูงกว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอื่น ๆ ข้างต้น ทำให้จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีจำนวนที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การเลี้ยงโคนมยังได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ จากสถิติของสำนักงานปศุสัตว์และปศุสัตว์จังหวัดในช่วงเวลาต่างๆ พบว่า จำนวนโคนมที่มีอยู่ในประเทศนับตั้งแต่ปี 1993 – 2003 แยกตามรายภาคจะพบว่า มีจำนวนที่มากขึ้น (ตารางที่ 1.7) สำหรับภาคที่มีการเลี้ยงโคนมมากที่สุด ได้แก่ ภาคกลาง ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ ดังนี้ เขต 1 ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี เขต 2 ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง สมุทรปราการ สระแก้ว และเขต 7 ได้แก่ กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร

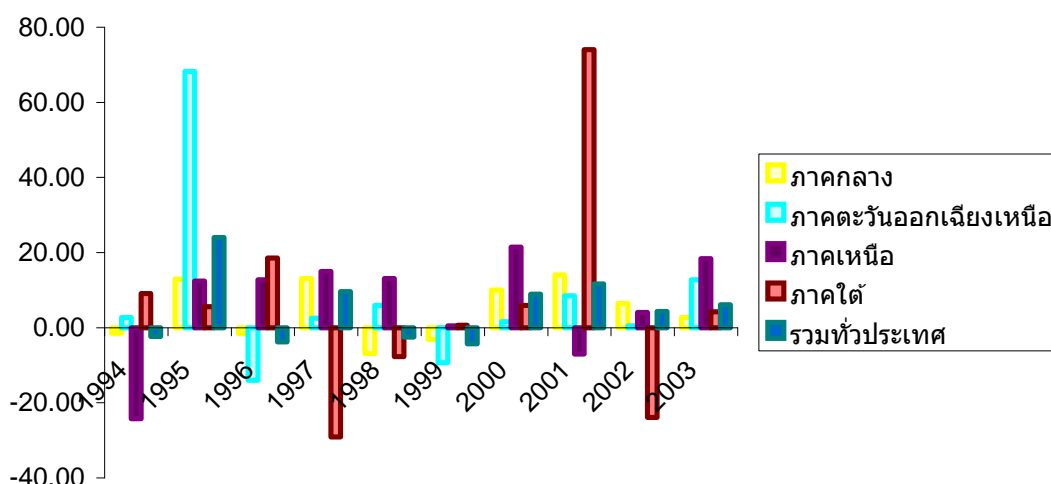
ตารางที่ 1.7 จำนวนโคนม ตามรายภาค ในปี 1993 – 2002

หน่วย : ตัว

ค.ศ.	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคใต้	รวมทั้งประเทศ
1993	166,688	46,121	19,609	4,771	237,189
1994	164,199	47,355	14,861	5,203	231,618
1995	185,370	79,678	16,706	5,493	287,247
1996	182,467	68,527	18,840	6,511	276,345
1997	206,337	70,261	21,659	4,615	302,872
1998	192,200	74,460	24,504	4,259	295,423
1999	186,210	67,536	24,622	4,287	282,655
2000	204,822	68,596	29,908	4,541	307,927
2001	233,523	74,434	27,821	7,901	343,679
2002	248,667	74,807	28,956	6,010	358,440
2003	255,302	84,354	34,282	6,265	380,203

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและสถิติปศุสัตว์

การพัฒนาการเลี้ยงโคนมมีการดำเนินการอย่างแพร่หลาย เกษตรกรตื่นตัวและสนใจอาชีพการเลี้ยงโคนมเพราะเห็นว่าการเลี้ยงโคนมสามารถทำรายได้ค่อนข้างดีและสม่ำเสมอ เกษตรกรหลายรายเปลี่ยนอาชีพจากการปลูกพืชและหันมาเลี้ยงโคนมเพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลนับตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา พบว่า สัดส่วนการเลี้ยงโคนมในแต่ละภาคได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปที่ 1.4 การเติบโตของการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยแยกตามภาคต่างๆ

การผลิตนํ้านมดิบในประเทศไทยโดยเฉลี่ยมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอัตราการเติบโตของปริมาณการผลิตนํ้านมดิบในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปีนับตั้งแต่ปี 1992 เป็นต้นมา โดยจะมีการชะลอตัวของการผลิตเป็นบางช่วงเวลา โดยเฉพาะในช่วงปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ตารางที่ 1.8 แสดงปริมาณการผลิตนมโดยเฉลี่ยต่อปีและอัตราการเติบโต ตั้งแต่ 1993 ถึง 2001

ตารางที่ 1.8 ปริมาณการผลิตนมเฉลี่ยต่อปีและอัตราการเติบโต ในปี 1993 – 2001

พ.ศ.	ปริมาณการผลิตนมเฉลี่ย (หน่วย: ตัน)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
1992	103,298	-
1993	293,255	28.74
1994	326,381	11.30
1995	350,196	7.30
1996	375,302	7.17
1997	385,477	2.71
1998	387,918	0.63
1999	464,514	19.75
2000	520,115	11.97
2001	564,313	8.50

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โดยทั่วไป น้านมดิบที่ได้จะนำไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่นๆ และ น้านมดิบที่เข้าสู่ระบบการค้าในตลาดโลกโดยส่วนใหญ่จะถูกแปรรูปเป็นนมพร้อมดื่ม ในรูปของนมพาสเจอร์ไรซ์ นมสเตอริไรซ์ นมยูเอชที และผลิตภัณฑ์โยเกิร์ตตั้งที่กล่าวไว้แล้วในวงจรการผลิตนมและผลิตภัณฑ์ข้างต้น และน้านมดิบส่วนที่เหลือจะถูกนำเข้าสู่อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ ซึ่งมีผลิตภัณฑ์หลัก อยู่ 4 ชนิด คือ

1. เนย (Butter) / นมผงขาดมันเนย (Skim milk powder – SMP)
2. เนย (Butter) / เคซีน (Casein)
3. นมผงเต็มมันเนย (Whole milk powder – WMP)
4. เนยแข็ง (Cheddar cheese)

สำหรับประเทศไทยแม้ปริมาณการผลิตน้านมดิบจะเพิ่มสูงขึ้น แต่น้านมดิบที่ประเทศผลิตได้ มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตนมพร้อมดื่ม จากการเปรียบเทียบปริมาณ น้านมดิบที่จะต้องใช้เป็นวัตถุดิบกับปริมาณการผลิตน้านมดิบในประเทศในส่วนที่ส่งเข้าโรงงานพบว่า ยังคงมีความขาดแคลนอยู่เป็นจำนวนมากในแต่ละปี ทำให้ประเทศต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่ม จากต่างประเทศ เช่น นมผงพร้อมมันเนย เป็นต้น (ตารางที่ 1.9)

ตารางที่ 1.9 ปริมาณน้านมดิบที่ต้องใช้ผลิตนมพร้อมดื่มและปริมาณน้านมดิบที่ส่งเข้าโรงงาน

หน่วย: ตัน

ปี	น้านมดิบที่ต้องใช้ผลิตนมพร้อมดื่ม	น้านมดิบที่ส่งเข้าโรงงาน	น้านมดิบส่วนขาด
1988	156,757	86,124	70,633
1989	171,049	102,440	68,609
1990	203,490	123,982	79,508
1991	256,378	157,760	98,618
1992	302,479	206,869	95,640
1993	362,807	275,677	87,130
1994	425,903	308,058	117,845
1995	542,832	334,284	208,548
1996	654,203	362,810	291,393
1997	668,370	394,015	274,355
1998	511,405	419,630	91,775
1999	573,637	445,933	127,704
2000	596,895	520,115	97,585

ที่มา: กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ปี พ.ศ. 1988 – 1993

และจาก www.thaidansmilk.com/mcontants/1042357672thaidansmilkcom5.gif

สถิติตัวเลขความขาดแคลนปริมาณน้ำนมดิบที่จะใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตนมพร้อมดื่มข้างต้น เป็นสถิติตัวเลขตลอดปีและไม่ได้สะท้อนสภาพปัญหาของการผลิตน้ำนมดิบในประเทศที่ชัดเจนนัก สภาพการผลิตที่เกิดขึ้นจริงในบางช่วงเวลา ปรากฏว่าปริมาณความต้องการใช้น้ำนมดิบเป็นวัตถุดิบมีน้อยกว่าปริมาณการผลิตน้ำนมดิบที่ได้จริง ทำให้เกิดปัญหาน้ำนมดิบล้นตลาดในบางช่วงเวลา ซึ่งกองวิชาการ ๕.ก.ส. ได้ประเมินไว้ว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาน้ำนมดิบล้นตลาดมาจากการขาดช่วงของโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาปิดภาคการศึกษา นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องของการกำหนดโควตานำเข้านมผงขาดมันเนยไว้ในปริมาณสูงและด้วยอัตราภาษีที่ต่ำกว่าที่ผูกพันไว้กับ WTO ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่นำเข้ามีราคาต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับราคาน้ำนมดิบในประเทศ

สำหรับต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบเทียบกับราคาน้ำนมดิบเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ในช่วงระหว่างปี 2000 และ 2001 นั้น ปรากฏว่า ทั้งต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบและราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ซึ่งต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบตามการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจะประกอบด้วย

1. ต้นทุนผันแปร
 - ค่าแรงงาน
 - ค่าวัสดุ
 - ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง
 - ค่าใช้จ่ายอื่นๆ
 - ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน
2. ต้นทุนคงที่
 - ค่าใช้ที่ดิน
 - ค่าเสื่อมโรงเรือน – อุปกรณ์
 - ค่าเสื่อมพันธุ์แม่โค
 - ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน

ตารางที่ 1.10 แสดงถึงต้นทุนการผลิตและราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้เปรียบเทียบระหว่างปี 2000 และ 2001 จะเห็นได้ว่า ทั้งต้นทุนการผลิตและราคาน้ำนมดิบที่ขายได้ต่างเพิ่มขึ้น แต่ต้นทุนการผลิตเพิ่มในอัตราที่สูงกว่ามาก

ตารางที่ 1.10 ต้นทุนการผลิตและราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรขายได้ (2000 – 2001) แยกเป็นรายเดือนและรายไตรมาส

เดือน	ต้นทุนน้ำนมดิบ (บาท/ก.ก.)			ราคาน้ำนมดิบเฉลี่ย (บาท/ ก.ก.)		
	2000	2001	%Δ	2000	2001	%Δ
1	7.28	7.99	9.75	10.76	11.32	5.20
2	7.25	8.33	14.90	11.13	11.05	-0.72
3	7.18	8.05	12.12	11.16	11.32	1.43
ม.ค. – มี.ค.	7.24	8.12	12.15	11.02	11.23	1.91
4	7.45	8.08	8.46	11.23	11.31	0.71
5	7.45	8.02	7.65	11.17	11.29	1.07
6	7.36	7.90	7.34	11.18	11.31	1.16
เม.ย. – มิ.ย.	7.42	8.00	7.82	11.19	11.30	0.98
7	7.32	8.09	10.52	11.21	11.31	0.89
8	7.36	8.14	10.60	11.21	11.30	0.80
9	7.46	8.03	7.64	11.19	11.34	1.34
ก.ค. – ก.ย.	7.38	8.09	9.62	11.20	11.32	1.07
10	8.33	8.01	-3.84	11.05	11.36	2.81
11	8.25	7.86	-4.73	11.06	11.39	2.98
12	8.07	7.88	-2.35	11.08	11.39	2.80
ต.ค. – ธ.ค.	8.22	7.92	-3.65	11.06	11.38	2.89
รวมทั้งปี	7.56	8.03	6.22	11.12	11.31	1.71

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 1.11 ต้นทุนน้ำนมดิบ ราคาน้ำนมดิบ และอัตราการให้น้ำนม โดยเฉลี่ย ปี 1997 – 2002

ปี	ต้นทุนน้ำนมดิบ (บาท/ก.ก.)	ราคาเกษตรกรขายได้ (บาท/ ก.ก.)	อัตราการให้น้ำนมของแม่โคเฉลี่ยทั่วประเทศ (ก.ก./ตัว/วัน)
1997	7.74	9.39	8.99
1998	7.72	10.66	9.03
1999	7.47	10.94	9.71
2000	7.56	11.12	10.11
2001	8.03	11.31	10.13
2002	8.15	11.34	10.30

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในกรณีของประเทศไทย การผลิตนมพร้อมดื่มกล่าวได้ว่าเป็นการผลิตที่อาศัยวัตถุดิบน้ำนมดิบในประเทศมากที่สุด สำหรับผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ เช่น นมข้นหวาน และนมข้น ใช้วัตถุดิบที่แตกต่างออกไป กล่าวคือใช้นมผงขาดมันเนย และมันเนย (butter fat) ในขบวนการผลิต ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นสำคัญ

นอกจากเรื่องของต้นทุนและราคาน้ำนมดิบในประเทศแล้ว ข้อมูลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ อัตราการให้นมของแม่โคโดยเฉลี่ยต่อตัวต่อวัน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการผลิตน้ำนมดิบในประเทศอีกทางหนึ่ง จากตารางที่ 1.11 พบว่า อัตราการให้นมของแม่โคเฉลี่ยทั่วประเทศต่อตัวต่อวันมีการปรับตัวที่สูงขึ้น และกล่าวได้ว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

1.3.3 การค้าระหว่างประเทศของไทย

สำหรับความต้องการน้ำนมดิบในประเทศไทยเพื่อผลิตนมพร้อมดื่มนั้น จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพบว่า ปริมาณความต้องการน้ำนมดิบเพื่อผลิตนมพร้อมดื่มมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ในปี 2002 ประเทศไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์นมทั้งหมด 180,749 ตัน คิดเป็นมูลค่า 10,428 ล้านบาท โดยแยกเป็น การนำเข้านมผงขาดมันเนยจำนวน 76,466 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,928 ล้านบาท และมีการประมาณการว่าในปี 2004 การผลิตน้ำนมดิบในประเทศไทยจะต้องเผชิญกับการแข่งขันอย่างรุนแรงกับนมผงที่นำเข้ามาใช้เป็นวัตถุดิบ เนื่องจากพันธะที่ไทยต้องเปิดตลาดตามข้อผูกพันกับองค์การการค้าโลก และผลิตภัณฑ์นมเป็น 1 ใน 23 รายการสินค้าเกษตรกรรมที่ไทยจะต้องเปิดตลาดในลักษณะโควตาภาษี (tariff quota) คือมีโควตานำเข้าที่มากขึ้น และด้วยอัตราภาษีที่ลดลงเหลือประมาณ ร้อยละ 0 – 5

จากตารางที่ 1.12 จะพบว่า อัตราการเติบโตของการนำเข้าสินค้าในปี 2003 เพิ่มขึ้นสูงมาก โดยเฉพาะรายการนมและครีมไม่เข้มข้นหรือไม่หวาน ในช่วง 8 เดือนแรกมีอัตราการนำเข้าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 19.96 สำหรับรายการที่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มขึ้นอีกรายการหนึ่งแต่ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของการศึกษาคือ เนยแข็ง ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นในการนำเข้าสูงถึงร้อยละ 21.76 สำหรับหางนม (เวย์) อัตราการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 7.77 สำหรับรายการที่อัตราการนำเข้าลดลงได้แก่ บัตเตอร์มิลค์ ซึ่งลดลงร้อยละ 24.63

การลดลงของมูลค่าการนำเข้าในช่วง 8 เดือนแรก น่าจะเป็นผลมาจากการเพิ่มศักยภาพในการผลิตและการแข่งขันภายในประเทศ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่จะให้เกษตรกรยกระดับการผลิตให้มีคุณภาพสูง มีความเป็นมาตรฐานและขณะเดียวกันคือเรื่องของความพยายามในการลดต้นทุนการผลิต

แม้ว่าภาพรวมการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมโดยเปรียบเทียบในช่วงเวลาเดียวกันในแต่ละปีจะแสดงให้เห็นแนวโน้มว่าการนำเข้าลดลงก็ตาม แต่อัตราการลดลownั้นเป็นไปอย่างช้าๆ และมีความเป็นไปได้ว่าการนำเข้าจะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากการเปิดตลาดสินค้าของไทย

ในด้านการส่งออกผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทยนั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชา เป็นต้น สำหรับมูลค่าการส่งออกในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2003 นั้นมีแนวโน้มที่ลดลง โดยในภาพรวมของการส่งออกนั้นอัตราการลดลงของการส่งออกสูงถึงร้อยละ 38.75

ตารางที่ 1.12 แสดงมูลค่าการนำเข้า – ส่งออกผลิตภัณฑ์นม (มกราคม – สิงหาคม) ปี 2001 - 2003

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	มูลค่าการนำเข้า (ม.ค. – ส.ค.)			มูลค่าการส่งออก (ม.ค. – ส.ค.)		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
นมและครีมไม่เข้มข้นหรือไม่หวาน	4.267	0.612	0.734	201.867	419.053	528.483
		(-85.66)	(19.96)		(108.10)	(26.11)
นมและครีมเข้มข้น เต็มน้ำตาลหรือสารหวานอื่น	5974.161	5280.513	5018.629	1797.721	3650.777	1760.141
		(-11.61)	(-4.96)		(103.08)	(-51.79)
บัตเตอร์มิลค์	570.548	553.838	417.431	214.779	242.273	288.690
		(-2.93)	(-24.63)		(12.80)	(19.16)
หางนม (เวย์)	706.248	702.688	757.260	36.773	43.770	80.649
		(-0.50)	(7.77)		(19.03)	(84.26)
เนยเหลวหรือไขมันนมอื่นๆ (butter)	508.029	429.255	516.860	0.791	2.604	9.149
		(-3.10)	(5.00)		(229.20)	(251.34)
เนยแข็ง (cheese)	201.524	197.860	240.916	0.521	1.397	3.414
		(-1.82)	(21.76)		(168.14)	(144.38)
รวมผลิตภัณฑ์นมทั้งหมด	7964.777	7227.766	6951.830	2251.952	4359.874	670.526
		(-9.25)	(-3.82)		(93.60)	(-38.75)

ที่มา: รายงานสถานการณ์ปีศักราชโคโคนม (สิงหาคม 2003)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์

1.3.4 การนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากประเทศออสเตรเลีย

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของประเทศต้นทางหรือประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์นมให้กับประเทศไทยจะพบว่า ออสเตรเลียเป็นประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญของไทยรายหนึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มูลค่าการนำเข้าสินค้าในหมวดผลิตภัณฑ์นมอยู่ในสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ยกเว้นประเทศนิวซีแลนด์ ทั้งนี้เป็นเพราะความได้เปรียบทางด้านการขนส่งที่มีระยะทางที่สั้นกว่ากรณีของการนำเข้าจากยุโรป

ตารางที่ 1.13 แสดงมูลค่านำเข้าจากประเทศออสเตรเลียทั้งหมด และมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นม (หมวด HS 04) จากประเทศออสเตรเลียในช่วงปี 1998 – 2002 จะเห็นได้จากตารางว่า การนำเข้าสินค้าในหมวด HS 04 ปรับตัวลดลงในช่วงปี 2000 – 2001 และปรับตัวเพิ่มขึ้นหลังจากนั้น และมีความ

ผันผวนของการนำเข้า โดยในรายละเอียดของสินค้าในหมวด HS 04 ในพิกัด HS 040210 และ HS 040229 มีการนำเข้าลดลงจากปี 1998 เช่นเดียวกับสินค้าในพิกัด HS 040410 และ HS 040490 ส่วนสินค้าที่มีกานำเข้าเพิ่มขึ้นจากปี 1998 ได้แก่ HS 040221 และ HS 040290

ตารางที่ 1.13 การนำเข้าสินค้าผลิตภัณฑ์นมจากประเทศออสเตรเลีย (1998 – 2002)

หน่วย: Millions of US Dollars

HS	Description	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	Overall imports from Australia	896.72	973.99	1156.45	1377.39	1503.11	1581.96
	04 Dairy Prods; Birds eggs; honey	89.90	81.77	74.91	82.08	71.66	44.62
40210	Milk & CRM, CNTD, SWT, POWDER, GRAN/SOLIDS, NOV 1.5% FAT	44.81	36.14	30.28	45.87	33.77	19.84
40221	MLK/CREAM, CNCTRD NT SWTN PWD/OTH SOLIDS OV 1.5%FAT	22.19	23.58	22.39	15.43	20.14	8.34
40229	MLK&CRM, CNTD, SWTND, POWDR/SOLODS, OVER 1.5% FAT	3.70	1.99	2.20	0.33	0.03	0.24
40390	BUTTERMILK/KEPHIR/CURDLED GERMNTD ACIDFD MLK&CRM	0.72	0.89	2.73	2.78	3.56	3.08
40410	WHEY & MODFD WHEY WHET/NT CNCNTRTD CNTG ADD SWEET	1.62	1.16	0.60	1.27	1.04	1.70
40490	PRODUCTD OF NATURAL MILK CONSTITUENTS, NESOI	0.00	0.12	0.02	0.13	0.04	0.00

ที่มา: Australian Bureau of Statistics, World Trade Atlas

สำหรับรายละเอียดของมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัดต่างๆ บางรายการ จะแสดงไว้ในตารางที่ 1.14 – 1.17 รวมถึงแสดงการนำเข้าสินค้าชนิดอื่นๆ จากประเทศต้นทางอื่นๆ นอกเหนือจากประเทศออสเตรเลีย จากตารางดังกล่าว จะเห็นถึงความสำคัญของประเทศออสเตรเลียในการเป็นแหล่งสินค้านำเข้าประเภทผลิตภัณฑ์นมของไทย

ตารางที่ 1.14 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัด HS0402100007 หน่วย: Millions of US Dollars

ประเทศต้นทาง	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ออสเตรเลีย	44.81	36.14	30.28	45.87	33.77	19.84
นิวซีแลนด์	14.65	7.10	9.21	29.33	29.70	30.90
สาธารณรัฐเชก	6.32	4.03	7.78	16.17	14.17	17.03
โปแลนด์	5.24	1.73	1.06	8.84	7.15	3.17
เนเธอร์แลนด์	0.77	1.93	6.70	6.91	5.57	10.98
สหรัฐฯ	9.24	4.86	2.10	6.07	6.04	6.14
เยอรมนี	1.59	8.46	11.32	5.63	3.57	6.02
ไอร์แลนด์	3.28	3.86	9.18	5.08	2.40	3.53
อื่นๆ	10.46	19.26	11.95	6.48	12.24	24.02
รวม	96.34	87.38	89.57	130.38	114.60	121.65

ที่มา: World Trade Atlas

ตารางที่ 1.15 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัด HS 0402219108

หน่วย: Millions of US Dollars

ประเทศต้นทาง	1998	1999	2000	2001	2002	2003
นิวซีแลนด์	26.20	29.07	26.70	25.19	19.10	33.22
ออสเตรเลีย	14.95	14.82	14.08	7.44	13.25	4.22
สหราชอาณาจักร	5.78	7.00	9.57	10.45	5.59	7.66
เนเธอร์แลนด์	5.97	2.44	2.65	4.45	2.91	1.60
อื่นๆ	5.46	5.50	7.15	8.27	10.84	6.14
รวม	58.36	58.83	60.15	55.80	51.69	52.85

ที่มา: World Trade Atlas

ตารางที่ 1.16 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัด HS 0402290108

หน่วย: Millions of US Dollars

ประเทศต้นทาง	1998	1999	2000	2001	2002	2003
เนเธอร์แลนด์	7.74	7.81	2.38	0.38	0.10	0.15
นิวซีแลนด์	9.07	4.86	1.54	0.06	1.08	1.85
ออสเตรเลีย	3.70	1.99	2.20	0.33	0.03	0.24
อื่นๆ	12.48	4.02	2.43	1.72	0.36	0.34
รวม	32.99	18.69	8.56	2.50	1.57	2.59

ที่มา: World Trade Atlas

ตารางที่ 1.17 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในพิกัด HS 040390

หน่วย: Millions of US Dollars

ประเทศต้นทาง	1998	1999	2000	2001	2002	2003
นิวซีแลนด์	6.17	1.83	1.93	8.96	7.88	8.03
ออสเตรเลีย	0.72	0.89	2.73	2.78	3.56	3.08
ไอร์แลนด์	1.50	1.88	2.75	4.93	1.61	1.99
เนเธอร์แลนด์	0.25	0.62	2.28	3.48	0.56	1.41
อื่นๆ	1.12	0.72	3.10	4.53	1.23	2.43
รวม	9.76	5.95	12.79	24.68	14.85	16.94

ที่มา: World Trade Atlas

1.4 โครงสร้างอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนมในประเทศออสเตรเลีย

อุตสาหกรรมนมในประเทศออสเตรเลียถือเป็นอุตสาหกรรมหลักของภาคการเกษตร ซึ่งนับเป็นอันดับที่สามรองจากอุตสาหกรรมเนื้อและขนสัตว์ กล่าวได้ว่าประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีการผลิตนมและผลิตภัณฑ์จากนมรายสำคัญรายหนึ่งของโลก ปัจจุบัน การดำเนินการด้านอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์อยู่ภายใต้องค์กรชื่อ Dairy Australia ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2003 แทนที่องค์กร The Australian Dairy Corporation และ The Dairy Research and Development Corporation

จากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงโคนมทำให้การผลิตนมและผลิตภัณฑ์นมในออสเตรเลียมีต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ รวมไปถึงคุณภาพของน้ำนมที่ได้อยู่ในระดับที่มีคุณภาพ การเลี้ยงโคนมและการผลิตผลิตภัณฑ์นมส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่มีทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ส่วนพื้นที่บริเวณตอนกลางของประเทศจะมีการจัดการด้านน้ำสำหรับทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ซึ่งทำให้การเลี้ยงโคนมและการผลิตผลิตภัณฑ์นมจากบริเวณตอนกลางของประเทศมีสัดส่วนค่อนข้างสูงเช่นกัน

รูปแบบของฟาร์มในประเทศออสเตรเลียส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาจำนวนฟาร์มในออสเตรเลียได้ลดลงไปเกือบครึ่ง จากจำนวนฟาร์ม 22,000 แห่งในปี 1992/93 ลดลงเหลือ 11,000 แห่งในปี 2001/02 (ตารางที่ 1.18)

ตารางที่ 1.18 จำนวนฟาร์มที่จดทะเบียนในออสเตรเลีย

Year	NSW	VIC	QLD	SA	WA	TAS	ทั้งประเทศ
1992/93	3,601	11,467	3,052	1,730	622	1,522	21,994
1993/94	2,220	8,840	1,970	969	496	901	15,396
1994/95	1,911	8,379	1,746	819	479	832	14,166
1995/96	1,853	8,275	1,693	791	457	819	13,888
1996/97	1,851	8,203	1,680	768	450	801	13,753
1997/98	1,817	8,084	1,642	749	440	746	13,478
1998/99	1,771	7,926	1,589	714	423	733	13,156
1999/00	1,725	7,806	1,545	667	419	734	12,888
2000/01	1,391	7,559	1,305	587	359	638	11,839
2001/02	1,323	7,079	1,152	538	344	612	11,048
2002/03 (P)	1,290	6,801	1,125	516	325	597	10,654

ที่มา : State Milk Authorities

หมายเหตุ: NSW-นิวเซาท์เวลส์, VIC-วิกตอเรีย, QLD-ควีนสแลนด์, SA-ออสเตรเลียใต้, WA-ออสเตรเลียตะวันตก, TAS-ทาสเมเนีย

จากสถิติของ Australian Dairy Industry in Focus 2003 แสดงไว้ว่า ในปี 1980 จำนวนโคนมที่เลี้ยงในแต่ละฝูงโดยเฉลี่ยจะมีประมาณ 85 ตัว และขยายจำนวนเพิ่มขึ้นในปี 2002/03 เป็นฝูงละประมาณ 195 ตัว นอกจากนี้รูปแบบการจัดการฟาร์มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นการจัดการฟาร์มขนาดใหญ่และมีการดำเนินงานอย่างมีระบบ โดยที่ฟาร์มขนาดใหญ่แต่ละฟาร์มจะมีความสามารถในการดูแลโคนมได้ประมาณถึง 10 ฝูง โดยแต่ละฝูงอาจมีจำนวนโคนมสูงถึงฝูงละ 500 ตัว ถึง 1,000 ตัว

พันธุ์โคนมที่นิยมเลี้ยงกันมากในออสเตรเลียคือพันธุ์ Friesian Holstein คิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนโคนมทั้งหมด ส่วนพันธุ์โคนมอื่นๆ ที่สำคัญเช่นกันคือ พันธุ์ Jersey และพันธุ์ท้องถิ่นออสเตรเลีย และส่วนใหญ่การผสมพันธุ์จะเป็นแบบผสมเทียมโดยเกษตรกรจะคัดเลือกพันธุ์ที่ดีและเหมาะสมที่สุดกับแต่ละพื้นที่ ตารางที่ 1.19 แสดงจำนวนโคนมแยกตามรัฐต่างๆ ในประเทศออสเตรเลีย ตั้งแต่ปี 1992 ถึง 2003 โดยรัฐที่มีการเลี้ยงโคนมจำนวนมากที่สุดคือรัฐวิกตอเรีย รองลงมาได้แก่รัฐนิวเซาท์เวลส์ ปริมาณโคนมในประเทศออสเตรเลียมีแนวโน้มที่ลดลงแต่เป็นการลดลงอย่างช้าๆ เพียงร้อยละ 1.85 ต่อปี ในช่วงระหว่าง 2000 ถึง 2002

ในด้านพันธุกรรมของโคนมพันธุ์ต่างๆ นั้น Australian Herd Improvement Service (ADHIS) จะเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการด้านการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับพันธุ์โคนมเพื่อให้โคนมสามารถให้น้ำนมได้ในปริมาณสูง สำหรับปริมาณน้ำนมต่อโคนมหนึ่งตัวในช่วงระยะเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมาพบว่าปริมาณน้ำนมที่ผลิตได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นจาก 2,850 ลิตร เป็น 4,800 ลิตร ดูรายละเอียดในตารางที่ 1.20

ตารางที่ 1.19 จำนวนโคนม (1,000 ตัว)

ปี	NSW	VIC	QLD	SA	WA	TAS	ทั้งประเทศ
ณ 31 มีนาคม							
1992/93	311	1,047	247	103	71	103	1,880
1993/94	238	968	201	89	64	92	1,654
1994/95	230	1,113	189	97	73	119	1,882
1995/96	235	1,161	189	97	71	130	1,884
1996/97	244	1,229	195	101	71	137	1,977
1997/98	266	1,268	203	107	73	143	2,060
1998/99	282	1,340	197	117	65	154	2,155
1999/00	289	1,377	195	105	65	139	2,171
ณ 30 มิถุนายน							
2000/01	268	1,377	186	124	72	148	2,176
2001/02	264	1,363	174	110	75	134	2,123
2002/03(e)	265	1,319	182	126	73	127	2,095

ที่มา : ABS and Dairy Australia

หมายเหตุ: NSW-นิวเซาท์เวลส์, VIC-วิกตอเรีย, QLD-ควีนส์แลนด์, SA-ออสเตรเลียใต้, WA-ออสเตรเลียตะวันตก, TAS-ทาสเมเนีย

ตารางที่ 1.20 ปริมาณการผลิตนมโดยเฉลี่ยต่อปีต่อตัว (ลิตร)

Year	NSW	VIC	QLD	SA	WA	TAS	ทั้งประเทศ เฉลี่ย
1992/93	2,870	3,012	1,984	3,163	3,105	2,958	2,848
1993/94	3,602	3,920	3,122	3,934	4,205	3,791	3,781
1994/95	4,519	4,653	3,964	5,057	4,609	3,781	4,550
1993/96	4,780	4,821	3,975	5,295	4,744	4,134	4,705
1996/97	4,972	4,715	4,152	5,396	4,915	3,968	4,682
1997/98	4,872	4,699	4,137	5,564	5,369	3,875	4,677
1998/99	4,691	4,919	4,144	5,763	5,835	4,063	4,831
1999/00	4,827	4,989	4,349	6,790	6,338	4,381	4,996
2000/01	4,687	4,977	3,943	6,369	5,903	4,177	4,859
2001/02 (P)	5,030	5,391	4,067	5,933	5,402	4,646	5,215
2002/03 (e)	4,875	4,962	3,930	5,800	5,350	4,600	4,800

ที่มา : Dairy manufacturers, ABS and Dairy Australia

หมายเหตุ: NSW-นิวเซาท์เวลส์, VIC-วิกตอเรีย, QLD-ควีนส์แลนด์, SA-ออสเตรเลียใต้, WA-ออสเตรเลียตะวันตก, TAS-ทาสเมเนีย

เมื่อมองภาพการผลิตรวมพบว่า การผลิตนมในประเทศออสเตรเลียเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี ช่วงเวลาที่ปริมาณการผลิตนมจะมีมากที่สุดคือในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน อย่างไรก็ตาม ปริมาณการผลิตนมในแต่ละเขตมีความแตกต่างกันโดยปริมาณการผลิตร้อยละ 77 ของการผลิตทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ คืออยู่ในรัฐวิกตอเรีย ทาสเมเนีย และ ออสเตรเลียใต้ ซึ่งในปี 2001/02 ปริมาณการผลิตรวมทั้งประเทศคือ 11,271 ล้านลิตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.9 จากปี 2000/01 อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าในปี 2002/03 การผลิตนมในประเทศออสเตรเลียมีปริมาณที่ลดลง ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญมาจากภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในช่วงปลายปี ภาวะน้ำท่วมส่งผลกระทบต่อการผลิตอาหารเลี้ยงสัตว์

ตารางที่ 1.21 ปริมาณการผลิตนมทั่วประเทศ (ล้านลิตร)

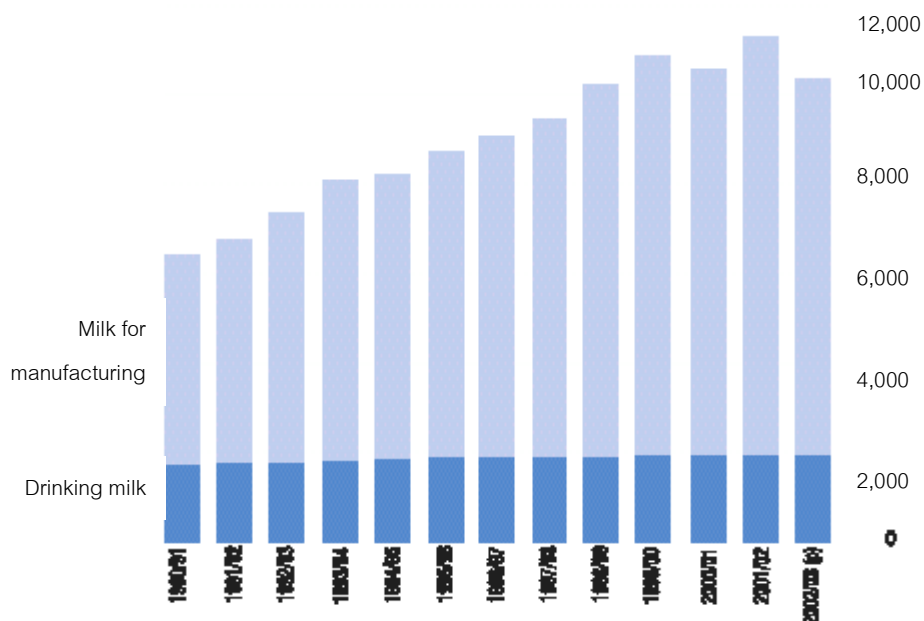
Year	NSW	VIC	QLD	SA	WA	TAS	ทั้งประเทศ
1994/95	1,087	5,114	740	485	343	437	8,206
1995/96	1,114	5,482	751	512	341	514	8,714
1996/97	1,192	5,634	797	535	349	529	9,036
1997/98	1,242	5,866	822	580	387	543	9,440
1998/99	1,286	6,414	827	646	403	603	10,179
1999/00	1,395	6,870	848	713	412	609	10,847
2000/01	1,326	6,784	760	699	388	590	10,546
2001/02	1,343	7,405	744	715	393	671	11,271
2002/03(P)	1,302	6,584	719	733	403	585	10,326

ที่มา : Dairy manufacturers

หมายเหตุ: NSW-นิวเซาท์เวลส์, VIC-วิกตอเรีย, QLD-ควีนสแลนด์, SA-ออสเตรเลียใต้, WA-ออสเตรเลียตะวันตก, TAS-ทาสเมเนีย

สำหรับการผลิตนํ้านมดิบสามารถแบ่งออกได้เป็นนมพร้อมดื่ม (drinking milk) และนมสำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์นม (milk for manufacturing) จากรูปที่ 1.5 แสดงปริมาณการผลิตนมพร้อมดื่มและนมสำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์นม จะเห็นได้ว่าการผลิตนมพร้อมดื่มในประเทศจะค่อนข้างคงที่ ในขณะที่ปริมาณนํ้านมที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์นมลดลงในช่วงปี 2002/03 ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะน้ำท่วมในประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

Drinking and manufacturing milk production (million litres)

รูปที่ 1.5 ปริมาณนมสำหรับดื่มและนมสำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์นม

ราคาที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้รับสำหรับกรณี Drinking Milk ในแต่ละรัฐจะสูงกว่าราคาที่ได้รับจาก Manufacturing Milk ตารางที่ 1.22 แสดงราคาที่เกษตรกรได้รับในกรณีต่างๆ

ตารางที่ 1.22 ราคานม cents ต่อ ลิตร

Year	NSW	VIC	QLD	SA	WA	TAS	ทั้งประเทศเฉลี่ย
Manufacturing Milk							
1997/98	25.1	22.7	24.0	21.8	25.6	20.4	22.9
1998/99	25.3	23.0	23.7	23.1	24.7	21.8	23.9
1999/00	21.8	20.7	21.9	22.2	24.6	18.9	20.9
Drinking Milk							
1997/98	49.6	43.1	55.3	43.8	45.1	45.0	47.9
1998/99	47.0	43.4	55.7	44.2	44.4	45.7	47.4
1999/00	47.7	42.7	54.9	44.6	45.5	44.3	47.3
New Series – After Deregulation							
2000/01	29.1	29.3	30.6	27.7	26.6	25.0	29.0
2001/02	32.5	33.3	34.5	31.5	28.7	32.7	33.0
2002/03(P)	32.8	24.8	34.8	30.3	28.2	25.9	27.1

ที่มา : Dairy Manufacturers

หมายเหตุ: NSW-นิวเซาท์เวลส์, VIC-วิกตอเรีย, QLD-ควีนส์แลนด์, SA-ออสเตรเลียใต้, WA-ออสเตรเลียตะวันตก, TAS-ทาสเมเนีย

การผลิตนมส่วนใหญ่ในประเทศออสเตรเลียประมาณร้อยละ 70 จะอยู่ในกลุ่มของสหกรณ์ และอีกร้อยละ 30 จะเป็นการผลิตโดยหน่วยงานของรัฐและของเอกชน การดำเนินงานในรูปแบบของความ ร่วมมือประเภท สหกรณ์ที่ใหญ่ที่สุด 3 อันดับคือ Murray Goulburn Co-operative limited ลำดับต่อมาคือ Bonlac Supply Company และ Dairy Farmers Group โดยทั้งสามสหกรณ์ร่วมกันผลิตนมได้ประมาณร้อยละ 60 ของนมทั้งประเทศ และอีกร้อยละ 40 เป็นการผลิตโดยผู้ประกอบการขนาดกลางจะผลิตนมได้อยู่ระหว่าง 100 ถึง 600 ล้านลิตรต่อปี นอกเหนือจากผู้ผลิตในประเทศแล้ว การผลิตนมและผลิตภัณฑ์ในออสเตรเลียยัง ดำเนินการโดยบริษัทข้ามชาติหลายบริษัท ได้แก่ Fonterra, Parmalat, Nestle, Kraft และ Snow Brand เป็นต้น

จากงานวิจัยของวิภาวรรณในปี 1999 พบว่า โคนมในประเทศออสเตรเลียสามารถให้น้ำนม ได้เฉลี่ยถึง 5,167 กิโลกรัมต่อตัวต่อปี สำหรับคุณภาพของน้ำนมดิบที่ได้ จากปริมาณน้ำนมดิบ 10,000 ลิตร จะมีส่วนประกอบที่เป็นไขมันเนย 417 กิโลกรัม และของแข็งที่ไม่ใช่ไขมัน 880 กิโลกรัม และเมื่อนำไปแปรรูปเป็น ผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ จะได้ผลผลิตตามชนิดผลิตภัณฑ์ (วิภาวรรณ 1999) คือ

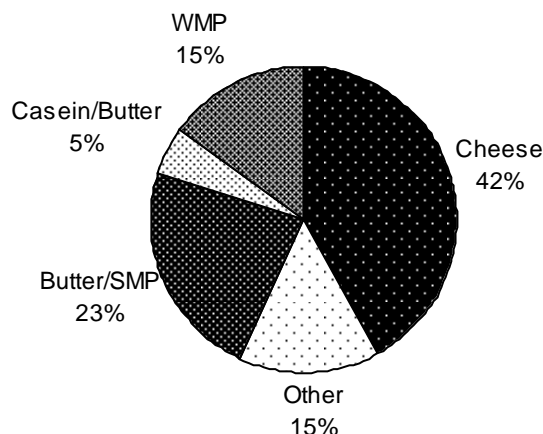
1. กรณีทำเป็นเนย/นมผงขาดมันเนย จะได้เนย 503 กิโลกรัม และนมผงขาดมันเนย จำนวน 880 กิโลกรัม
2. กรณีทำเป็นเนย/เคซีน จะได้เนย 503 กิโลกรัม และเคซีนจำนวน 291 กิโลกรัม
3. กรณีทำเป็นนมผงเต็มมันเนย จะได้นมผงเต็มมันเนย จำนวน 1,254 กิโลกรัม และ เนย 114 กิโลกรัม
4. กรณีทำเป็นเนยแข็ง จะได้ cheddar cheese จำนวน 1,000 กิโลกรัม เนย 53 กิโลกรัม และหางนมผง (whey powder) จำนวน 621 กิโลกรัม

สำหรับการบริโภคนมในประเทศออสเตรเลียพบว่า สินค้าสำคัญได้แก่ นมพร้อมดื่ม เช่น นม สด นมยูเอชที เนยแข็ง เนย และโยเกิร์ต การบริโภคผลิตภัณฑ์ที่กล่าวมาโดยเฉลี่ยแสดงไว้ในตารางที่ 1.23

ตารางที่ 1.23 สัดส่วนการบริโภคผลิตภัณฑ์นมประเภทต่างๆ ในปี 1997 – 2002

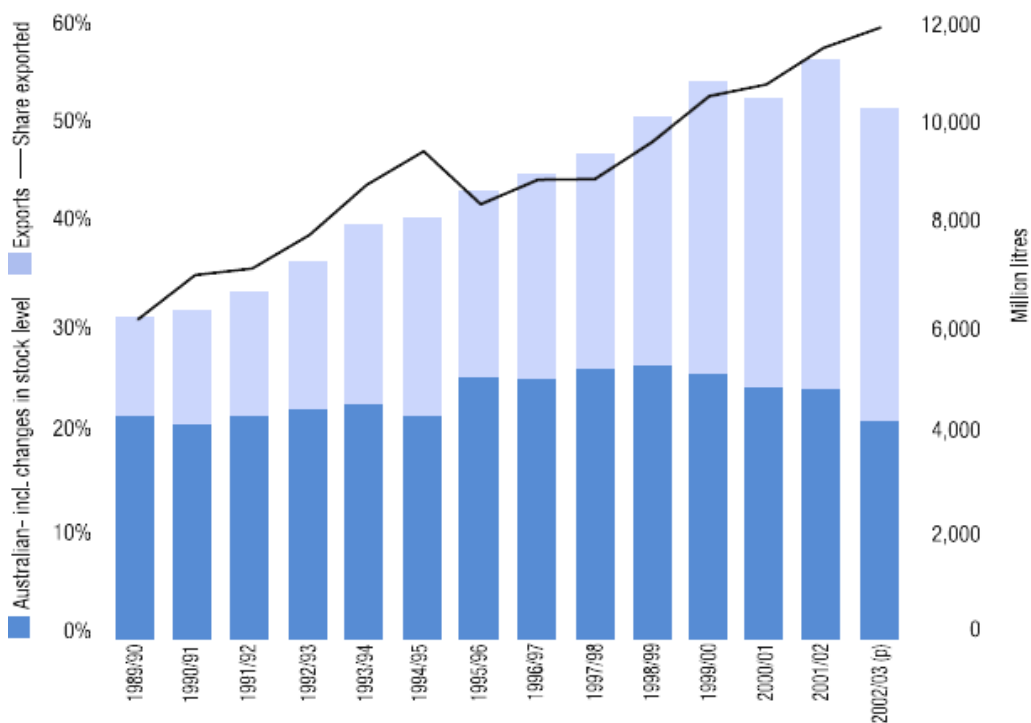
ปี	นม (ลิตร)	เนยแข็ง (กิโลกรัม)	เนย/AMF (กิโลกรัม)	โยเกิร์ต (กิโลกรัม)
1997/98	103.3	10.7	2.8	4.8
1998/99	102.5	10.7	2.9	5.1
1999/00	101.5	11.1	3.0	5.2
2000/01	99.6	11.3	3.3	5.3
2001/02	97.7	11.6	3.2	5.3
2002/03 (p)	97.1	12.0	3.2	5.4

ที่มา: Australian Industry in Focus 2003

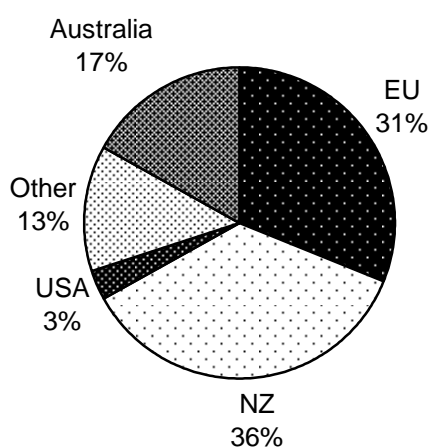
รูปที่ 1.6 แสดงสัดส่วนการผลิตผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมนมประเทศออสเตรเลีย ปี 2002/03

ผลิตภัณฑ์ส่วนที่เหลือจากการบริโภคในประเทศจะส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก ประเทศที่เป็นตลาดสำคัญของออสเตรเลียคือประเทศญี่ปุ่น โดยมีการส่งออกไปประเทศญี่ปุ่นประมาณร้อยละ 15 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์นมทั้งหมดของออสเตรเลีย สำหรับประเทศที่เป็นตลาดสินค้าออกของประเทศออสเตรเลียลำดับรองลงมาได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ซาอุดีอาระเบีย และได้หวัน ซึ่งแสดงไว้ใน รูปที่ 1.7

รูปที่ 1.7 แสดงสัดส่วนการบริโภคในประเทศและการส่งออกผลิตภัณฑ์นมของออสเตรเลีย

ผลผลิตในอุตสาหกรรมนมของประเทศออสเตรเลียส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการส่งออกไปยังตลาดโลก และยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกๆ ปี การส่งออกผลิตภัณฑ์นมในตลาดโลกออสเตรเลียอยู่ในอันดับที่ 3 รองจาก นิวซีแลนด์ และสหภาพยุโรป (รูปที่ 1.8) และตลาดส่งออกที่สำคัญที่สุดของออสเตรเลียอยู่ในทวีปเอเชีย ตลาดส่งออกที่มีปริมาณการส่งออกสูงสุดห้าอันดับคือ ญี่ปุ่นเป็นประเทศนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากออสเตรเลียมากที่สุด รองลงมาคือ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในขณะที่ประเทศตลาดส่งออกห้าอันดับแรกที่มีมูลค่าสูงสุดจะแตกต่างกันบ้างคือ ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ ซาอุดีอาระเบีย มาเลเซียและสหรัฐอเมริกา (ตารางที่ 1.24)

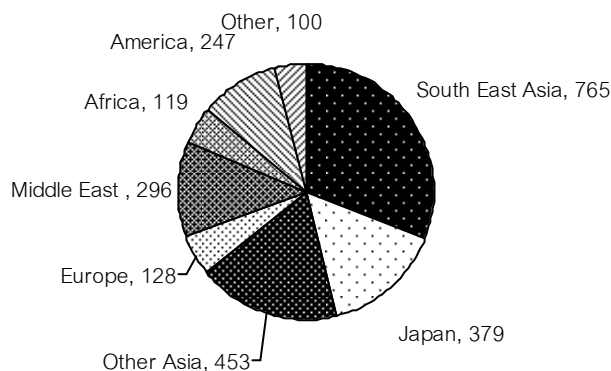

รูปที่ 1.8 ส่วนแบ่งตลาดอุตสาหกรรมนมในตลาดโลก ปี 2002

ตารางที่ 1.24 ตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์นมของประเทศออสเตรเลียในปี 2002/03 (\$A million)

ผลิตภัณฑ์	STH EAST ASIA	OTHER ASIA	EUROPE	MIDDLE EAST	AFRICA	AMERICAS	OTHER	TOTAL
Butter/AMF	60	45	21	37	29	28	0	221
Cheese	58	370	95	163	35	62	12	795
Milk	44	31	2	3	2	1	16	98
SMP/BMP	248	100	1	30	16	34	1	430
WMP	290	190	1	61	35	14	21	612
Other	66	96	8	2	3	108	49	331
Total	765	832	128	296	119	247	100	2,487

ที่มา : Dairy manufacturers and ABS

รูปที่ 1.9 ตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์นมของประเทศออสเตรเลียในปี 2002/03

1.5 มาตรการทางด้านภาษีและมิใช่ภาษี

1.5.1 ข้อผูกพันสินค้านมและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยภายใต้องค์การการค้าโลก

ประเทศไทยได้ลงนามผูกพันตามข้อตกลงสินค้าเกษตร จำนวน 23 รายการ ภายใต้องค์การการค้าโลก โดยมีสาระสำคัญให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติดังนี้

1. มีการใช้มาตรการโควตาภาษีนำเข้า แทนมาตรการจำกัดการนำเข้า (นอกจากนั้นสมาชิกยังมีพันธะที่ต้องกำหนดอัตราภาษีศุลกากรขั้นสูงสุดสำหรับสินค้าเกษตรทั้งหมดด้วย)
2. มีกติกายกเว้นการอุดหนุนการส่งออกชนิดใหม่ ส่วนการอุดหนุนการส่งออกที่เคยมีมาก่อนแล้วสามารถอุดหนุนต่อไปได้ แต่จะต้องมีการลดงบประมาณการอุดหนุนและจำนวนสินค้าที่ได้รับการอุดหนุนลง
3. ข้อตกลงใหม่ยอมให้มีการอุดหนุนภายใน แต่มีเงื่อนไขให้ต้องลดการอุดหนุนลง

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยต้องเผชิญกับพันธะกรณีที่ต้องเปิดตลาดสินค้าเกษตรตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลก พันธะกรณีระหว่างประเทศไทย กับองค์การการค้าโลกในเรื่องการเปิดตลาดนมจะมีอยู่ 2 ส่วน คือ การเปิดตลาดนํ้านมดิบ และการเปิดตลาดนมผงขาดมันเนย

ในปี 1995 ประเทศไทยมีภาระผูกพันที่จะต้องเปิดตลาดนํ้านมผงขาดมันเนยตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลกเป็นจำนวน 45,000 ตัน โดยกำหนดอัตราภาษีนำเข้าในโควตาร้อยละ 20 ภาษีนำเข้านอกโควตา ร้อยละ 237.6 และเปิดตลาดนํ้านมดิบจำนวน 2,260 ตัน อัตราภาษีนำเข้าในโควตาร้อยละ 20 อัตรา

ภาชนะนำเข้านอกโควตาร้อยละ 44.5 เปิดตลาดนมพร้อมดื่มจำนวน 26 ตัน อัตราภาชนะนำเข้าในโควตาร้อยละ 20 และนอกโควตาร้อยละ 92.10

สำหรับปี 2004 ประเทศไทยผูกพันที่จะต้องเปิดตลาดนำเข้านมผงขาดมันเนยจำนวน 55,000 ตัน โดยกำหนดอัตราภาชนะนำเข้าในโควตาร้อยละ 20 นอกโควตาร้อยละ 216 เปิดตลาดน้ำมันดิบ จำนวน 2,372.74 ตัน อัตราภาชนะนำเข้าในโควตาร้อยละ 20 นอกโควตาร้อยละ 41 และเปิดตลาดนมพร้อมดื่ม จำนวน 27.26 ตัน อัตราภาชนะในโควตาร้อยละ 20 และนอกโควตาร้อยละ 84.0

ในความเป็นจริง จากรายงานสถิติปีศักราชโคนมระบุว่า ประเทศไทยได้เปิดตลาดเกินกว่า จำนวนที่ได้ผูกพันไว้ และกำหนดอัตราภาชนะนำเข้าในโควตาต่ำกว่าระดับที่ได้ผูกพันไว้เช่นกัน กล่าวคือ ในปี 1995 มีการนำเข้านมผงขาดมันเนยจริงจำนวน 79,919 ตัน ส่วนภาชนะนำเข้าที่กำหนดให้เรียกเก็บได้ร้อยละ 20 นั้น ในความเป็นจริงเรียกเก็บเพียงร้อยละ 5 สำหรับปี 2001 มีการนำเข้าจริงจำนวน 58,823 ตัน โดยมีอัตรา ภาชนะนำเข้าในโควตาร้อยละ 5 และ นอกโควตาร้อยละ 223.2 ในขณะที่ภาวะผูกพันที่ประเทศมีอยู่กับองค์การ การค้าโลกมีเพียง 52,778 ตัน

ตารางที่ 1.25 การเปิดตลาดนำเข้านมผงและการนำเข้าจริง (1995 – 2003)

ปี	เปิดตลาดตามข้อผูกพัน			คณะรัฐมนตรีอนุมัติ		ปริมาณ นำเข้าจริง (ตัน)
	ปริมาณ (ตัน)	ภาชนะใน โควตา (%)	ภาชนะนอก โควตา (%)	ปริมาณ (ตัน)	ภาชนะ (%)	
1995	45,000	20	237.6	55,000	5	79,919
1996	46,111.11	20	235.2	88,000	5	67,174
1997	47,222.22	20	232.8	88,000	5	70,990
1998	48,333.33	20	230.4	78,000	5	53,041
1999	49,444.44	20	228.0	50,600	5	56,036
2000	50,555.55	20	225.6	50,600	5	53,024
2001	51,666.67	20	223.3	65,000	5	58,823
2002	52,777.78	20	220.8	73,000	5	n.a.
2003	53,888.89	20	218.4	n.a.	n.a.	n.a.
2004	55,000	20	216.0	n.a.	n.a.	n.a.

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (อ้างจากรายงานวิจัยเรื่องโครงการผลกระทบของข้อตกลงองค์การการค้าโลก ต่อเกษตรกรโคนมไทย)

จากตารางจะเห็นได้ว่า การนำเข้านมผงพร้อมมันเนยมีปริมาณที่มากกว่าการที่ประเทศได้ให้ ข้อตกลงไว้กับองค์การการค้าโลก ซึ่งจากผลการศึกษาของพิบูลย์ เจียมอนุกุลกิจและคณะ (ตุลาคม 2545) มี

ข้อสรุปว่า ผลกระทบของข้อตกลงฯ จะทำให้เกษตรกรไทยสูญเสียผลประโยชน์ ส่วนผู้ที่ได้รับผลประโยชน์คือผู้ประกอบการแปรรูปนมพร้อมดื่มและอุตสาหกรรมอื่นๆ ทั้งนี้เพราะต้นทุนการผลิตจะถูกลงเนื่องจากต้นทุนจากการนำเข้านมผงถูกกว่าต้นทุนในการใช้น้ำนมดิบในประเทศ ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์ในด้านการบริโภคนมและผลิตภัณฑ์ในราคาที่ไม่สูงมาก แต่จะเสียประโยชน์ในเรื่องของโภชนาการด้านการบริโภคนมเพราะคุณภาพของนมพร้อมดื่มที่ทำจากน้ำนมสดจะมีระดับคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่านมพร้อมดื่มที่ทำจากนมผง

ตารางที่ 1.26 การจัดสรรโควตากรานำเข้านมผงให้กับผู้ประกอบการแปรรูปนมต่างๆ

ปี	ผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม	ผู้ผลิตนมข้นหวาน	ผู้แปรรูปอาหารอื่น	ผู้นำเข้าเพื่อการค้า	ผู้ผลิตเพื่อส่งออก	ผู้ผลิตนมเปรี้ยว	รวม
1995	25,000 (45.5%)	21,782.6 (39.6%)	8,217.4 (14.9%)	-	-	-	55,000
1996	35,200 (40%)	32,700 (37.2%)	14,415 (16.4%)	5,685 (6.4%)	-	-	88,000 (100%)
1997	32,800 (37.3%)	34,800 (39.6%)	14,700 (16.7%)	5,700 (6.4%)	-	-	88,000 (100%)
1998	27,295 (35%)	31,740 (40.7%)	14,250 (18.3%)	5,320 (6.8%)	-	-	78,000 (100.8%) ¹
1999	11,400 (22.5%)	25,300 (50%)	12,300 (24.3%)	1,600 (3.2%)	-	-	50,600 (100%)
2000	11,400 (22.5%)	25,300 (50%)	12,300 (24.3%)	1,600 (3.2%)	-	-	50,600 (100%)
2001	9,833 (15.1%)	17,183 (26.4%)	16,430 (25.3%)	1,200 (1.8%)	10,350 (1.6%)	-	65,000 (84.6%) ²
2002	3,330 (13.5%)	17,700 (32.2%)	14,620 (26.6%)	1,200 (2.2%)	27,700 (50.4%)	3,380 (6.1%)	55,000 (100%) ³

ที่มา: กรมปศุสัตว์

หมายเหตุ: 1/ ปี 1998 มีการนำเข้าเกินปริมาณที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ

2/ มีการนำเข้าไม่เต็มโควตา

3/ คณะรัฐมนตรีอนุมัติโควตาสรรองไว้อีก 18,000 ตัน

ในกรณีของการนำนมดิบนั้น ไม่น่าที่จะเป็นเรื่องที่ต้องกังวล เพราะมีความเป็นไปได้ที่คู่แข่งจากต่างประเทศจะเข้ามา เพราะการนำนมดิบเข้ามาแข่งขันจากต่างประเทศจะต้องมีระบบการขนส่งน้ำนมดิบและการควบคุมคุณภาพที่ดี

1.5.2 มาตรการทางด้านภาษีและมีใช้ภาษีจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย

ในกรอบของการเจรจาเพื่อจัดทำเขตการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลียนั้น ผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าที่อยู่ในรายการที่ประเทศทั้งสองทำความตกลงร่วมกัน สำหรับการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมของไทยนั้นมีทั้งมาตรการทางด้านภาษีและมิใช่ภาษีเกี่ยวข้องต่างกันไปตามแต่ละหมวดของสินค้า

มาตรการทางด้านภาษี ในการเจรจาระหว่างไทย - ออสเตรเลีย ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการปรับตัวของการเปิดเสรีทางการค้าในหมวดผลิตภัณฑ์นมไว้ดังนี้

ผลิตภัณฑ์นมในหมวด HS040291 จัดเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 30 และจะลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2015 สำหรับมาตรการปกป้องพิเศษในช่วงเวลาการปรับตัวของอุตสาหกรรมในประเทศ กำหนดปริมาณนำเข้าจากออสเตรเลียในปี 2005 ไว้ที่ 100 เมตริกตัน และปริมาณนำเข้าจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ทุกปี จนถึงปี 2015 ดังแสดงในตารางที่ 1.27

ผลิตภัณฑ์บัตเตอร์มิลค์ในหมวด HS040390 มีอัตราภาษีที่กำหนดจัดเก็บในปี 2005 สำหรับประเทศออสเตรเลีย 3 อัตราได้แก่ ร้อยละ 15 ร้อยละ 20 และร้อยละ 30 ซึ่งกำหนดระยะเวลาของการปรับลดภาษีจนเหลือร้อยละ 0 ในปี 2015 เช่นเดียวกับ HS040291 และมีมาตรการปกป้องพิเศษเช่นเดียวกัน คือ จะกำหนดปริมาณการนำเข้าจากออสเตรเลียไม่เกิน 3,000 เมตริกตันในปี 2005 และเพิ่มปริมาณการนำเข้าร้อยละ 5 ทุก ๆ ปี จนถึงปี 2015 คือเท่ากับ 4,886.68 เมตริกตัน ถ้ามีการนำเข้าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในแต่ละปี จะมีการจัดเก็บภาษีในอัตรา MFN ดังแสดงในตารางที่ 1.27

ผลิตภัณฑ์นมในหมวด HS0402219 และ HS0402290 จัดเก็บภาษีเท่ากันในอัตราร้อยละ 15 ในปี 2005 และปรับลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2020 สำหรับมาตรการปกป้องพิเศษในช่วงระยะเวลาปรับตัวของอุตสาหกรรมในประเทศ กำหนดปริมาณนำเข้าในปี 2005 เท่ากับ 9,500 เมตริกตัน ตามลำดับ และปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ทุกปีจนถึงปี 2020 เท่ากับ 19,749.82 เมตริกตันตามลำดับ ถ้ามีการนำเข้าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในแต่ละปี จะมีการจัดเก็บภาษีในอัตรา MFN ดังแสดงในตารางที่ 1.27

ส่วนผลิตภัณฑ์หางนมในหมวด HS0404101 และ HS0404901 จัดเก็บภาษีเท่ากันในปี 2005 คือ ร้อยละ 30 และปรับตัวลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2020 และมีมาตรการปกป้องพิเศษโดยการกำหนดปริมาณนำเข้าในปี 2005 คือ 10 และ 10 เมตริกตันตามลำดับ และเพิ่มขึ้นเป็น 20.79 และ 20.79 เมตริกตัน ในปี 2020 ดังแสดงในตารางที่ 1.27

ตารางที่ 1.27 มาตรการทางด้านภาษีและมาตรการปกป้องพิเศษ

HS Code	Applied Rate	Tariff Reduction		Special Safeguards	
		2005	2015	2005	2015
		Trigger (Metricton)			
040291	30	30	0	100	162.89
040390	18.2	15	0	3,000	4,886.68
	22	20	0		
	30	30	0		
HS Code	Applied Rate	2005	2020	2005	2020
0402219108 0402290108	18	15	0	9,500	19,749.82
0404101004	30	30	0	10	20.79
0404901009	30	30	0	10	20.79

ที่มา: ผลการเจรจา FTA Thailand – Australia, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

มาตรการโควตาภาษี (Tariff-rate quota: TRQs) จะนำมาใช้กับกรณีสินค้าผลิตภัณฑ์นมในหมวด HS 0402100007 นมผงพร้อมมันเนย ภาษีในโควตาจัดเก็บในอัตราร้อยละ 20 ในปี 2005 และจะปรับลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2025 สำหรับมาตรการให้โควตากับออสเตรเลีย ในปี 2005 จะเท่ากับประมาณร้อยละ 4 ของพันธะกรณีที่ประเทศกำหนดไว้ด้บองค์การการค้าโลก คือ 2,200 เมตริกตัน และปริมาณโควตาจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 ทุกๆ 5 ปี จนเท่ากับ 3,523.6 เมตริกตันในปี 2025 ส่วนถ้ามีการนำเข้าเกินโควตาที่กำหนดจะจัดเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 10 ดังแสดงในตาราง 1.28

ตารางที่ 1.28 มาตรการโควตาภาษีที่ไทยเจรจากับประเทศออสเตรเลีย

HS Code	WTO commitment			TRQs				Out-quota Tariff
	2004			In-quota Tariffs		Quotas for Australia (Metric Ton)		
	Tariffs(%)		Quotas (Metric ton)	2005	2025	2005	2025	
	In-quota	Out-Quota						
040210	20	216	55,000	20	0	2,200	3,523.6	WTO rate + MOP 10%

ที่มา: ผลการเจรจา FTA Thailand – Australia, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

1.6 ผลกระทบของการกำหนดเขตการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย

1.6.1 ผลวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องปศุสัตว์โคนม หน่วยงานภาครัฐ รวมถึงผู้ประกอบการเกี่ยวกับโคนมได้ข้อสรุป ดังนี้

ผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม การกำหนดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะศักยภาพในการผลิตน้ำนมดิบของไทยมีน้อยกว่าของประเทศออสเตรเลีย การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องโคนมในประเทศออสเตรเลียมีวิวัฒนาการมาเป็นระยะเวลานาน รวมทั้งเกษตรกรในประเทศออสเตรเลียมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและสามารถร่วมกำหนดนโยบายด้านอุตสาหกรรมนมของประเทศไทย นอกจากนี้สายพันธุ์โคนมในประเทศออสเตรเลียมีการพัฒนาตลอดเวลา โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาสายพันธุ์เพื่อให้ได้ผลผลิตน้ำนมที่มากขึ้น ซึ่งในส่วนนี้เท่ากับเป็นการลดต้นทุนการผลิตนมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศออสเตรเลีย นอกจากนี้ ต้นทุนการผลิตนมของออสเตรเลียอยู่ในระดับที่ต่ำจึงทำให้การเข้ามาของนมผงในประเทศไทยส่งผลกระทบต่ออย่างมาก เมื่อวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงของผลกระทบจะพบว่า หากมีการนำเข้ามาของนมผงเพื่อผลิตนมพร้อมดื่มในประเทศไทย โอกาสที่ผู้ประกอบการผลิตนมพร้อมดื่มจะหันไปหาวัตถุดิบที่มีราคาถูกกว่าโดยเปรียบเทียบจากต่างประเทศมีความเป็นไปได้สูง ทำให้เกิดปัญหาของน้ำนมข้นจืดและราคาน้ำนมดิบตกต่ำ หากจะต้องการขายน้ำนมดิบเกษตรกรจะต้องลดราคาลง

ผลกระทบต่อผู้ประกอบการแปรรูปนม เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า นมผงขาดมันเนย 1 ตัน จะสามารถคั้นรูปเป็นน้ำนมได้ 10 ตัน ดังนั้น หากรัฐไม่มีการควบคุมด้านการนำเข้ามาของนมผงโดยการจัดสรรโควตาให้แก่ผู้ประกอบการ ความเป็นไปได้ที่ผู้ประกอบการแปรรูปนมจะใช้วัตถุดิบราคาถูกจากต่างประเทศจะมีสูงมากเพราะเท่ากับเป็นการลดต้นทุนการผลิตลง โอกาสที่ผู้ประกอบการแปรรูปนมจะขยายธุรกิจมีความเป็นไปได้สูง

ผลต่อผู้บริโภค นมพร้อมดื่มที่ผลิตโดยใช้น้ำนมดิบกับนมพร้อมดื่มที่ผลิตโดยใช้นมผงจะให้คุณค่าทางโภชนาการที่แตกต่างกัน โดยคุณค่าทางโภชนาการจากน้ำนมดิบจะสูงกว่านมผง ดังนั้น หากการเปิดให้นำเข้ามาของนมผงจากออสเตรเลียมากขึ้น ขณะเดียวกันไม่ได้ควบคุมการแปรรูปนมผง แม้ผู้บริโภคจะได้บริโภคสินค้าราคาถูกจากการผลิตที่มีต้นทุนต่ำ แต่คุณค่าทางโภชนาการที่ได้จะไม่สูงเท่ากับกรณีของการใช้น้ำนมดิบเป็นวัตถุดิบ

1.6.2 ผลการศึกษาจากสมการถดถอย

ผลการศึกษาผลกระทบของการจัดทำเขตการค้าเสรีต่อปริมาณการนำเข้านมผงพร้อมมันเนย บัตเตอร์มิลค์และหางนม ตามพิกัดศุลกากร HS0402 HS0403 และ HS0404 โดยอาศัยสมการถดถอย ซึ่งเป็นการประมาณการผลกระทบจากผลของการลดภาษีเท่านั้น มิได้นำเรื่องของมาตรการปกป้องพิเศษ (Special

Safeguard) และเรื่องของการกำหนดโควตา (TRQs) เข้ามาพิจารณา ในการวิเคราะห์นี้กำหนดให้ปริมาณนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมจากออสเตรเลียขึ้นอยู่กับสองปัจจัยสำคัญ คือ ราคาเปรียบเทียบและขนาดเศรษฐกิจของประเทศไทย (GDP) โดยที่ราคาเปรียบเทียบเป็นการเปรียบเทียบระหว่างราคานำเข้าเฉลี่ยจากออสเตรเลียกับราคานำเข้าเฉลี่ยจากแหล่งนำเข้าอื่นๆ (โดยที่ราคานำเข้าของออสเตรเลียหาได้จากกรนำมามูลค่านำเข้าหารด้วยปริมาณนำเข้าจากออสเตรเลีย ส่วนราคานำเข้าของของประเทศอื่นๆ ที่เหลือ ก็หาจากวิธีเดียวกัน) ทั้งนี้อาศัยข้อมูลรายไตรมาสจาก World Trade Atlas และธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 1998 - 2003 จากการประมาณการ ได้สมการดังนี้

$$\begin{aligned} \log(Q_import040210) &= 37.92 - 0.66\log(Relative_price) - 1.66\log(GDP) - 0.21AR(1) \\ &\quad (1.68) \quad (-1.98)^* \quad (-1.00) \quad (-0.88) \\ R^2 &= 0.32 \quad DW = 1.88 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \log(Q_import040309) &= -68.80 - 0.98\log(Relative_price) + 6\log(GDP) + 0.02AR(1) \\ &\quad (-1.34) \quad (-1.10) \quad (1.58) \quad (0.09) \\ R^2 &= 0.16 \quad DW = 1.95 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \log(Q_import0404) &= -17.22 - 1.45\log(Relative_price) + 2.24\log(GDP) \\ &\quad (-0.89) \quad (-2.29)^* \quad (1.57) \\ R^2 &= 0.23 \quad DW = 2.11 \end{aligned}$$

() = t-Statistic

* = มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 90%

ค่าความยืดหยุ่นของปริมาณนำเข้านมผงพร้อมมันเนย บัตเตอร์มิลค์และหางนม ต่อราคาเปรียบเทียบมีค่าเท่ากับ 0.66, 0.98 และ 1.45 ตามลำดับ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณการนำเข้านมผงพร้อมมันเนยและหางนมมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงของราคานมผงพร้อมมันเนย และหางนมจะมีผลต่อการขยายตัวของการนำเข้า ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของบัตเตอร์มิลค์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงราคาบัตเตอร์มิลค์ไม่ได้มีผลต่อการขยายตัวหรือหดตัวทางการค้าที่ชัดเจน จากค่าความยืดหยุ่นที่ได้ของนมผงพร้อมมันเนย และหางนมสามารถอธิบายได้ว่า นมผงพร้อมมันเนยเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวของราคาค่อนข้างน้อยคือ ถ้าราคาเปลี่ยนแปลง 1 เปอร์เซนต์จะส่งผลกระทบต่อปริมาณนำเข้า 0.66 เปอร์เซนต์ ส่วนหางนมเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวต่อราคาค่อนข้างมากคือ ถ้าราคาเปลี่ยนแปลง 1 เปอร์เซนต์ จะส่งผลกระทบต่อปริมาณนำเข้า 1.45 เปอร์เซนต์

ส่วนค่าความยืดหยุ่นของปริมาณนำเข้านมผงพร้อมมันเนย บัตเตอร์มิลค์และหางนม ต่อ GDP ที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงมิได้นำมาอธิบาย

จากมาตรการการปรับลดภาษีนำเข้านมผงพร้อมมันเนย บัตเตอร์มิลค์และหางนม จากออสเตรเลีย จะมีผลกระทบต่อราคาลดลงของราคานมผงพร้อมมันเนย บัตเตอร์มิลค์และหางนมจากออสเตรเลีย เท่ากับร้อยละ 16.7, 18.96 และ 23.1 ตามลำดับ ซึ่งจากค่าความยืดหยุ่นที่ได้ ถ้าภาษีปรับลดลงเหลือ 0 จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการนำเข้านมผงพร้อมมันเนย บัตเตอร์มิลค์ และหางนมทั้งสิ้นร้อยละ 11.02, 18.59 และ 33.49 ตามลำดับ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้เป็นกรณีที่ภาษีลดลงเหลือศูนย์ทันที แต่ในกรณีของนมและผลิตภัณฑ์มีช่วงระยะเวลาของการลดลงของภาษีเป็นศูนย์ในอีก 20 ปีข้างหน้าดังนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมดก็จะลดลงเฉลี่ยกันไปในแต่ละปี

จากการสัมภาษณ์และผลการศึกษาทางเศรษฐมิติ ในกรณีที่มีการปรับลดภาษีทันทีทำให้ได้ข้อสรุปว่า ผลกระทบต่อการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมที่ทำการศึกษาจะอยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก ประกอบกับภาษีจะไม่ได้ลดลงเหลือศูนย์โดยทันที ทำให้ผลกระทบของการเปิดตลาดนมให้ประเทศออสเตรเลียจะไม่รุนแรงมาก ขณะเดียวกัน เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมยังมีโอกาสในการปรับปรุงศักยภาพและประสิทธิภาพในการผลิตโดยให้รัฐบาลบทบาทในการควบคุมดูแลและให้การสนับสนุนมากขึ้น

1.7 ข้อเสนอแนะ

ผลกระทบต่อโครงสร้างตลาดนมและผลิตภัณฑ์นมในประเทศไทยมีทั้งทางบวกและทางลบ ในด้านบวก การเปิดตลาดนมผงให้กับประเทศออสเตรเลีย แม้ว่าจะเป็นภาวะคุกคามต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม แต่ขณะเดียวกันการตระหนักถึงภาวะคุกคามดังกล่าวจะทำให้เกษตรกรในประเทศต้องตื่นตัวในการที่จะพัฒนาประสิทธิภาพและศักยภาพในการผลิตให้มากขึ้น ที่ผ่านมา เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้เผชิญปัญหาเรื่องข้อตกลงในการเปิดตลาดนมและผลิตภัณฑ์ที่ประเทศไทยมีพันธะอยู่กับองค์การการค้าโลกอยู่แล้ว ดังนั้น การกำหนดเขตการค้าเสรีระหว่างไทย - ออสเตรเลียน่าจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการปรับปรุงในด้านต่างๆ ได้

ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1. เกษตรกรควรให้ความสำคัญในเรื่องของพันธุ์โค และ หญ้าหรืออาหารที่โคกิน เนื่องจากมีผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงไม่ว่าจะเป็นการเจริญเติบโต การผสมติด ความสมบูรณ์และปริมาณการให้น้ำนม
2. ควรรักษาคุณภาพน้ำนมดิบให้ได้มาตรฐาน
3. เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อจะได้วางแผนการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลกระทบในด้านลบนั้นน่าจะเป็นผลกระทบในระยะสั้นต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อยที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ซึ่งกรณีนี้รัฐจำเป็นต้องมีมาตรการในการให้ความช่วยเหลือที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อเกษตรกร ดังนี้

1. การกวดขันเรื่องการนำเข้าให้เป็นไปตามข้อตกลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรโควตาที่ผู้นำเข้าได้รับการจัดสรรจะต้องเป็นไปตามที่ได้เสนอต่อคณะกรรมการนโยบายฯ ขณะเดียวกัน ต้องมีมาตรการการลงโทษที่เข้มงวดต่อผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง
2. กำหนดมาตรการด้านสุขอนามัยสำหรับนมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีนี้กระทรวงสาธารณสุขต้องมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการ
3. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในประเทศ ในส่วนนี้ ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรเป็นหน่วยงานหลักในการที่จะพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตในประเทศ
 - การพัฒนาพันธุ์โคนมเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตน้ำนม
 - การพัฒนาด้านอาหารสัตว์
 - ด้านสุขภาพสัตว์
 - การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้ผลิต
4. การสร้างระบบตลาดภายใน การประชาสัมพันธ์และเน้นส่งเสริมการบริโภคนมสดภายในประเทศ และเน้นการใช้วัตถุดิบที่มาจากโคในประเทศเป็นสำคัญ
5. ดำเนินการด้านการสร้างคุณภาพและมาตรฐานในด้านต่างๆ

บทที่ 2

เนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็ง

อุตสาหกรรมโคเนื้อถือว่าเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญของประเทศไทยแม้จะมีมูลค่าไม่สูงมากเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ แต่ก็ยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีเกษตรกรเป็นจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้องประมาณหนึ่งล้านครัวเรือน และคาดว่าจะจะเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบอย่างมากหากมีการเปิดเขตการค้าเสรีเนื่องจากออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีศักยภาพการผลิตและการส่งออกในอุตสาหกรรมโคเนื้อสูง ดังนั้นบทนี้จะเป็นการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทย – ออสเตรเลีย ในอุตสาหกรรมโคเนื้อของประเทศไทย

2.1 กรอบการวิจัย

ขอบเขตการศึกษาวิจัยในบทนี้ จะกล่าวถึงภาพรวมของอุตสาหกรรมโคเนื้อในตลาดโลก อุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย อุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศออสเตรเลีย มาตรการต่างๆ ทั้งทางด้านภาษี และมีใช้ภาษีที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบ รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ ของการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทย - ออสเตรเลียในอุตสาหกรรมเนื้อ ตามพิภักศุลกากร

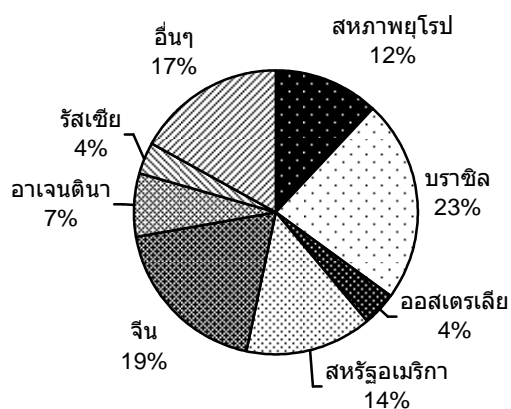
HS0201 หมายถึง เนื้อโคสดแช่เย็น หรือเนื้อขีว

HS0202 หมายถึง เนื้อโคแช่แข็ง

2.2 ภาพรวมอุตสาหกรรมโคเนื้อในตลาดโลก

เนื้อโคเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประชากรโลก โดยเฉพาะประเทศในเขตนานจะเป็นที่นิยมบริโภคกันมากกว่าประเทศในเขตร้อน และอาจจะรวมถึงความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยม ที่ทำให้พฤติกรรมการบริโภคเนื้อในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน จากข้อมูลการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศต่างๆ ทั่วโลกตั้งแต่ปี 1997 จนถึง ปี 2002 พบว่า การเลี้ยงโคเนื้อมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ ในปี 1997 มีโคเนื้อจำนวน 1,332.5 ล้านตัว เพิ่มขึ้นเป็น 1,366.7 ล้านตัวในปี 2002 หรือมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 0.51 ต่อปี โดยประเทศที่มีการเลี้ยงโคเนื้อมากที่สุด 5 อันดับแรกของโลกคือ บราซิล จีน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป (ไม่รวมฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี และอังกฤษ) และอาร์เจนตินา ตามลำดับ

ในด้านปริมาณการผลิตโคเนื้อพบว่าประเทศต่างๆ ทั่วโลกผลิตโคเนื้อเพิ่มขึ้นจากปี 1997 ที่มีปริมาณการผลิตเท่ากับ 55,309 ตัน เป็น 57,883 ตัน ในปี 2002 หรือมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 2.4 ต่อปี โดยประเทศที่ผลิตโคเนื้ออันดับต้นๆ ของโลกได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป บราซิล และจีน ตามลำดับ (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2.1 และ 2.2)

รูปที่ 2.1 ประเทศที่มีการเลี้ยงโคเนื้อเป็นลำดับต้นๆ ของโลกในปี 2002

ตารางที่ 2.1 สถิติจำนวนโคเนื้อในประเทศต่างๆ ที่สำคัญทั่วโลก ในปี 1997-2002 หน่วย : ล้านตัว

ประเทศ	1997	1998	1999	2000	2001	2002
อาร์เจนตินา	51.7	49.2	49.4	49.8	50.2	50.4
ออสเตรเลีย	26.7	26.9	26.6	27.6	27.7	27.9
บราซิล	146.1	144.7	143.9	146.3	150.4	156.3
แคนาดา	13.4	13.4	13.2	13.2	13.6	13.8
จีน	110.3	121.8	124.4	127.0	128.7	128.2
สหภาพยุโรป	84.5	83.3	82.9	82.2	81.3	80.2
ฝรั่งเศส	20.6	20.0	20.3	20.5	20.5	20.5
เยอรมัน	15.8	15.2	14.9	14.7	14.6	14.0
อิตาลี	7.4	7.2	7.1	7.2	7.2	7.2
อังกฤษ	11.4	11.5	11.4	11.1	10.6	10.4
ญี่ปุ่น	4.8	4.7	4.7	4.6	4.5	4.6
นิวซีแลนด์	9.0	9.1	8.9	9.0	9.0	9.3
รัสเซีย	35.8	31.5	28.6	27.0	25.5	24.5
แอฟริกาใต้	14.1	13.6	13.5	13.2	13.5	13.5
ยูเครน	15.3	12.6	11.7	10.6	9.4	9.4
สหรัฐอเมริกา	101.7	99.7	99.1	98.2	97.3	96.7
อุรุกวัย	10.7	10.6	10.4	10.6	10.4	11.7
ทั่วโลก	1332.5	1331.4	1334.8	1345.2	1359.7	1366.7

ที่มา : ABS, Agriculture, Australia, cat.

ตารางที่ 2.2 ปริมาณการผลิตโคเนื้อในประเทศต่างๆ ที่สำคัญทั่วโลก ในปี 1997-2002 หน่วย : ตัน

ประเทศ	1997	1998	1999	2000	2001	2002
อาร์เจนตินา	2,975	2,600	2,840	2,880	2,640	2,700
ออสเตรเลีย	1,939	1,987	1,991	2,025	2,072	2,090
บราซิล	6,050	6,140	6,270	6,520	6,895	7,240
แคนาดา	1,075	1,150	1,238	1,246	1,250	1,295
จีน	4,409	4,799	5,054	5,328	5,488	5,846
โคลัมเบีย	680	671	651	662	681	710
สหภาพยุโรป	7,696	7,624	7,569	7,462	6,896	7,456
ฝรั่งเศส	1,677	1,632	1,609	1,514	1,571	1,640
เยอรมัน	1,448	1,367	1,374	1,310	1,360	1,316
อิตาลี	1,159	1,110	1,164	1,130	1,133	1,060
สหราชอาณาจักร	694	697	678	708	652	692
ญี่ปุ่น	530	530	537	530	458	535
เม็กซิโก	1,795	1,800	1,900	1,900	1,925	1,930
นิวซีแลนด์	646	620	558	580	609	589
รัสเซีย	2,326	2,090	1,900	1,840	1,760	1,740
แอฟริกาใต้	591	539	584	630	635	645
สหรัฐอเมริกา	11,714	11,804	12,124	12,298	11,983	12,427
อุรุกวัย	4,68	454	425	440	317	425
ทั่วโลก	55,309	55,158	56,330	56,869	56,210	57,883

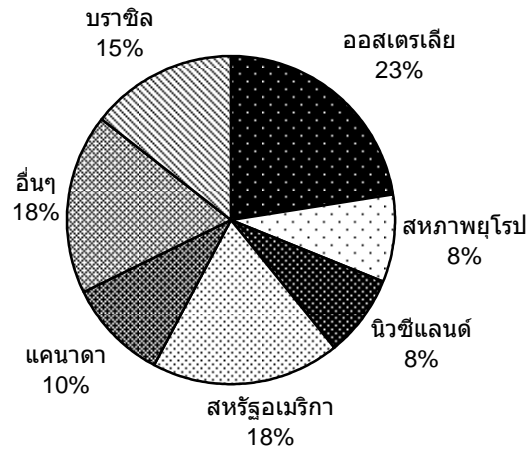
ที่มา : ABS, Livestock Products, Australia, cat

2.2.1 การค้าโคเนื้อระหว่างประเทศ

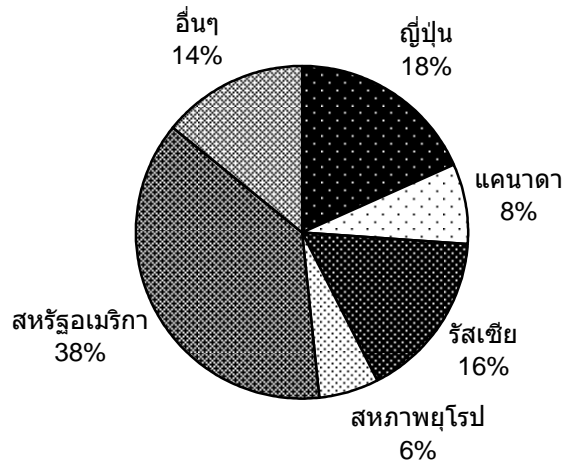
จากข้อมูลการนำเข้าและส่งออกโคเนื้อของบางประเทศที่เป็นผู้นำเข้าและส่งออกโคเนื้อรายใหญ่ๆ ของโลกพบว่า ในช่วงปี 1997 ถึง 2002 มีปริมาณการส่งออกเฉลี่ยเท่ากับ 55,544.8 ตัน โดยประเทศที่มีการส่งออกมากที่สุดคือ ออสเตรเลีย โดยมีการส่งออกเนื้อเท่ากับ 1,362 ตัน (ร้อยละ 23 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด) รองลงมาคือสหรัฐอเมริกาซึ่งมีปริมาณการส่งออกใกล้เคียงกับออสเตรเลียคือเท่ากับ 1,110 ตัน (ร้อยละ 18 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด) ลำดับต่อมาคือ บราซิล มีการส่งออกเนื้อเท่ากับ 881 ตัน (ร้อยละ 15 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด)

ส่วนการนำเข้าพบว่าในช่วงปี 1997 ถึง 2002 มีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ยเท่ากับ 4,262 ตัน ซึ่งในปี 2002 พบว่าประเทศที่มีการนำเข้าโคเนื้อมากที่สุดคือสหรัฐอเมริกา มีการนำเข้า 1,460 ตัน (ร้อยละ 38 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด) รองลงมาคือ ญี่ปุ่น มีการนำเข้า 707 ตัน (ร้อยละ 18 ของปริมาณการนำเข้า

ทั้งหมด) ลำดับต่อมาคือ รัสเซีย มีการนำเข้า 638 ตัน (ร้อยละ 16 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด) (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2.3)

รูปที่ 2.2 แสดงประเทศที่มีการส่งออกโคเนื้อในลำดับต้นๆ ของโลกในปี 2002

รูปที่ 2.3 แสดงประเทศที่มีการนำเข้าโคเนื้อในลำดับต้นๆ ของโลก ในปี 2002

ตารางที่ 2.3 การส่งออกและนำเข้าโคเนื้อในตลาดโลกที่สำคัญ ในปี 1997 - 2002 หน่วย : ตัน

ประเทศ	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ส่งออก						
อาร์เจนตินา	458	303	359	357	168	348
ออสเตรเลีย	1,189	1,278	1,272	1,329	1,407	1,362
บราซิล	232	306	464	492	748	881
แคนาดา	382	428	492	523	575	610
จีน	101	88	57	54	60	44
สหภาพยุโรป	1,051	769	949	615	546	510
อินเดีย	215	245	222	365	370	416
นิวซีแลนด์	530	509	462	505	516	503
สหรัฐอเมริกา	969	985	1,094	1,119	1,029	1,110
อุรุกวัย	251	218	189	236	145	259
รวม	5,378	5,129	5,560	5,595	5,564	6,043
นำเข้า						
บราซิล	150	106	54	70	44	78
แคนาดา	244	232	254	263	299	307
ไต้หวัน	85	82	94	83	78	89
อียิปต์	167	159	218	236	136	162
สหภาพยุโรป	459	414	457	450	413	218
ญี่ปุ่น	948	982	1,000	1,059	997	707
เกาหลีใต้	226	125	242	324	246	430
รัสเซีย	1,062	684	838	478	650	638
สหรัฐอเมริกา	1,063	1,199	1,303	1,375	1,435	1,460
รวม	4,404	3,983	4,460	4,338	4,298	4,089

ที่มา : ABS, Livestock Products, Australia, cat

2.3 อุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย

2.3.1 การผลิตโคเนื้อในประเทศไทย

อุตสาหกรรมโคเนื้อของไทยแม้ว่าจะจะเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าไม่สูงนักเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ แต่ถือได้ว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน และรัฐบาลหลายยุคหลายสมัยที่ผ่านมาก็ได้ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด เดิมการเลี้ยงโคของไทย เป็นการเลี้ยงเพื่อใช้งานในการทำการเกษตรเป็นหลัก เมื่อใช้งานจนหมดอายุจึงปลดจำหน่ายเป็นโคเนื้อ ต่อมาเมื่อมีการนำเครื่องจักรกลทางการเกษตร เช่น เครื่องไถดิน

พรวนดิน หรือนวด ซึ่งง่ายต่อการดูแลและใช้งานได้ตลอดเวลาที่ใช้มากขึ้น ทำให้การใช้โคเพื่องานทำการเกษตรลดน้อยลงเป็นลำดับ ปัจจุบันรูปแบบการเลี้ยงโคได้เปลี่ยนมาเป็นการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นโคเนื้อ ทั้งนี้เพราะความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์เพิ่มสูงขึ้น ทั้งจากความต้องการของประชากรในประเทศเองและของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ลักษณะการเลี้ยงจะเป็นการเลี้ยงครั้งละหลาย ๆ ตัว และมีรูปแบบเป็นฟาร์มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ และเป็นโครงการหนึ่งในแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร โดยหวังจะให้การเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อทดแทนการลดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังข้าวนาปีในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม อาจกล่าวได้ว่าจากปริมาณความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ที่เพิ่มขึ้นรวมถึงการส่งเสริมจากรัฐทำให้ในปัจจุบันเกษตรกรหันมาเลี้ยงโคเนื้อเพื่อการค้ากันมากขึ้น

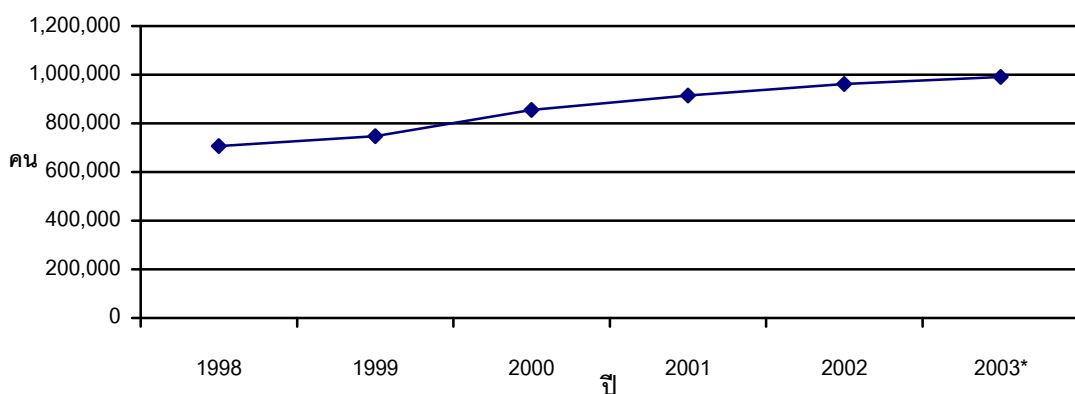
ตารางที่ 2.4 สถิติจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทย ปี 1998 – 2003

หน่วย : คน

พ.ศ.	จำนวนเกษตรกร	เพิ่มลด	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)
1998	706,187	-	-
1999	747,950	41,762	5.1
2000	855,000	107,050	14.3
2001	914,160	59,160	6.9
2002	962,433	48,273	5.0
2003*	991,000	28,567	3.2

ที่มา : กรมปศุสัตว์

หมายเหตุ : * เป็นการประมาณการ

รูปที่ 2.4 จำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทย

โคเนื้อที่เลี้ยงในประเทศไทยแต่เดิมเป็นพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งขนาดค่อนข้างเล็ก ขนสั้นเกรียนมีหลายสี มีน้ำหนักน้อยประมาณ 200-350 กิโลกรัม สามารถหากินและเติบโตจากการหาหญ้ากินเองตามธรรมชาติ โตช้าแต่มีความต้านทานโรคเมื่องร้อนได้ดี ระยะเวลา มีการนำโคพันธุ์ดีจากต่างประเทศเข้ามาผสมกับโคพันธุ์พื้นเมือง เพื่อให้ได้โคลูกผสมที่มีขนาดใหญ่ขึ้น แต่ยังคงมีความต้านทานโรคเมื่องร้อน ซึ่งพันธุ์ที่นิยมและเหมาะสมที่สุดทั้งด้านใช้แรงงานและให้เนื้อ คือพันธุ์บราห์มัน ปัจจุบันนิยมเลี้ยงพันธุ์ออสเตรเลียบราห์มันและอเมริกันบราห์มัน ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ทางรัฐให้การส่งเสริม นอกจากนี้ยังมีการนำพันธุ์โคอื่นๆเข้ามาผสมกับโคพื้นเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งมีคุณสมบัติให้เนื้อโดยตรงและสามารถเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมของไทยได้ดี คือ พันธุ์ชาร์โรเลส์ ลิมุซัน และเฮียฟอร์ด เป็นต้น

จากสถิติพบว่าการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงในช่วงปี 1993 – 1998 คือในปี 1993 มีโคเนื้อ จำนวน 7.24 ล้านตัว ลดลงเป็น 4.57 ล้านตัว ในปี 1998 หรือมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 8.42 สาเหตุการลดลงอย่างมากของการเลี้ยงโคเนื้อในช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจเนื่องมาจาก เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตในอัตราที่สูงแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะในภาคการเงิน อสังหาริมทรัพย์ และอุตสาหกรรม ซึ่งในขณะนั้นภาคการเกษตรถูกมองว่าให้ผลตอบแทนน้อย ทำให้แรงงานเปลี่ยนจากการทำงานในภาคการเกษตรเข้ามาสู่การทำงานภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น อีกทั้งการบริโภคโคเนื้อในประเทศไม่เป็นที่นิยม และเป็นสินค้าที่มีความยืดหยุ่นสูง หากสินค้าอื่นทดแทนได้ ทำให้ราคาของโคเนื้อไม่สามารถปรับตัวให้ขึ้นสูงได้ ผลตอบแทนที่เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อได้รับจึงต่ำ และจากที่จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงลดลงทำให้ปริมาณการผลิตโคเนื้อในช่วงปี 1993-1998 ลดลงด้วย คือในปี 1993 มีปริมาณการผลิตโคเนื้อ 1.37 ล้านตัว ลดลงเป็น 0.94 ล้านตัวในปี 1998 หรือมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี

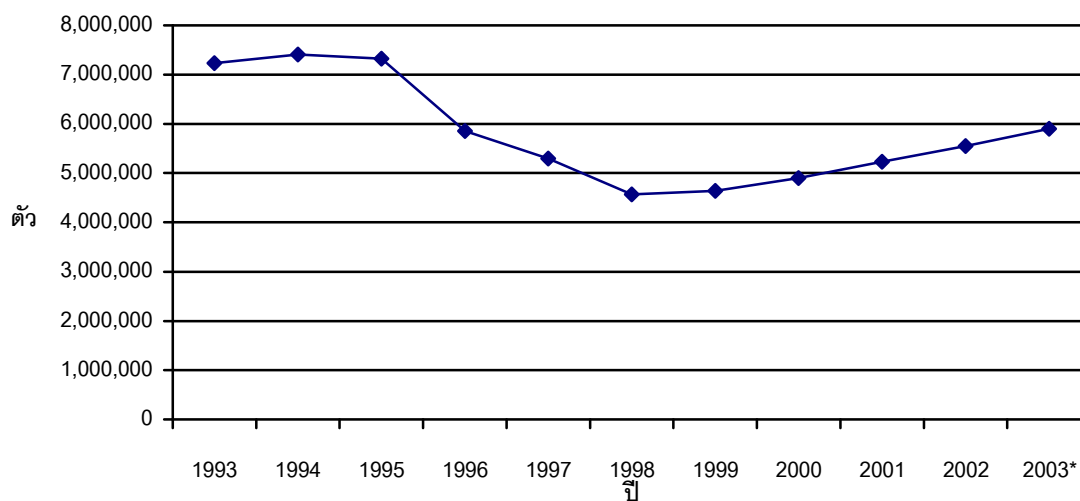
ภายหลังจากการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจนับตั้งแต่ปี 1998 ราคาโคเนื้อปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งรัฐบาลให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้เลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพ เกษตรกรจึงหันมาเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มมากขึ้น ทำให้จำนวนเลี้ยงโคเนื้อมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติจะพบว่าในปี 2003 มีโคเนื้อ จำนวน 5.9 ล้านตัว หรือมีอัตราการเพิ่มจากปี 1998 เฉลี่ยร้อยละ 5.28 ต่อปี ส่วนปริมาณการผลิตก็มีแนวโน้มเพิ่มตามขึ้นมา ซึ่งในปี 2003 มีปริมาณการผลิตคาดการณ์เท่ากับ 0.96 ล้านตัว หรือมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยตั้งแต่ปี 1999 เป็นต้นมา เท่ากับร้อยละ 0.5 ต่อปี โดยที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อปี 1998 มีจำนวน 706,187 ราย เพิ่มเป็น 991,000 ราย ในปี 2003 หรือมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 7.06 ต่อปี (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2.4 และ 2.5)

ตารางที่ 2.5 สถิติจำนวนโคเนื้อ ในประเทศไทย ในปี 1993 – 2003 หน่วย : ตัว

พ.ศ.	จำนวนโคเนื้อ	ปริมาณการผลิต	เพิ่ม/ลด	อัตราการเปลี่ยนแปลง(%)
1993	7,235,384	1,368,235	-	-
1994	7,405,732	1,373,331	5,096	0.37
1995	7,321,821	1,321,620	-51,711	-3.77
1996	5,854,529	1,202,598	-119,022	-9.01
1997	5,291,936	1,065,438	-137,160	-11.41
1998	4,567,950	942,393	-123,045	-11.55
1999	4,635,741	872,209	-70,184	-7.45
2000	4,900,614	857,453	-14,756	-1.69
2001	5,227,604	881,521	24,068	2.81
2002	5,550,185	914,490	32,969	3.74
2003*	5,900,236	960,215	45,725	5.00

ที่มา : กรมปศุสัตว์

หมายเหตุ : * เป็นการประมาณการ

รูปที่ 2.5 จำนวนโคเนื้อในประเทศไทย

2.3.2 การตลาดโคเนื้อในประเทศไทย

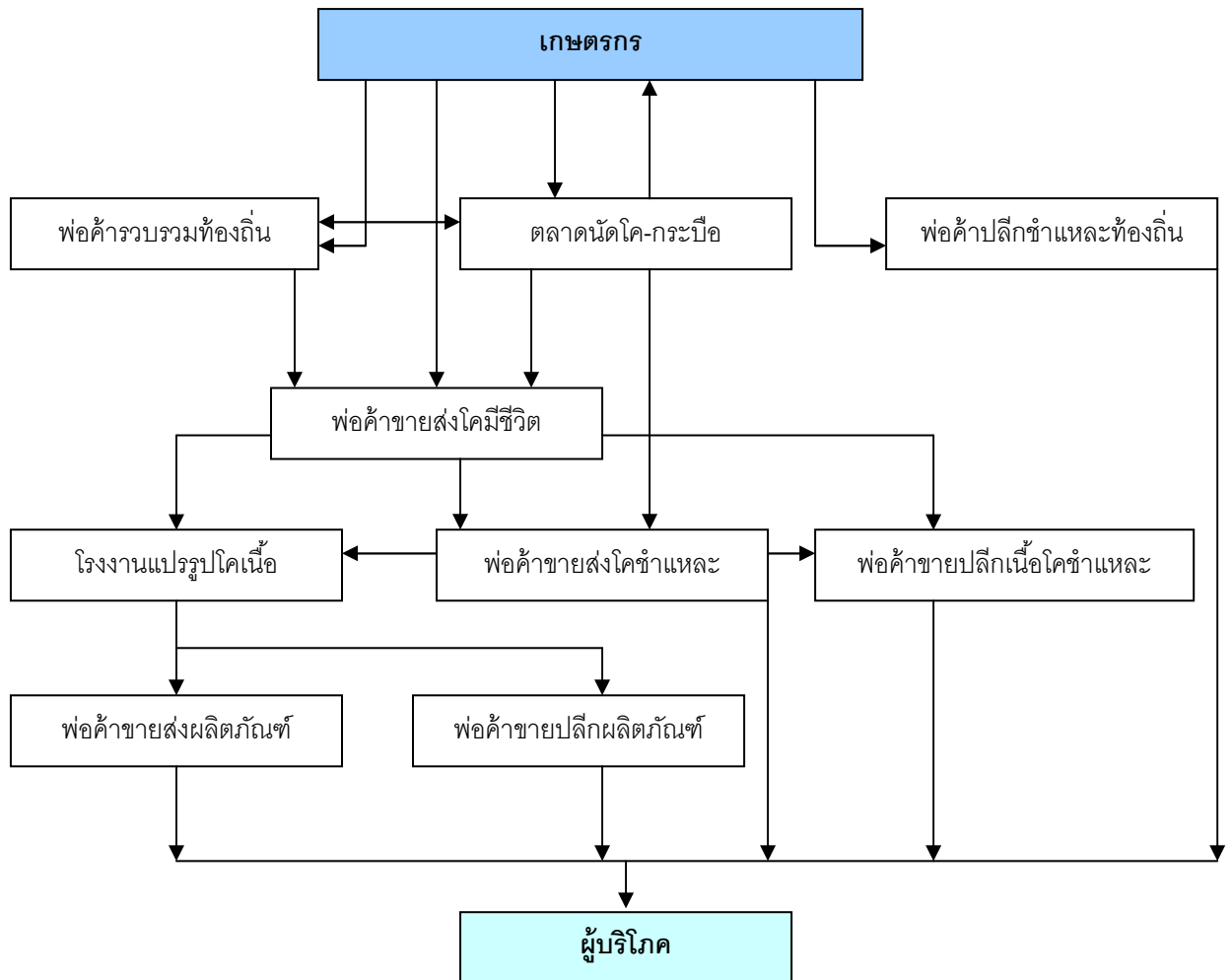
ตลาดโคเนื้อในประเทศไทยโดยรวมสามารถแบ่งได้เป็น 3 ตลาดด้วยกัน คือ ตลาดบน ตลาดกลางและตลาดล่าง โดยมีสัดส่วนตลาดบนประมาณร้อยละ 20 ที่เหลืออีกร้อยละ 80 เป็นตลาดกลางและล่าง

ในตลาดกลางและล่างจะเป็นโคทุกชนิด ทุกเพศ ทุกวัย ไม่มีข้อจำกัดใดๆ ในด้านการเลี้ยง การผสมพันธุ์ ส่วนใหญ่จะเป็นพันธุ์พื้นเมืองในประเทศไทย ซึ่งในตลาดกลางจะส่งขายในตลาดสด เป็นเนื้อสดหรือเนื้อเย็ง และส่งตามร้านอาหารทั่วไป จะไม่เน้นคุณภาพของเนื้อมากนัก ลักษณะของเนื้อจะเป็นเนื้อส่วนขาหลังของโคทั่วไป หรือขาหน้าของโคขุน ส่วนในตลาดล่างจะส่งขายทำลูกชิ้นซึ่งถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของเนื้อโคในตลาดกลางและล่าง ชิ้นส่วนที่ส่งขายคือส่วนอื่นๆ ที่ไม่ใช่ช่วงขาหลังหรือส่วนที่ไม่ส่งขายในตลาดสด หรือร้านอาหารทั่วไป ซึ่งในตลาดลูกชิ้นนี้จะไม่เน้นที่คุณภาพของเนื้อ จะเน้นที่ราคาถูกมากกว่า ราคาของเนื้อในตลาดกลางล่างนี้จะเฉลี่ยประมาณ 100-140 บาท/กก.

ส่วนในตลาดบนจะเป็นโคขุน เป็นพันธุ์ลูกผสมกับพันธุ์โคต่างประเทศอย่างน้อยร้อยละ 50 มีการดูแลเอาใจใส่อย่างดี ใช้อาหารข้นและหยาบในการขุน ใช้เวลาในการขุนโคประมาณ 10-12 เดือน และเริ่มขุนเมื่ออายุประมาณ 8-12 เดือน ซึ่งมีน้ำหนักประมาณ 200-300 กก. เมื่อขุนเสร็จจะมีน้ำหนักประมาณ 500-550 กก. กลุ่มผู้บริโภคในตลาดนี้จะเน้นในเรื่องของคุณภาพของเนื้อเป็นสำคัญ เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางค่อนข้างมากขึ้นไป และนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ในตลาดบนจะส่งขายในซูเปอร์มาร์เกต ห้องอาหารมีระดับ โรงแรม และแหล่งท่องเที่ยวของคนต่างชาติ ลักษณะของเนื้อที่ขายจะเป็นเนื้อชีว หรือเนื้อบ่มซากก่อน ราคาเฉลี่ยจะประมาณ 220 – 250 บาท/กก.

ตามรูปที่ 2.6 เป็นวิถีการตลาดของโคเนื้อในประเทศไทย ซึ่งการเพิ่มขึ้นของโคของเกษตรกรนอกจากมาจากแม่โคในฟาร์มตามธรรมชาติแล้ว เกษตรกรยังหาซื้อมาจากตลาดนัดโค-กระบือด้วย และเกษตรกรสามารถจำหน่ายโคออกจากฟาร์มได้ 4 หนทางด้วยกัน คือ (1) จำหน่ายให้พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น (2) พ่อค้าขายส่งโคมีชีวิต ซึ่งพ่อค้าขายส่งโคมีชีวิตสามารถรับซื้อโคจากพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นและจากตลาดนัด แล้วสามารถจำหน่ายต่อไปให้กับโรงงานแปรรูปเนื้อโค (3) พ่อค้าขายส่งโคชำแหละ และ (4) พ่อค้าขายปลีกเนื้อโคชำแหละ

พ่อค้าขายส่งชำแหละหาซื้อโคได้ 2 ทางคือ รับซื้อจากพ่อค้าขายส่งโคมีชีวิตและหาซื้อเองจากตลาดนัด ส่วนพ่อค้าขายปลีกเนื้อโคชำแหละ ถ้าเป็นพ่อค้าขายปลีกในท้องถิ่นจะซื้อโดยตรงจากเกษตรกรมาชำชำแหละเอง ถ้าไม่ใช่พ่อค้าขายปลีกในท้องถิ่นจะรับซื้อโคเป็น 2 แบบคือ ถ้าเป็นโคมีชีวิตจะรับซื้อจากพ่อค้าขายส่งโคมีชีวิต ถ้าเป็นซากจะรับซื้อจากพ่อค้าขายส่งโคชำแหละ สำหรับโรงงานแปรรูปเนื้อโคจะรับซื้อโคมีชีวิตจากพ่อค้าขายส่ง และรับซื้อซากโคชำแหละหรือชิ้นส่วนชำแหละจากพ่อค้าขายส่งโคชำแหละ

รูปที่ 2.6 วิธีการตลาดโคเนื้อในประเทศไทย

2.3.3 ราคาโคเนื้อ

ราคาที่เกษตรกรขายได้อาจจะขายได้ที่ฟาร์มตนเองหรือที่ตลาดนัด หรือบางแห่งเรียกว่าราคาฟาร์ม ซึ่งราคาที่เกษตรกรขายนี้ไม่ขึ้นกับต้นทุนการผลิตเหมือนสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม แต่จะขึ้นลงตามภาวะโคที่มีมากหรือน้อย หรือโดยเฉพาะช่วงที่มีข่าวการระบาดของโรคบางชนิดที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ราคาโคจะตกต่ำมาก บางครั้งไม่สามารถจำหน่ายได้ ไม่ว่าจะอยู่ในภาวะใดก็ตาม เนื่องจากไม่มีพ่อค้ามารับซื้อ ราคาที่เกษตรกรขายได้จากการต่อรองราคา เมื่อเกิดการขาดแคลนเกษตรกรสามารถต่อรองราคาให้สูงกว่าที่พ่อค้าเสนอซื้อได้ แต่เมื่อเกิดภาวะที่มีโคมาก เกษตรกรไม่มีสิทธิ์ต่อรองราคา

จากการสำรวจราคาโคเนื้อของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ในช่วงปี 1998 ถึง 2002 พบว่า ราคาโคมีชีวิตร และเนื้อโคชำแหละ มี

ราคาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ราคาโคมีชีวิตที่เกษตรกรขายได้ ปี 1998 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 25.82 บาท เพิ่มเป็นเฉลี่ย กิโลกรัมละ 41.25 บาท ในปี 2002 หรือเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.3/ปี

ราคาขายส่งเนื้อโคชำแหละในตลาดกรุงเทพฯ ปี 1998 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 65.09 บาท เพิ่มเป็นเฉลี่ยกิโลกรัมละ 91.0 บาท ในปี 2002 หรือเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.9 ต่อปี ราคาขายปลีกเนื้อโคสันนอกในตลาด กรุงเทพฯ ปี 1998 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 99.15 เพิ่มเป็นเฉลี่ยกิโลกรัมละ 117.5 บาทในปี 2002 หรือเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.3 ต่อปี และราคาขายปลีกเนื้อโคสันในในตลาดกรุงเทพฯ ปี 1998 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 138.97 บาท เพิ่มเป็นเฉลี่ยกิโลกรัมละ 170.0 บาท ในปี 2002 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.2 ต่อปี (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2.6)

ตารางที่ 2.6 ราคาโคมีชีวิตที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งโคมีชีวิต ราคาขายเนื้อโคชำแหละ ราคาขายปลีกเนื้อโคสันนอก และเนื้อโคสันในในตลาดกรุงเทพฯ

ปี	(1) ราคาโคมีชีวิต ที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	(2) ตลาดกรุงเทพฯ			
		ราคาขายส่ง (บาท/กก.)		ราคาขายปลีก (บาท/กก.)	
		โคมีชีวิต	เนื้อโคชำแหละ	เนื้อโคสันนอก	เนื้อโคสันใน
1998	25.82	46.50	65.09	99.19	138.97
1999	29.30	54.25	69.22	108.57	149.74
2000	35.98	49.96	79.40	116.15	161.91
2001	45.48	50.50	91.00	117.50	170.00
2002	41.20	50.50	91.00	117.50	170.00

ที่มา : (1) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, (2) กรมการค้าภายใน

ส่วนเนื้อที่ผ่านกระบวนการขุนอย่างดี จากข้อมูลที่ได้จากสหกรณ์โคนอมหาวิทยาลัยเกษตร วิทยาเขตกำแพงแสน พบว่าราคาโคขุนที่เป็นพันธุ์โคเนื้อที่แท้จริง เช่น โคพันธุ์กำแพงแสน หรือโคพันธุ์ลูกผสมอื่นๆ ที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี ได้รับอาหารที่ครบถ้วนอย่างเต็มที่ตลอดการขุน ซึ่งมีน้ำหนักประมาณ 500-550 กก. และส่งเข้าตลาดเมื่ออายุประมาณ 20-24 เดือน เนื้อที่ได้จะทำการบ่มไว้ในห้องเย็นเพื่อจะทำให้เนื้อมีความนุ่มยิ่งขึ้น ก่อนที่จะนำมาตัดแต่งให้แก่ลูกค้าในรูปแบบต่างๆ เช่น ซากเย็น (Chill carcass) อันได้แก่เนื้อและกระดูกทั้งตัว ชิ้นส่วนใหญ่ (Wholesale cut) ชิ้นส่วนย่อย (Retail cut) เป็นต้น ส่วนรายละเอียดของราคาแสดงในตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 ราคาเนื้อโคขุนกึ่งแปงแสดน

รายการ	ราคา (เหรียญสหรัฐ/บาท/กก.)
ราคาซากโคขุน (Chilled carcass)	
- ราคาซากเย็น	2.77/115
- ขาหน้า	2.53/105
- ขาหลัง	3.25/132
- ขาหลังสั้น	2.53/105
ราคาเนื้อชิ้นส่วนตัดแต่งใหญ่ (Wholesale)	
- Chuck สั้นไหล่	3.66/152
- Chuck Tender ปลาซ็อน	3.01/125
- Chuck Arm รักบี้	3.13/130
- Chuck Eye ไบพาย	4.09/170
- Brisket เสื่อร้องไห้	3.01/125
- Shank น่อง	2.53/105
- Rib Eye สันกลางถอดกระดูก	7.71/320
- Rib Set สันกลาง (ติดกระดูก)	5.30/220
- Short Rib เนื้อซี่โครง	4.82/200
- Strip Lion เนื้อสันนอก	9.87/410
- Tenderloin เนื้อสันใน	14.45/600
- T-Bone	7.95/330
- Sirloin เนื้อตะเข้, สันสะโพก, เนื้อสันแคว, เนื้อลำ	5.54/230
- Bottom Round เนื้อสะโพกนอก, เนื้อพับใน	3.61/150
- Sirloin Tip เนื้อลูกมะพร้าว	3.61/150
- Top Round เนื้อสะโพกใน, เนื้อสะโพก	3.80/158
- เนื้อขั้วตับ	4.09/170

ที่มา: สหกรณ์โคนอมหาวิทยาลัยเกษตร วิทยาเขตกำแพงแสน

2.3.4 การบริโภคโคเนื้อ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าในประชาชนประเทศไทยนิยมบริโภคเนื้อกันน้อยมากเมื่อเทียบกับการบริโภคเนื้อสัตว์ชนิดอื่น เช่น เนื้อหมู เนื้อไก่ จึงทำให้ตลาดโคเนื้อในประเทศไทยมีมูลค่าค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรที่มีมากถึง 62 ล้านคน ซึ่งการประมาณการการบริโภคโคเนื้อในประเทศไทยนั้นจะประมาณการจากจำนวนโคที่มีการฆ่าในแต่ละปี และผลพวงจากการระบาดของโรควัวบ้าในต่างประเทศก็ยิ่งทำให้คนไทยบริโภคเนื้อลดน้อยลง

จากรายงานของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพบว่า ในช่วงปี 1998 ถึง 2002 การขออนุญาตฆ่าโคเนื้อลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของปริมาณโคเนื้อ จากสถิติปี 2002 มีการขออนุญาตฆ่าโคเนื้อ จำนวน 343,143 ตัว ลดลงจากปี 1998 ซึ่งมีการขออนุญาตฆ่าโคเนื้อ จำนวน 389,303 ตัว หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 3

ซึ่งได้มีการประมาณการว่ามีโคเนื้อถูกฆ่าจริงนอกเหนือจากที่มีการขออนุญาตฆ่าอย่างถูกต้องตามกฎหมายประมาณ 3 เท่าของการขออนุญาตฆ่า หรือประมาณ 1.03 ล้านตัว ในปี 2002 (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2.7) เมื่อคำนวณกับประชากรของประเทศไทย จำนวน 62 ล้านคน ซึ่งพอที่จะบ่งบอกได้ว่าการบริโภคโคเนื้อที่มีการผลิตภายในประเทศของคนไทย มีการบริโภคเฉลี่ยประมาณ 3 กิโลกรัม/คน/ปี (โค 1 ตัวเฉลี่ยน้ำหนัก 350 กิโลกรัม มีส่วนเนื้อที่จะบริโภคได้ 180 กิโลกรัม/ตัว) ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ

อย่างไรก็ดี ในการใช้ข้อมูลการขออนุญาตฆ่าโคเนื้ออย่างถูกต้องตามกฎหมาย และการฆ่าจริงในการประเมินความต้องการบริโภคเนื้อในขั้นต้น จะต้องมีความระวังเนื่องจากยังไม่ได้คิดถึงอิทธิพลของเนื้อโคที่ลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศ

ตารางที่ 2.8 จำนวนโคที่ขออนุญาตฆ่าและคาดว่าถูกฆ่าจริง ปี 1998 – 2002

ปี	ขออนุญาตฆ่า (ตัว)				รวมทั้งประเทศ	คาดว่าถูกฆ่าจริง
	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้		(ตัว)
1998	66,662	188,737	73,394	60,510	389,303	1,167,907
1999	64,813	177,918	831,77	49,757	375,665	1,126,995
2000	73,001	167,352	647,97	30,773	335,923	1,067,769
2001	66,400	173,200	751,00	31,100	345,800	1,037,400
2002	66,335	181,230	705,80	90,998	343,153	1,029,450

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศ กรมปศุสัตว์

2.3.5 ปัญหาและอุปสรรคในอุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย

จากการศึกษาและสัมภาษณ์บุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ปัญหาด้านการผลิต และปัญหาด้านการตลาด พอที่จะสรุปได้ดังนี้

2.3.5.1 ปัญหาด้านการผลิต

ปัญหาด้านการผลิตโคเนื้อในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการปรับปรุงพันธุ์ การวิจัยและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยยังด้อยกว่าหลายๆ ประเทศที่เป็นผู้ส่งออกเนื้อรายใหญ่ของโลก ทำให้เกิดการขาดแคลนพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่มีคุณภาพในการผลิตโคเนื้อคุณภาพสำหรับผลิตและนำมาเลี้ยงเป็นโคขุน เพื่อให้ได้เนื้อโคคุณภาพสูง จากสถิติการเลี้ยงโคเนื้อของกรมปศุสัตว์พบว่าปริมาณการเลี้ยงโคเนื้อมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งในปี 2003 มีโคเนื้อจำนวน 5.9 ล้านตัว และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นอีกในปริมาณมากในแต่ละปี แต่จากปริมาณการเลี้ยงโคเนื้อทั้งหมดนี้พบว่าพันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงเป็นพันธุ์ลูกผสมเพียงร้อยละ 40 ที่เหลืออีกร้อยละ 60 เป็นโคพันธุ์พื้นเมือง และในจำนวนโคเนื้อพันธุ์ผสมที่นำมาเลี้ยงเป็นโคขุนก็มีจำนวนน้อยเนื่องจากมีต้นทุนที่สูง โคเนื้อพันธุ์ผสมที่มีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ในปัจจุบันที่มีอยู่ก็มีราคาสูงมากเมื่อเทียบกับโคพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจากต้นทุนของพ่อพันธุ์โคที่สูงทำให้เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเบ็ดเสร็จ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่หรือสหกรณ์โคเนื้อบางแห่งเท่านั้นเอง

2. ปัญหาด้านความรู้ของเกษตรกร โดยทั่วไปแล้วการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรแบ่งกลุ่มเกษตรกรได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่เลี้ยงโคเนื้อเป็นจำนวนมากในรูปแบบของฟาร์ม เน้นรูปแบบการเลี้ยงเพื่อการค้าอย่างเต็มตัว มีระบบการบริหารจัดการที่ดีมาตรฐาน กลุ่มที่สองเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักเช่นเดียวกันแต่ไม่ได้มีขนาดใหญ่ เน้นการดูแลเองในครอบครัว ส่วนกลุ่มสุดท้ายเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริมเลี้ยงเพียงไม่กี่ตัว ซึ่งสองกลุ่มหลังนี้ถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของเกษตรกร เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาน้อย ทำให้การดำเนินงาน การจัดการเลี้ยงดูและป้องกันโรคยังไม่ได้มาตรฐาน การรับเทคโนโลยีต่างๆ เป็นไปได้อย่างลำบาก

3. ปัญหาโคที่เลี้ยงขาดความสมบูรณ์ทำให้ อัตราการผสมติดต่ำ อัตราการให้ลูกโคต่ำ และอัตราการตายสูง จากสถิติพบว่าอัตราการให้ลูกโคในประเทศไทยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 40-45 ต่อปี สาเหตุหลักเนื่องมาจากปัญหาการขาดแคลนน้ำในหลายๆ พื้นที่ทำให้ขาดแคลนทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือทุ่งหญ้าที่มีการจัดการแปลงหญ้าแบบประณีตและถูกต้องเหมาะสมกับการเลี้ยงดูโค โดยเฉพาะในฤดูแล้งที่สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของหญ้าธรรมชาติจึงเป็นผลทำให้ขาดแคลนอาหารสัตว์ รวมทั้งเกษตรกรขาดความรู้ในการถนอมอาหาร การผลิตอาหารข้นที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตของโค และมีต้นทุนการผลิตต่ำ การเลือกใช้วัสดุ และสิ่งเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้เป็นอาหารเพื่อลดต้นทุนการผลิต

4. ปัญหาด้านการป้องกันและควบคุมโรคระบาด เนื่องจากเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยเป็นรายย่อย ทำให้ระบบการเลี้ยงไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งทางราชการไม่ได้มีการดำเนินงานในเรื่องมาตรฐานของการเลี้ยงอย่างเข้มงวด ทำให้ไม่สามารถสร้างระบบการเลี้ยงการป้องกันโรคที่ได้มาตรฐาน

5. ปัญหาด้านเงินทุน เกษตรกรขาดสภาพคล่องด้านเงินทุน ขาดแคลนแหล่งเงินทุนหมุนเวียน แหล่งเงินกู้ระยะยาวที่อัตราดอกเบี้ยต่ำจึงไม่สามารถยืดอกซื้อฟาร์มเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักเนื่องจากการประกอบอาชีพเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักต้องให้เงินทุนสูง โดยเฉพาะเพื่อจัดซื้อโคพันธุ์ดีไว้เลี้ยง นอกจากนี้ อาหารและยาป้องกันโรคก็มีความจำเป็นต้องใช้ทุนสูงเช่นกัน และนอกจากเกษตรกรรายย่อยแล้วเกษตรกรรายปานกลางหรือใหญ่เมื่อหาแหล่งเงินทุนไม่ได้ก็ไม่สามารถขยายกิจการฟาร์มเลี้ยงโคเนื้อได้ และยังทำให้การบริหารจัดการ การเลี้ยงดู การให้อาหาร การป้องกันโรค และอื่นๆ ไม่ได้มาตรฐาน หรือได้มาตรฐานต่ำ

2.3.5.2 ปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาที่สำคัญในด้านการตลาดได้แก่

1. ตลาดซื้อ-ขายโค กระบือ ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการซื้อขายในระบบชั่ง ตวง วัด ตลาดโดยทั่วไปมักจะเป็นตลาดนัดต่างๆ พ่อค้าคนกลางเข้าไปหาซื้อกับเกษตรกรรายย่อย และนำไปส่งขายต่อ ทำให้การซื้อขายเป็นไปตามสายตาแต่ละคน ไม่ยุติธรรมต่อเกษตรกร และถ้าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่มีความจำเป็นหรือมีข้อจำกัดเช่น ถึงเวลาต้องใช้จ่าย หรือมีปัญหาเรื่องเงินจึงจำเป็นต้องรีบขายโค ทำให้ถูกกดราคา ได้ราคาต่ำ และยิ่งไปกว่านั้นหน่วยงานของรัฐบาลไม่สนใจจัดตั้งตลาดเพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนปศุสัตว์ให้เข้าระบบมาตรฐาน มีแหล่งซื้อขายที่แน่นอน มีการจัดการดูแลครบวงจร ไม่ควรปล่อยให้เป็นเรื่องส่วนตัวของเอกชนในการตั้งตลาดของใครของมัน ปล่อยให้พ่อค้าคนกลางที่ไม่มีอาชีพเป็นเกษตรกรคอยกดราคาซื้อโคจากเกษตรกรแล้วนำไปขายให้พ่อค้าโคในราคาสูงได้กำไรสองต่อ ทั้งจากการซื้อกดราคาและขายในราคาสูงเป็นเหตุให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขายโคได้ในราคาที่ต่ำไม่ได้กำไรเท่าที่ควร

2. เกษตรกรรายย่อยขาดการรวมกลุ่มกัน ทำให้มีอำนาจต่อรองต่ำ และไม่สามารถควบคุมการผลิตในปริมาณที่ต้องการได้ ทำให้ไม่สามารถรวบรวมโคในปริมาณมากและส่งเข้าตลาดโคเนื้ออย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะโคขุนคุณภาพดี การขายโคจึงเป็นในลักษณะต่างคนต่างขาย ปัญหาการไม่มีกลุ่มองค์กรหรือหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินงาน เข้ามารับผิดชอบอย่างจริงจัง ทำให้ขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ขาดการประชาสัมพันธ์การบริโภคเนื้อที่เหมาะสมตามคุณภาพให้กับผู้บริโภคเพื่อให้ได้รับความมั่นใจ ขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างเป็นระบบให้กับเกษตรกร ขาดการจัดเก็บข้อมูลที่ต้องการ ทำให้การวางแผนทั้งการผลิตและการตลาดทำได้ยาก เป็นต้น

3. ปัญหาด้านคุณภาพของโคเนื้อที่ผลิตได้ไม่เป็นที่ยอมรับของต่างชาติ เนื่องจากระบบการเลี้ยงและการควบคุมโรคไม่ได้มาตรฐานสากล ทำให้ขายได้เฉพาะในประเทศ และประเทศเพื่อนบ้านเพียง

เล็กน้อย ตลาดโคเนื้อของไทยจึงมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่จำกัด ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาโรคระบาด ระบบการผลิตและการแปรรูปยังไม่ได้ตามมาตรฐานสากลที่กำหนด

4. ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างสำหรับโคเนื้อชำแหละก็คือราคาตกต่ำ ขายไม่ได้ราคา ซึ่งเนื่องมาจากความต้องการบริโภคโคเนื้อในประเทศเมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ แล้วถือว่าต่ำมาก สินค้าอื่นๆ ที่สามารถทดแทนกันได้ เช่น เนื้อสุกร เนื้อไก่ มีราคาต่อกิโลกรัมต่ำกว่ามาก เมื่อราคาโคเนื้อปรับตัวสูงขึ้นผู้บริโภคมักหันไปบริโภคเนื้อสุกรหรือเนื้อไก่แทน นอกจากนี้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อราคาเนื้อที่สำคัญก็คือ ปัญหาการลักลอบนำเข้าโคมีชีวิตตามแนวชายแดน และการลักลอบนำเข้าเนื้อกล่องแช่แข็งหรือเนื้อโคเถื่อนจากประเทศเวียดนาม อินเดีย เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่อราคาโคเนื้อในประเทศอย่างมาก

2.3.6 การนำเข้า

ตามตารางที่ 2.9 และ 2.10 เป็นข้อมูลนำเข้าเนื้อสดแช่เย็นและแช่แข็ง ซึ่งเป็นทั้งชนิดที่มีกระดูกติด และไม่มีกระดูกติด ซึ่งเนื้อประเภทที่กระดูกติดจะนำมาใช้ในโรงแรงแกตาคาร และซูเปอร์มาร์เก็ต เพราะมีราคาค่อนข้างสูง ส่วนเนื้อไม่มีกระดูกติดส่วนมากนำมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อนำไปแปรรูปทำอาหารกระป๋องต่างๆ เพื่อการส่งออก หรืออาหารสำเร็จต่างๆ เช่น ไส้กรอก น้ำปลาแก๊ตต์กระป๋อง หรือทำฟาสฟู๊ดส์ประเภทแฮมเบอร์เกอร์

จากสถิติการนำเข้าในช่วงปี 1998 – 2002 พบว่า การนำเข้าโคเนื้อแช่เย็นของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ จากปี 1998 ปริมาณการนำเข้าเท่ากับ 18,054 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 0.0554 ล้านดอลลาร์สหรัฐเพิ่มขึ้นเป็น 62,958 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 0.4243 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2002 หรือมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 75 ต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศ ออสเตรเลีย (ร้อยละ 76 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในปี 2002) และสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 24 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในปี 2002) (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2.9 และ 2.10)

ส่วนการนำเข้าโคเนื้อแช่แข็ง จากสถิติพบว่าในช่วงปี 1998 – 2002 การนำเข้าโคเนื้อแช่แข็งของไทยมีแนวโน้มลดลง คือ จากปี 1998 ปริมาณการนำเข้าเท่ากับ 1,827,268 กิโลกรัม มูลค่า 4.208 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงเป็น 1,084,754 กิโลกรัม มูลค่า 2.285 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2002 หรือมีมูลค่าเฉลี่ยลดลงร้อยละ 11.54 ต่อปี สาเหตุของการนำเข้าเนื้อโคที่ลดลงเนื่องมาจาก ที่ผ่านมามีปี 1999-2001 มีข่าวการเกิดโรควัวบ้าระบาดอย่างหนักในแถบประเทศยุโรป และส่งผลต่อความมั่นใจในการบริโภคของประชาชนทั้งคนไทยและนักท่องเที่ยวที่มีต่อเนื้อที่นำเข้าไม่ว่าจะมาจากประเทศแถบยุโรปหรือไม่ก็ตาม และอีกสาเหตุหนึ่งก็คือเนื้อโคคุณภาพดีที่ผลิตในประเทศได้รับการยอมรับมากขึ้น และมีการผลิตเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ซึ่งทำให้สามารถทดแทนการนำเข้าได้ ส่วนใหญ่เนื้อโคสดแช่แข็งนำเข้าจากประเทศ ออสเตรเลีย (ร้อยละ 66 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในปี 2002) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 25) และ นิวซีแลนด์ (ร้อยละ 9) (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2.11 และ 2.12)

ตารางที่ 2.9 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นของไทย ในปี 1998 – 2002

ปี	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (เหรียญสหรัฐฯ)	อัตราการเปลี่ยนแปลง
1998	18,054	0.0554	-
1999	38,691	0.1172	111.54
2000	16,137	0.1105	-5.66
2001	43,473	0.2126	92.35
2002	62,958	0.4243	99.59
เฉลี่ย	35,863	0.1840	74.46

ที่มา : World Trade Atlas

ตารางที่ 2.10 มูลค่าและสัดส่วนการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นแสดงเป็นรายประเทศต้นทาง ในปี 1998-2002

ประเทศ	1998		1999		2000		2001		2002	
	มูลค่า	สัดส่วน (%)	มูลค่า	สัดส่วน (%)	มูลค่า	สัดส่วน (%)	มูลค่า	สัดส่วน (%)	มูลค่า	สัดส่วน (%)
ออสเตรเลีย	0.0460	82.43	0.1135	96.89	0.1105	100	0.2039	95.88	0.3237	76.3
สหรัฐอเมริกา	0	0	0	0	0	0	0.0076	3.59	0.1006	23.7
เยอรมัน	0.0006	0.84	0	0	0	0	0	0	0	0
เนเธอร์แลนด์	0.0051	10.46	0.0018	1.56	0	0	0	0	0	0
นิวซีแลนด์	0.0037	6.28	0.0019	1.56	0	0	0	0	0	0
สวีเดน	0	0	0	0	0	0	0.0011	0.53	0	0
รวม	0.0554	100	0.1172	100	0.1105	100	0.2126	0	0.4243	100

ที่มา : World Trade Atlas

ตารางที่ 2.11 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งของไทย ในปี 1998 – 2002

ปี	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)	อัตราการเปลี่ยนแปลง
1998	1,827,268	4.208	-
1999	1,403,244	3.180	-24.44
2000	1,306,220	2.593	-18.46
2001	942,785	1.837	-29.14
2002	1,084,754	2.285	24.37
เฉลี่ย	1,312,854.20	2.82	-11.92

ที่มา : World Trade Atlas

อย่างไรก็ดี จากการสัมภาษณ์พบว่า ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งของไทยที่มี

แนวโน้มลดลง นอกจากสาเหตุต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สาเหตุอีกประการหนึ่งคือการลักลอบนำเข้าเนื้อแช่แข็งจากอินเดียทางด้านชายแดนพม่า ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการนำเข้ารวมได้เช่นกัน เนื่องจากเนื้อที่ลักลอบนำเข้าจะมีราคาถูกกว่า

ตารางที่ 2.12 มูลค่าและสัดส่วนการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งแสดงเป็นรายประเทศต้นทาง ในปี 1998-2002

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ประเทศ	1998		1999		2000		2001		2002	
	มูลค่า	สัดส่วน (%)	มูลค่า	สัดส่วน (%)	มูลค่า	สัดส่วน (%)	มูลค่า	สัดส่วน (%)	มูลค่า	สัดส่วน (%)
ออสเตรเลีย	1.855	44.55	1.828	57.71	1.638	62.86	1.132	61.78	1.521	66.25
สหรัฐฯ	1.696	39.68	1.205	37.68	0.637	24.64	0.500	27.12	0.553	24.43
นิวซีแลนด์	0.658	15.77	0.140	4.41	0.202	7.84	0.132	7.21	0.211	9.32
มาเลเซีย	0.000	0.00	0.000	0.00	0.043	1.73	0.025	1.34	0.000	0.00
นามิเบีย	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.002	0.13	0.000	0.00
ไทย	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.02	0.000	0.00
อาร์เจนตินา	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
ฝรั่งเศส	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
อินเดีย	0.000	0.00	0.000	0.00	0.034	1.33	0.007	0.37	0.000	0.00
ญี่ปุ่น	0.000	0.00	0.006	0.20	0.040	1.60	0.038	2.04	0.000	0.00
รวม	4.208	100.00	3.180	100.00	2.593	100.00	1.837	100.00	2.285	100.00

ที่มา : World Trade Atlas

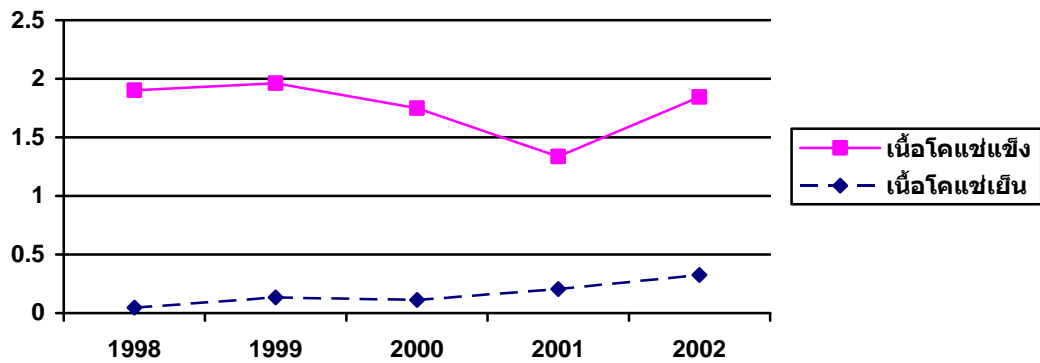
2.3.7 การนำเข้าโคเนื้อจากประเทศออสเตรเลีย

โคเนื้อที่ออสเตรเลียส่งออกแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะด้วยกัน คือ โคขุนด้วยอาหารหยาบและอาหารข้น และโคขุนด้วยทุ่งหญ้าธรรมชาติ โคที่ขุนด้วยอาหารหยาบและอาหารข้นจะเป็นโคขุนคุณภาพดีที่สุด ส่วนใหญ่แล้วตลาดในเอเชีย จะส่งไปตลาดหลัก ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เป็นต้น โคขุนส่วนใหญ่ที่ส่งมาขายแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นโคที่ขุนด้วยทุ่งหญ้าตามธรรมชาติ ซึ่งมีราคาต่ำกว่าและคุณภาพจะรองลงมา

จากสถิติข้างต้นจะเห็นว่า การนำเข้าโคเนื้อแช่แข็งของไทยส่วนใหญ่เป็นการนำเข้ามาจากประเทศออสเตรเลีย ส่วนการนำเข้าโคเนื้อแช่แข็งก็เช่นเดียวกัน ซึ่งพอที่จะบ่งบอกถึงความสำคัญทางการค้าในอุตสาหกรรมโคเนื้อระหว่างไทยกับออสเตรเลียได้เป็นอย่างดี

ในช่วงปี 1998 – 2002 จากสถิติจะพบว่าการนำเข้าโคเนื้อแช่เย็นจากออสเตรเลียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีปริมาณการนำเข้าเฉลี่ย 34,332 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 0.160 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยมีค่าสูงถึงร้อยละ 71.80 ต่อปี

ส่วนการนำเข้าโคเนื้อแช่แข็งนั้น พบว่าในปี 1998 -2001 มีแนวโน้มลดลง แต่เมื่อปีที่ผ่านมาคือปี 2002 การนำเข้าโคเนื้อแช่แข็งก็กลับมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว ปริมาณการนำเข้าเท่ากับ 747,110 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 1.595 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยมีค่าติดลบเท่ากับร้อยละ 2.11 ต่อปี

รูปที่ 2.7 มูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งจากออสเตรเลีย (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ตารางที่ 2.13 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นจากออสเตรเลีย ในปี 1998 – 2002

ปี	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)	อัตราการเปลี่ยนแปลง(%)
1998	16,457	0.046	-
1999	38,090	0.113	146.59
2000	16,137	0.111	-2.62
2001	42,794	0.204	84.48
2002	58,180	0.324	58.74
เฉลี่ย	34,332	0.160	71.80

ที่มา : World Trade Atlas

ตารางที่ 2.14 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งจากออสเตรเลีย ในปี 1998 – 2002

ปี	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)	อัตราการเปลี่ยนแปลง(%)
1998	915,384	1.855	-
1999	896,932	1.828	-1.45
2000	774,176	1.638	-10.41
2001	522,565	1.132	-30.86
2002	626,495	1.521	34.29
เฉลี่ย	747,110	1.595	-2.11

ที่มา : World Trade Atlas

2.3.8 การส่งออกโคเนื้อ

การส่งออกโคเนื้อของประเทศไทยจะส่งออกในลักษณะของโคมีชีวิต เนื้อโคสุก (อาหารกระป๋อง) และหนังโค เนื่องจากมาตรฐานการเลี้ยงดูและมาตรการในการจัดการกับโรคระบาด ยังไม่ได้รับการยอมรับจึงทำให้ไม่สามารถส่งออกเนื้อโคสด แบบแช่เย็นและแช่แข็งได้ โคมีชีวิตส่วนใหญ่ส่งไปประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ได้แก่ มาเลเซีย ลาว เขมร เป็นต้น จากสถิติกรมปศุสัตว์ พบว่า ปี 1998 มีการส่งออกโคมีชีวิต จำนวน 17,841 ตัว มูลค่า 5.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2002 ลดลงเหลือเพียง 3,955 ตัว มูลค่า 1.13 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนการส่งออกหนังโคจะส่งออกไปรูปหนังหมักเกลือ หนังฟอก หนังตากแห้ง หนังชั้นในโค ซึ่งในปี 2002 มีปริมาณการส่งออกประมาณ 5,790.4 ตัว คิดเป็นมูลค่า 4.54 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และในส่วนของ การส่งออกในรูปแบบอาหารกระป๋องนั้นส่วนใหญ่วัตถุดิบจะส่งเข้ามาจากต่างประเทศ แล้วนำมาแปรรูปเป็นอาหารกระป๋อง ส่วนใหญ่ส่งไปประเทศญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนี จากสถิติพบว่าในปี 2002 มีปริมาณการส่งออกเนื้อโคสุกเท่ากับ 1,770.08 ตัน คิดเป็นมูลค่า 3.57 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีแนวโน้มว่าถ้ามีการลดภาษีนำเข้าเนื้อโคจะทำให้ธุรกิจส่งออกเนื้อกระป๋องขยายตัวได้อีกมาก

2.4 อุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศออสเตรเลีย

2.4.1 การผลิตโคเนื้อในประเทศออสเตรเลีย

อุตสาหกรรมโคเนื้อเป็นอุตสาหกรรมหลักและสำคัญสำหรับประเทศออสเตรเลีย ซึ่งการเลี้ยงโคเนื้อสามารถพบได้ในแทบทุกรัฐ โดยเฉพาะในทางทิศใต้ของประเทศเนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศเป็นทุ่งหญ้ากว้างเหมาะแก่การทำปศุสัตว์ อุตสาหกรรมโคเนื้อในออสเตรเลียเติบโตและพัฒนาขึ้นมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1788 จากที่ผู้คนเริ่มอพยพเข้ามาไม่กี่พันคน พร้อมกับโคเพียงแค่ 5 ตัว (National Beef Review, 1990) ในปัจจุบันประเทศออสเตรียกลายเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกโคเนื้อและผลิตภัณฑ์ในอันดับต้นๆของโลก โดยในปี 2002 มีมูลค่าสูงถึง 2.24 พันล้านเหรียญสหรัฐ

การเลี้ยงโคเนื้อในออสเตรเลียแบ่งตามลักษณะการขุนโคได้สองลักษณะคือ โคที่ขุนด้วยอาหารข้นและหยาบ ซึ่งจะได้โคขุนคุณภาพดีที่สุด ตลาดส่งออกโคประเภทนี้ได้แก่ ตลาดสหรัฐอเมริกา แคนาดา ยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ส่วนชนิดที่สองจะเป็นโคที่ขุนด้วยทุ่งหญ้าธรรมชาติ ได้โคขุนที่มีคุณภาพรองลงมา ตลาดส่งออกโคประเภทนี้ได้แก่ ประเทศในแถบเอเชีย ประเทศในแถบตะวันออกกลาง เป็นต้น และจากที่สภาพภูมิประเทศของออสเตรเลียมีทุ่งหญ้าที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงโค ทำให้ต้นทุนในการเลี้ยงต่ำกว่าประเทศอื่นๆ จึงทำให้ออสเตรเลียมีศักยภาพในการผลิตและการส่งออกที่สูง กอปรด้วยอุตสาหกรรมโคเนื้อในออสเตรเลียมีการพัฒนา ปรับปรุงและวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง จึงส่งเสริมให้ออสเตรเลียเป็นประเทศผู้ส่งออกโคเนื้อหลักของโลก

จากตารางสถิติในช่วงที่ผ่านมาจะพบว่า จำนวนโคเนื้อในออสเตรเลียเพิ่มขึ้นจาก 23,736,000 ตัว ในปี 1997 เป็น 24,739,000 ตัวในปี 2002 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.85 ต่อปี (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2.15) และเมื่อออสเตรเลียมีการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ มากขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมโคเนื้อในออสเตรียมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มอีกมากในอนาคต เนื่องจากออสเตรเลียมีความพร้อมและศักยภาพสูงในการผลิตโคเนื้อ

ตารางที่ 2.15 สถิติจำนวนโคเนื้อ ในประเทศออสเตรเลีย ในปี 1997 - 2001

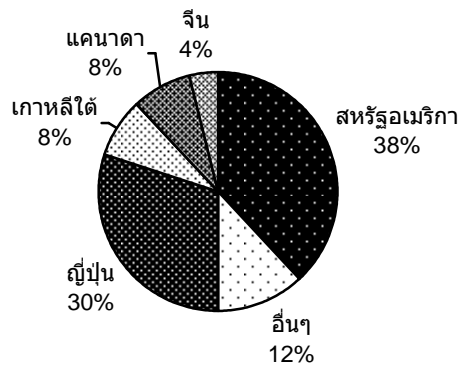
หน่วย : ตัว

พ.ศ.	จำนวนโคเนื้อ	เพิ่ม/ลด	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)
1997	23,736,000	-	-
1998	23,776,000	40,000	0.17
1999	23,358,000	-416,000	-1.76
2000	24,448,000	1,090,000	4.67
2001	24,504,000	56,000	0.23
2002	24,739,000	235,000	0.96

ที่มา : ABS, Principal Agricultural Commodities, Australia, Preliminary, cat

2.4.2 การตลาดโคเนื้อในประเทศออสเตรเลีย

จากตารางที่ 2.2 ข้างต้น พบว่าในปี 2001 แม้ว่าออสเตรเลียมีการผลิตโคเนื้อ ประมาณร้อยละ 5 ของการผลิตทั่วโลก แต่ออสเตรเลียเป็นประเทศที่ส่งออกโคเนื้อมากที่สุดในโลกคือประมาณร้อยละ 29 ของผลผลิตที่มีการส่งออกทั่วโลก โดยในปี 2002 ออสเตรเลียส่งออกโคเนื้อทั้งหมดเท่ากับ 950 ตัน คิดเป็นมูลค่าถึง 2,245 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ด้วยเหตุนี้อุตสาหกรรมโคเนื้อจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในออสเตรเลีย

รูปที่ 2.8 ส่วนแบ่งตลาดส่งออกโคเนื้อของประเทศออสเตรเลียในปี 2002

ตลาดการส่งออกโคเนื้อที่สำคัญของออสเตรเลียคือ ตลาดในแถบภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียโดยมีปริมาณการส่งออกในปี 2002 เท่ากับ 238 ตัน มีมูลค่าถึง 675.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเมื่อเทียบกับปริมาณและมูลค่าการส่งออกในปี 2001 จะเห็นว่าลดลงมาก สาเหตุเนื่องมาจากการเกิดโรคระบาดในโคที่ชื่อว่าโรควัวบ้าหรือ BSE (bovine spongiform encephalopathy or mad cow) ในประเทศญี่ปุ่นมีผลทำให้ความต้องการบริโภคโคเนื้อในญี่ปุ่นลดลงมาก รองลงมาจากญี่ปุ่นคือ เกาหลีใต้และไต้หวัน โดยมีปริมาณการส่งออกเท่ากับ 84.8 และ 34.4 ตัน มีมูลค่าเท่ากับ 184.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 82.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ

ตลาดส่งออกที่สำคัญเช่นเดียวกับเอเชียคือ อเมริกาเหนือโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด โดยมีปริมาณการส่งออกมากถึง 387.2 ตัน คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 869.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และแคนาดา มีปริมาณการส่งออกเท่ากับ 82.4 ตัน มูลค่า 173.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งตลาดส่งออกโคเนื้อของออสเตรเลียทั้ง 4 ประเทศ (สหรัฐฯ, ญี่ปุ่น, เกาหลีใต้, แคนาดา) รวมกันแล้วมีมูลค่ามากกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณที่ออสเตรเลียส่งออกทั้งหมด (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 2.16 และ 2.17)

ส่วนในตลาดยุโรป ตะวันออกกลาง และโอเชียเนีย นั้นออสเตรเลียส่งออกไปค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ เพราะตลาดโคเนื้อภายในกลุ่มค่อนข้างจะหนาแน่น และเป็นผู้ผลิตโคเนื้อสู่ตลาดโลกในอันดับต้นๆ ของโลกเช่นกัน โดยเฉพาะในยุโรป และโอเชียเนีย ดังที่แสดงให้เห็นในตาราง

ตารางที่ 2.16 ปริมาณการส่งออกเนื้อโคของประเทศออสเตรเลียไปยังประเทศต่างในปี 1997-2002

เนื้อ	หน่วย : ตัน					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
อเมริกา						
แคนาดา	33.0	40.9	40.8	40.5	48.9	82.4
สหรัฐอเมริกา	224.1	290.8	299.1	362.8	401.3	387.2
เอเชีย						
ไต้หวัน	35.4	34.2	35.2	30.0	29.5	34.4
ฮ่องกง, จีน	3.9	7.2	4.0	5.1	4.5	4.1
อินโดนีเซีย	25.0	2.0	12.7	15.4	13.0	19.4
ญี่ปุ่น	322.6	327.8	319.9	321.7	320.8	238.0
เกาหลีใต้	60.3	36.3	80.8	80.6	64.0	84.8
มาเลเซีย-สิงคโปร์	14.5	13.3	13.3	12.9	11.9	15.6
ฟิลิปปินส์	28.1	20.9	21.8	15.9	20.0	14.8
อื่นๆ	5.9	5.7	4.4	3.3	3.5	4.7
ยุโรป						
สหภาพยุโรป	14.3	16.4	10.3	8.7	6.9	6.8
ยุโรปตะวันตกอื่นๆ	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1	na
CIS	13.0	23.6	9.7	3.1	8.2	5.2
ยุโรปตะวันออก	10.6	16.8	2.1	2.0	0.4	3.0
ตัววันออกกลาง						
ซาอุดีอาระเบีย	1.5	2.6	1.1	0.9	5.5	3.2
อื่น	3.1	12.4	7.8	3.5	6.0	4.9
โอเชียเนีย						
นิวซีแลนด์	2.0	2.0	1.8	4.2	4.0	9.9
Pacific Isles	3.5	3.5	2.5	2.8	2.4	3.0
ปาปัวนิวกินี	4.1	2.7	3.1	2.8	3.8	5.0
อื่นๆ	19.9	23.0	13.1	13.4	18.6	na
รวม	824.7	882.2	883.5	929.4	973.2	949.9

ที่มา : Australia Beef Industry 2003

ตารางที่ 2.17 มูลค่าการส่งออกเนื้อโคของประเทศออสเตรเลีย ในปี 1997-2002

หน่วย : ล้านเหรียญออสเตรเลีย

เนื้อ	1997	1998	1999	2000	2001	2002
อเมริกา						
แคนาดา	56.5516	69.8634	77.88771	84.20058	101.6245	173.1778
สหรัฐอเมริกา	377.7796	471.7982	533.7276	703.3019	887.752	869.6961
เอเชีย						
จีน ไทเป	84.97622	69.04518	80.6625	71.27352	69.42357	82.94475
ฮ่องกง, จีน	11.45914	17.3085	13.09959	15.19803	13.20135	12.99921
อินโดนีเซีย	45.31569	4.53168	23.48892	27.89217	26.09208	33.44985
ญี่ปุ่น	930.1994	843.8366	902.4521	884.0479	899.3484	675.7958
เกาหลีใต้	106.5551	59.73006	135.1258	141.9647	133.5666	184.4909
มาเลเซีย-สิงคโปร์	30.35928	25.176	27.42525	26.55288	24.02128	29.80572
ฟิลิปปินส์	40.03258	26.30892	26.52183	22.18563	29.35359	22.57185
อื่นๆ	14.21231	10.88862	8.51796	7.45344	7.92081	na
ยุโรป						
สหภาพยุโรป	52.60787	54.06546	46.07442	33.7734	26.81686	30.67596
ยุโรปตะวันตกอื่นๆ	0.29764	0.3147	0.45171	0.23292	0.25885	0.27195
CIS	21.13244	35.37228	13.48677	4.83309	11.59648	5.81973
ยุโรปตะวันออก	17.48635	24.67248	3.67821	3.55203	0.72478	5.05827
ตะวันออกกลาง						
ซาอุดีอาระเบีย	3.05081	4.65756	2.38761	2.03805	13.25312	8.7024
อื่นๆ	7.88746	27.63066	18.45558	9.84087	16.77348	na
โอเชียเนีย						
นิวซีแลนด์	2.82758	3.02112	3.74274	8.67627	9.21506	20.17869
Pacific Isles	10.71504	7.74162	7.29189	7.22052	9.11152	11.91141
ปาปัวนิวกินี	5.35752	2.95818	3.48462	3.20265	4.71107	6.20046
อื่นๆ	28.49903	37.00872	19.93977	23.05908	37.84387	na
รวม	1847.228	1795.993	1948.032	2080.558	2322.609	2244.675

ที่มา : Australia Beef Industry 2003

2.4.3 ราคาขายปลีกเนื้อโคในประเทศออสเตรเลีย

ราคาโคเนื้อที่ได้จากการสำรวจจากตลาดซูเปอร์มาเก็ตในประเทศออสเตรเลีย (Coles Supermarket, Melbourne) พบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับราคาโคเนื้อในประเทศไทย ราคาโคเนื้อทุกประเภทที่ขายในออสเตรเลียมีราคาสูงกว่าราคาซื้อขายในประเทศไทย ดังรายละเอียดราคาขายเนื้อโคในออสเตรเลียดังตาราง

ตารางที่ 2.18 ราคาเนื้อโคในประเทศออสเตรเลีย

รายการ	ราคา (เหรียญสหรัฐ/บาท/กก.)
Beef oyster blade steak	6.51/270
Beef sandwich	11.40/473
Beef eye round roast	11.73/487
Beef sirloin steak	9.11 & 14.99 -16.29/378 & 622 - 709
Beef top side steak	8.47 – 11.08/352 - 460
Beef chunk steak	5.53/241
Beef rump steak	10.75/446
Budget beef scotch steak	9.77/406
Beef shin boneless	5.86/243
Beef spare ribs	4.56/189
Beef brisket corned	3.58/149
Beef roast	7.16/297

ที่มา: Coles Supermarket, Melbourne, Australia, 28/01/2004

2.5 มาตรการทางด้านภาษีและมิใช่ภาษีจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย

ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) มีข้อผูกพันในการลดอัตราภาษีและยกเลิกการกีดกันการค้าที่มีใช้ภาษีศุลกากร ไทยจึงมีพันธกรณี/ข้อผูกพันในการปฏิบัติตามกฎระเบียบระหว่างประเทศ และได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามพันธกรณี/ข้อผูกพันของประเทศสมาชิกอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ความตกลงที่มีผลต่อการปศุสัตว์ของไทย ได้แก่ ความตกลงเกษตร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลดอัตราภาษี การปรับเปลี่ยนมาตรการกีดกันการค้าเป็นมาตรการภาษี และความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการสุขอนามัย (SPS) ด้านความปลอดภัยของชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ และ/หรืออยู่บนหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

หลังจากที่ได้มีการเจรจาเปิดเสรีการค้าระหว่างไทยกับออสเตรเลีย ทำให้มีผลต่อการลดภาษีในอุตสาหกรรมเนื้อโค ซึ่งจัดอยู่ในประเภทที่สาม คือ สินค้าอ่อนไหว โดยลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ในปี 2020 และเนื่องจากสินค้าเนื้อโคเป็นกรณีของสินค้าอ่อนไหวที่ไม่มีโควตา จะกำหนดมาตรการปกป้องพิเศษ โดยหากสินค้า

ที่เข้ามาเกินกว่าปริมาณที่กำหนด ภาษีจะถูกเก็บที่อัตราปกติ ซึ่งปริมาณที่กำหนดในหมวดนี้เท่ากับ 776 ตัน ซึ่งปริมาณจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ในแต่ละปี จนกระทั่งถึงปี 2020 จะมีกำหนดปริมาณเนื้อโคแช่เย็นและเนื้อโคแช่แข็งนำเข้าเท่ากับ 1613.25 ตัน และหลังจากปี 2020 ก็จะยกเลิกข้อกำหนดนี้

ผลของการลดภาษีจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จะเป็นผลให้ภาษีนำเข้าโคเนื้อแช่เย็นและแช่แข็งของไทยจากออสเตรเลียลดลงจากอัตราภาษีในปัจจุบันคือร้อยละ 51 เป็นร้อยละ 40 ในปี 2005 และทยอยลดลงเรื่อยๆ ในปีถัดไป ดังนี้

เหลือร้อยละ	36	ในปี 2011
เหลือร้อยละ	32	ในปี 2012
เหลือร้อยละ	28	ในปี 2013
เหลือร้อยละ	24	ในปี 2014
เหลือร้อยละ	20	ในปี 2015
เหลือร้อยละ	16	ในปี 2016
เหลือร้อยละ	12	ในปี 2017
เหลือร้อยละ	8	ในปี 2018
เหลือร้อยละ	4	ในปี 2019
เหลือร้อยละ	0	ในปี 2020

รวมระยะเวลาในการปรับลดภาษีจนเหลือ ร้อยละ 0 ในปี 2020 คือ 15 ปี หลักจากปี 2020 ข้อกำหนดปกป้องอุตสาหกรรมก็จะยกเลิก และอัตราภาษีก็จะเหลือร้อยละ 0

2.6 ผลกระทบจากการกำหนดเขตการค้าเสรี

การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) กับประเทศออสเตรเลีย จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการแข่งขันราคาโคเนื้อในประเทศ เนื่องจากการลดภาษีให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็นร้อยละ 0 ตั้งแต่ปี 2005 ถึงปี 2020 และจะมีผลกระทบต่อธุรกิจโคเนื้อของไทยอย่างยิ่ง จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่ผ่านๆ มา การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการรายใหญ่ เกษตรกร และจากการประมาณการผลกระทบด้วยสมการ OLS ทำให้ได้ข้อสรุปผลกระทบในหลายประเด็นด้วยกันคือ ผลกระทบต่อโคมีชีวิต ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเนื้อโคในแง่ของการตลาด ผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าจากผลของการลดภาษีที่คาดการณ์จากการคำนวณ ผลกระทบต่อธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย และผู้ประกอบการรายใหญ่ ดังต่อไปนี้

2.6.1 ผลกระทบต่อโคมีชีวิต

รัฐบาลประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมแก่เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อ โดยเน้นการใช้โคพันธุ์ต่างประเทศสูงขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าในการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยยังด้อยกว่าหลายๆ ประเทศที่เป็นผู้ผลิตโคเนื้อรายใหญ่ของโลก และเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังนั้นประเทศไทยจึงจัดเก็บภาษีนำเข้าสำหรับโคพันธุ์อยู่ในระดับต่ำคือ สำหรับประเทศในเขตอาเซียนด้วยกัน มีการเก็บค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบต่างๆ เพียงตัวละ 200 บาท ส่วนเขตการค้าอื่นๆ หรือนอกเขตมีการเก็บภาษีเพียงร้อยละ 6 - 10

ถ้าหากมีการลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ผลกระทบในด้านของพันธุ์โคอาจจะทำให้มีการนำเข้าพันธุ์โคจากออสเตรเลียมากขึ้น ถ้าหากคุณภาพระดับเดียวกัน แต่ราคาพ่อพันธุ์โคจากออสเตรเลียถูกกว่าเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่นิยมนำเข้าพ่อพันธุ์เข้ามาในไทย เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ซึ่งคาดว่าผลกระทบลักษณะนี้จะไม่เป็นผลเสียกับประเทศไทย แต่จะเกิดผลในแง่ดีมากกว่าเนื่องจากจะทำให้ราคาของพ่อพันธุ์โคมีราคาถูกลง ทำให้เกษตรกรรายย่อยมีโอกาสเข้าถึงพ่อพันธุ์โคที่มีคุณภาพได้มากขึ้น

ส่วนผลกระทบต่อโคมีชีวิตที่คาดว่าจะเป็ผลกระทบด้านลบและเป็นปัญหาใหญ่ คือ ถ้าผลจากการลดภาษีทำให้ราคานำเข้าโคมีชีวิตเพื่อที่จะนำมาขุนในประเทศไทยจากประเทศออสเตรเลียมีราคาใกล้เคียงหรือแตกต่างกันในระดับที่ยอมรับได้กับราคาโคมีชีวิตที่นำมาขุนในประเทศ จะส่งผลทำให้ฟาร์มขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐานหรือที่เป็นผู้ผลิตโคเนื้อรายใหญ่ออกสู่ตลาด หันไปนำเข้าจากออสเตรเลียแทนที่จะรับซื้อจากเกษตรกรในประเทศ เนื่องจากคุณภาพสายพันธุ์ของโคได้มาตรฐาน เจริญเติบโตไวและดีกว่า สายพันธุ์ที่เกิดจากการผสมพันธุ์ในประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในประเทศ ทำให้ขายโคเนื้อได้ราคาถูกลงกว่าเดิม ก่อให้เกิดการขาดทุน อาจถึงขั้นออกจากอุตสาหกรรมโคเนื้อ

2.6.2 ผลกระทบต่อตลาดเนื้อโคในประเทศไทย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นที่ว่าเนื้อโคที่ออสเตรเลียผลิตส่งออกมีอยู่ 2 ชนิดคือ เนื้อโคที่ขุนด้วยหญ้า กับเนื้อโคที่ขุนด้วยอาหารข้นและหยาบ เนื้อที่ขุนด้วยหญ้าจะมีราคาถูกกว่าเนื้อที่ขุนด้วยอาหารข้นและอาหารหยาบมาก และเนื้อส่วนใหญ่ที่ส่งมาขายในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อโคที่ขุนด้วยหญ้า ส่วนเนื้อที่ขุนด้วยอาหารข้นและหยาบจะส่งไปขายที่อเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่นหรือเกาหลีใต้ ไม่ส่งมาขายในไทยหรือส่งเข้ามาน้อย เนื่องจากผู้บริโภคในไทยมีกำลังซื้อต่ำ ดังนั้นผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับตลาดโคเนื้อในประเทศไทยจะเกิดจากเนื้อโคที่ขุนด้วยหญ้าเป็นหลัก ส่วนตลาดเนื้อโคที่ขุนด้วยอาหารข้นและหยาบต้นทุนอาหารในไทยยังถูกกว่ามากเมื่อเทียบกับต้นทุนค่าอาหารในออสเตรเลียแม้จะมีการปรับลดภาษีลง จึงคาดว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรงน้อย แต่จะมีผลกระทบทางอ้อมในด้านการถูกเนื้อโคที่ขุนด้วยหญ้าจากออสเตรเลียแย่งส่วนแบ่งตลาดไปบ้าง การวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดกับตลาดโคเนื้อจะแบ่งตามลักษณะตลาดของเนื้อโคดังต่อไปนี้

(1) ตลาดระดับสูง คือ เนื้อโคที่นำเข้าเป็นเนื้อคุณภาพดี เป็นเนื้อเฉพาะส่วนที่มีการตัดแต่งเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยส่วนมากเนื้อที่นำเข้าจะใช้สำหรับบริการกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีรายได้สูง ภัตตาคาร ห้างอาหาร โรงแรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มผู้บริโภคเป็นผู้มีรายได้สูง เน้นเรื่องคุณภาพของเนื้อเป็นสำคัญ และเนื้อคุณภาพดีที่ประเทศไทยผลิตได้ยังไม่เพียงพอหรือไม่เป็นที่นิยมสำหรับทั้งคนไทยด้วยกันและคนต่างชาติ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุต่างๆ เช่น มาตรฐานระบบการป้องกันโรคระบาดต่างๆ ยังไม่ได้รับการยอมรับ รสชาติของเนื้อที่ผู้บริโภคต้องการยังไม่ดีพอ ค่านิยมในการบริโภคเนื้อที่นำเข้ามากกว่าเนื้อที่ผลิตในประเทศ เป็นต้น เพราะฉะนั้นการเปิดตลาดเสรีให้มีการนำเข้าเนื้อโคคุณภาพดีจากออสเตรเลียจะส่งผลทำให้ราคาโคเนื้อคุณภาพดีที่นำเข้ามีราคาถูกลงมาก อีกทั้งต้นทุนการผลิตโคเนื้อแบบขุนด้วยหญ้าในออสเตรเลียก็ต่ำกว่าต้นทุนการเลี้ยงโคคุณภาพดีในประเทศไทยมาก จะส่งผลทำให้ปริมาณการนำเข้าเพิ่มมากขึ้น ผู้นำเข้ารายเดิมที่ตอนนี้ยังมีอัตราภาษีนำเข้ายังสูงอยู่ทำให้ต้นทุนการนำเข้ายังสูง อาจจะใช้เนื้อคุณภาพจากต่างประเทศ และเนื้อคุณภาพดีที่ผลิตในประเทศบ้าง ก็จะหันมานำเข้าเนื้อคุณภาพจากออสเตรเลียแทนทั้งหมด แหล่งหรือตลาดที่เคยบริโภคเนื้อคุณภาพดีที่ผลิตในประเทศไทยเมื่อเห็นว่าราคาเนื้อที่นำเข้าจากออสเตรเลียมีราคาต่ำกว่าหรือใกล้เคียงก็จะหันไปนำเข้าเนื้อจากออสเตรเลียแทน ซึ่งกระทบอย่างมากต่อการผลิต และการค้าเนื้อโคประเภทโคขุนคุณภาพของประเทศไทยซึ่งปัจจุบันยังมีต้นทุนการเลี้ยงที่สูงมาก ถ้าราคาที่ขายอยู่ ณ ปัจจุบันต้องปรับราคาลงเพื่อแข่งขันกับราคาโคเนื้อที่นำเข้า ก็จะทำให้เกิดการขาดทุนทำให้เกษตรกรเลิกเลี้ยงโคขุนไปในที่สุด

(2) ตลาดระดับกลางและล่าง ตลาดระดับกลางเช่น ตลาดซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านอาหารทั่วไประดับรองลงมา ตลาดสดหรือตลาดเนื้อเชียง เป็นต้น ส่วนตลาดระดับล่างได้แก่ ตลาดลูกชิ้น ซึ่งตลาดระดับกลางและล่างนี้เป็นตลาดหรือช่องทางจำหน่ายส่วนใหญ่ของโคเนื้อในประเทศไทย ต้นทุนการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพปานกลางหรือต่ำของออสเตรเลียอยู่ในระดับที่ต่ำมากเนื่องมาจากการเลี้ยงในระบบฟาร์มที่เป็นแบบ mass production มีการเลี้ยงปริมาณมาก มีทุ่งหญ้าอาหารโคที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะสมกับการเจริญเติบโต และมีระบบการช่วยเหลือจากรัฐบาลทั้งทางตรงและทางอ้อมในหลายแนวทาง ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วราคาขายเนื้อคุณภาพปานกลางหรือต่ำต่อกิโลกรัมจะอยู่ที่ 50-60 บาท เมื่อเทียบกับประเทศไทยถือว่าถูกกว่ามากเนื่องจากราคาขายเนื้อโคต่อกิโลกรัมในประเทศไทยจะอยู่ที่ 90-120 บาท ถ้ามีการเปิดเขตการค้าเสรีจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรในอุตสาหกรรมโคเนื้ออย่างกว้างขวาง เนื่องจากตลาดระดับกลางและล่างเป็นตลาดที่เป็นส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย

ส่วนผลกระทบต่อตลาดผู้บริโภคโดยภาพรวม จากการที่คนไทยไม่นิยมบริโภคเนื้อโคหรือบริโภคในวงจำกัดนั้น เมื่อโคเนื้อที่นำเข้าจากต่างประเทศมีคุณภาพดีขึ้น ราคาถูกลง อาจจะเป็นส่วนในการกระตุ้นหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคเดิม ที่นิยมบริโภคเนื้อหมู ไก่ หันมาบริโภคโคเนื้อเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นผลดีต่อตลาดโคเนื้อในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

2.6.3 ผลกระทบที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย

ผลการศึกษาผลกระทบของการจัดทำเขตการค้าเสรีต่อปริมาณการนำเข้าเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งตามพิกัดศุลกากร HS0201 และ HS0202 โดยอาศัยสมการถดถอยซึ่งเป็นการประมาณการผลกระทบจากผลของการลดภาษีเท่านั้น มิได้นำเรื่องของมาตรการปกป้องในเรื่องของการกำหนดปริมาณนำเข้ามาพิจารณา โดยกำหนดให้ปริมาณนำเข้าเนื้อโคจากออสเตรเลีย ขึ้นอยู่กับสองปัจจัยคือ ปัจจัยตัวที่หนึ่งได้แก่ราคาเปรียบเทียบระหว่างราคานำเข้าเฉลี่ยจากออสเตรเลียกับราคานำเข้าเฉลี่ยจากแหล่งนำเข้าอื่นๆ ที่เหลือ (โดยที่ราคานำเข้าของออสเตรเลียหาได้จากการนำมูลค่าส่วนด้วยปริมาณนำเข้าจากออสเตรเลีย ส่วนราคานำเข้าของของประเทศอื่นๆ ที่เหลือ ก็หาจากวิธีเดียวกัน) ปัจจัยตัวที่สองได้แก่ ขนาดเศรษฐกิจของประเทศไทย (GDP) โดยอาศัยข้อมูลรายได้ไตรมาสจาก World Trade Atlas และธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปี 1998 - 2003 จากการประมาณการ ได้สมการดังนี้

$$\log(Q_import) = 52.53 - 0.13\log(Relative_price) - 3.00\log(GDP)$$

(2.78)* (-0.77) (-2.18)*

$$R^2 = 0.36 \quad \text{Adj } R^2 = 0.30 \quad \text{DW} = 2.20$$

() = t-Statistic

* = มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 95%

จากสมการที่ได้สรุปผลได้ดังนี้ ค่าความยืดหยุ่นของปริมาณนำเข้าเนื้อโคต่อราคาเปรียบเทียบมีค่าเท่ากับ 0.13 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในลักษณะผกผันกัน หมายความว่า ถ้าราคาเนื้อโคที่นำเข้าจากออสเตรเลียลดลงร้อยละ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับราคาจากแหล่งอื่นๆ จะส่งผลให้ปริมาณนำเข้าเนื้อโคจากออสเตรเลียเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.13 ซึ่งจะเห็นว่าราคามีผลค่อนข้างน้อยต่อปริมาณการนำเข้า ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สิ่งสำคัญในในการนำเข้าขึ้นอยู่กับคุณภาพของเนื้อ ความน่าเชื่อถือของแหล่งผลิต ความสัมพันธ์ทางการค้า และกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย นั่นคือการนำเข้าเนื้อโคส่วนใหญ่ในปัจจุบันก็นำเข้าจากประเทศออสเตรเลียอยู่แล้ว ถ้าอัตราภาษีลดลงก็จะทำให้ส่วนต่างระหว่างกำไรกับต้นทุนเพิ่มมากขึ้น ส่วนกลุ่มของลูกค้าก็จะเน้นเรื่องคุณภาพเป็นสำคัญ ดังนั้นราคาจึงมีผลน้อย

ส่วนค่าความยืดหยุ่นของปริมาณนำเข้าเนื้อโคต่อ GDP มีค่าเท่ากับ 3.00 และมีความสัมพันธ์ผกผันในลักษณะผกผันกันคือ ถ้า GDP ของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณนำเข้าลดลงร้อยละ 3.00 ซึ่งเป็นลักษณะของสินค้าด้อยคุณภาพ (inferior good: สินค้าที่มีลักษณะผกผันคือ ถ้ารายได้เพิ่มมากขึ้นจะบริโภคลดลง) แต่สาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้ปริมาณการนำเข้าเมื่อเทียบกับ GDP มีลักษณะผกผันกันเนื่องมาจาก ผลกระทบต่อเรื่องทางด้านโรคควัวบ้า (BSE) ที่ระบาดในแถบยุโรป ทำให้มีผลต่อพฤติกรรมกรบริโภคเนื้อของนักท่องเที่ยวและคนต่างชาติดคนไทยซึ่งตามปกติคนไทยก็บริโภคเนื้อในปริมาณน้อยอยู่แล้ว และมีผลจากปริมาณการผลิตเนื้อโคคุณภาพในประเทศเพิ่มมากขึ้นซึ่งสามารถทดแทนการนำเข้าได้มากพอสมควร

จากมาตรการการปรับลดภาษีนำเข้าเนื้อจากออสเตรเลียที่กำหนดให้มีการลดอัตราภาษีนำเข้าจากอัตราร้อยละ 51 ในปัจจุบัน เหลือร้อยละ 40 ในปี 2005 ซึ่งการลดลงของภาษีจากร้อยละ 51 เป็นร้อยละ 40 จะส่งผลกระทบต่อราคาลดลงของราคาในปี 2005 เท่ากับร้อยละ 7.3 โดยเมื่อพิจารณาจากค่าความยืดหยุ่นของราคาจะมีผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นทั้งสิ้นร้อยละ 1 หรือคิดเป็นปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 5.4 ตัน เมื่อเทียบกับข้อมูลปริมาณนำเข้าล่าสุดในปี 2003 ส่วนผลกระทบต่อปริมาณนำเข้าในปีต่อๆ ไปที่มีการปรับลดภาษีลงปีละร้อยละ 4 นั้นจะส่งผลกระทบต่อราคาลดลงของราคาเท่ากับร้อยละ 3 หรือผลกระทบต่อราคาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 ต่อปี แต่ทั้งนี้ผลที่ได้จากการคำนวณต่างๆ เป็นกรณีที่ไทยปรับลดอัตราภาษีนำเข้าเนื้อโคให้แก่ออสเตรเลียเพียงประเทศเดียว แต่ถ้าไทยปรับลดอัตราภาษีนำเข้าเนื้อโคให้กับประเทศอื่นๆ ด้วยเช่น นิวซีแลนด์ ก็จะทำให้ผลการวิเคราะห์เปลี่ยนแปลงไป

2.6.4 ผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย

เกษตรกรรายย่อยถือว่าเป็นคนส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทยที่จะได้รับผลกระทบอย่างมากจากการเปิดเขตการค้าเสรี ซึ่งผลกระทบจะมีมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยคือ

- (1) ต้นทุนนำเข้าโคมีชีวิตที่จะนำมาขุนจากออสเตรเลียเป็นอย่างไร มีราคาลดลงมากหรือไม่ เพราะจะเป็นผลต่อการตัดสินใจรับซื้อโคจากเกษตรกรรายย่อยมาขุนของผู้ประกอบการหรือเจ้าของฟาร์มรายใหญ่ที่ได้มาตรฐานและเป็นผู้ผลิตเนื้อโคเข้าสู่ตลาด ถ้าราคานำเข้าโคมีชีวิตที่นำมาขุนจากออสเตรียมีราคาถูกกว่าหรือใกล้เคียงกันกับราคาโคเนื้อในไทย จะมีผลทำให้ราคาโคเนื้อในไทยต้องปรับตัวลดลงเพื่อแข่งขัน
- (2) ปัจจัยที่สองขึ้นอยู่กับเนื้อโคแช่เย็นและแช่แข็งที่นำเข้ามาจากออสเตรเลียจะเข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดโคเนื้อไทยได้มากน้อยแค่ไหนซึ่งผลกระทบแรกจะทำให้เจ้าของฟาร์มรายใหญ่ผลิตเนื้อโคเข้าสู่ตลาดได้น้อยลง เมื่อมีตลาดจำหน่ายเนื้อลดลงทำให้ต้องลดการผลิตลง เป็นผลทำให้รับซื้อโคเนื้อที่จะนำมาขุนจากเกษตรกรลดลง หรือรับซื้อในราคาที่ถูกลง ซึ่งจะมีผลทำให้เกษตรกรรายย่อยมีรายได้น้อยลง ถ้าถึงขั้นขาดทุนก็จำเป็นต้องออกจากระบบไป

2.6.5 ผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายใหญ่

ผู้ประกอบการรายใหญ่หรือเจ้าของฟาร์มที่มีระบบบริหาร จัดการที่ได้มาตรฐาน และเป็นผู้ผลิตเนื้อโคคุณภาพเข้าสู่ตลาดเนื้อโดยตรงจะได้รับผลกระทบในแง่ดีในกรณีของโคมีชีวิตที่นำเข้ามาขุนจากออสเตรเลียมีราคาถูกหรือราคาใกล้เคียงกับโคเนื้อในประเทศ ผู้ประกอบการก็จะเปลี่ยนจากที่รับซื้อจากเกษตรกรรายย่อยในประเทศมานำเข้าจากออสเตรเลียแทนซึ่งทำให้ได้โคเนื้อที่มีคุณภาพดีกว่า เจริญเติบโตเร็วกว่า ทำให้ลดต้นทุนค่าอาหารชั้นและหยาบที่ใช้ในการขุนโคลงได้ ถ้าไรก็จะเพิ่มมากขึ้น

ผลกระทบในด้านลบจะเกิดขึ้นในกรณีที่ชิ้นส่วนของเนื้อที่นำเข้ามาเพิ่มมากขึ้น ทำให้มาแย่งส่วนแบ่งตลาดโคเนื้อในประเทศ ซึ่งผลกระทบจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับว่าส่วนแบ่งตลาดถูกแย่งไปมากน้อยเพียงใด และถ้ากระแสความนิยมบริโภคเนื้อของคนในประเทศหันไปนิยมบริโภคเนื้อที่นำเข้ามาจากออสเตรเลีย แทนเนื้อที่ผลิตได้ในประเทศ ผู้ประกอบการด้านโรงแรม ห้องอาหาร ร้านอาหาร ซูเปอร์มาเกต ต่างๆ ก็จะไปนำเข้าเนื้อจากออสเตรเลียแทน ก็ยิ่งจะทำให้ผู้ประกอบการหรือเจ้าของฟาร์มโคเนื้อรายใหญ่ได้รับผลกระทบมากยิ่งขึ้น

2.6.6 ผลกระทบต่อธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ถ้าหากว่าธุรกิจหรืออุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทยต้องปิดตัวลงเนื่องมาจากความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมโคเนื้อสู้กับประเทศออสเตรเลียไม่ได้ นอกจากเกษตรกรผู้เลี้ยงจะได้รับผลกระทบแล้วธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโคเนื้อก็จะได้รับผลกระทบตามมา คือ ผู้ประกอบการอาหารสัตว์ อาหารเสริมต่างๆ เช่น กากอ้อย กากน้ำตาล กากรำ เปลือกสับปะรด มันสำปะหลัง ข้าวโพด เป็นต้น ผู้ประกอบการด้านยาป้องกันโรคและวัคซีน ผู้ให้บริการด้านการผสมเทียม แรงงานที่ถือว่าจ้างทำงานในฟาร์มหรือในไร่ โรงฆ่าสัตว์ พ่อค้าปลีกและพ่อค้าส่งเนื้อโคชำแหละ เป็นต้น

2.7 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับตัว

ก่อนที่จะมีการเปิดเขตการค้าเสรีอย่างเต็มตัวในอีก 15 ปีข้างหน้า การปรับตัวของเกษตรกรและความช่วยเหลือจากทางภาครัฐในอุตสาหกรรมโคเนื้อเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอยู่รอดจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมโคเนื้อในประเทศไทย จากการศึกษาและสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับตัวดังนี้

2.7.1 ข้อเสนอแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. จัดตั้งตลาดหรือศูนย์ซื้อขายโคในแต่ละภูมิภาค เพื่อตัดหรือลดบทบาทของพ่อค้าคนกลางที่คอยกดราคาหรือโก่งราคาโคของเกษตรกร และเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกร และควรสร้างมาตรฐานหรือรูปแบบการตีราคาโคแต่ละตัวให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค

2. ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการรวมกลุ่มของเกษตรกรให้จริงจังมากขึ้น จากการศึกษาเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่มีความรู้ที่น้อย และขาดการรวมกลุ่มกันอย่างจริงจังทำให้การเลี้ยงดูโค และการจัดการฟาร์มไม่ถูกต้อง รวมถึงการขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันและจัดการกับโรคระบาด อีกทั้งที่ผ่านมาทางภาครัฐยังขาดการให้ความสำคัญหรือให้ความสำคัญน้อยกับการให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้าน

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโค เมื่อเกษตรกรขาดความรู้และการรวมกลุ่มกันทำให้การเลี้ยงโคเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อำนาจในการต่อรองต่ำ การควบคุมดูแลจึงกระทำได้อย่าง

3. ภาครัฐ เอกชนผู้ประกอบการ และตัวแทนเกษตรกร ควรกำหนดรูปแบบฟาร์มมาตรฐานขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวของเกษตรกรที่อยู่ในอุตสาหกรรมโคเนื้อ และเกษตรกรที่กำลังจะเข้าสู่อุตสาหกรรมโคเนื้อ การมีรูปแบบของฟาร์มที่ได้มาตรฐานจะส่งเสริมให้การเลี้ยงโคเนื้อมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ง่ายแก่การควบคุมดูแลให้ทั่วถึงเพราะอยู่ในระบบเดียวกัน แม้จะต้องลงทุนมากในช่วงแรก แต่ในระยะยาวแล้วต้นทุนก็จะลดลง

4. ควรจัดหาแหล่งเงินกู้หรือเงินลงทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับเกษตรกรในรูปแบบของการตรวจสอบแบบเข้ม เพื่อป้องกันการนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น เกษตรกรที่ต้องการกู้เงินเพื่อนำไปซื้อพ่อพันธุ์ที่มีคุณภาพมาเลี้ยง ควรเป็นไปในลักษณะให้เกษตรกรคัดเลือกพ่อพันธุ์ที่ต้องการเองแล้วทางรัฐหรือหน่วยงานที่เข้ามาจัดการเข้าไปซื้อให้ แล้วให้เกษตรกรผ่อนชำระหนี้ ไม่ควรเป็นลักษณะจัดหาพ่อพันธุ์ให้กับเกษตรกรโดยตรง เพราะจะทำให้ได้พ่อพันธุ์ที่ไม่มีคุณภาพและมีราคาแพง (จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่า การจัดหาพ่อพันธุ์ แจกให้กับเกษตรกรโดยทางภาครัฐที่ผ่านๆ มาจะต้องมีการประมูลหาตัวแทนในการดำเนินงานจัดหาพ่อพันธุ์โค ซึ่งมักเกิดการความไม่ชอบมาพากลในการประมูล ทำให้ได้พ่อพันธุ์โคที่ไม่มีคุณภาพและทางภาครัฐยังต้องซื้อในราคาแพงอีกด้วย)

5. การจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกหญ้าสำหรับเป็นอาหารโค สิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงมีความสมบูรณ์ สุขภาพดี มีการเจริญเติบโตที่สม่ำเสมอ อัตราการผสมติดสูง อัตราการตายต่ำและอัตราการให้ลูกเพิ่มขึ้น คือ อาหารที่โคกิน ซึ่งก็คือหญ้า แต่เกษตรกรโดยทั่วไปมักจะไม่ให้ความสำคัญกับหญ้าที่ใช้เลี้ยงโค จากการสัมภาษณ์พบว่า การที่โคเนื้อได้กินหญ้าที่เหมาะสมมีแร่ธาตุครบถ้วน เช่น หญ้าที่ไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป และไม่ใช้หญ้าแห้ง จะส่งเสริมต่อการเจริญเติบโต การผสมพันธุ์ ลดอัตราการตาย และเพิ่มอัตราการให้ลูกของโคเป็นอย่างมาก เมื่อผลผลิตดีขึ้น ต้นทุนก็จะลดลง แต่ในประเทศไทยนอกจากจะขาดแคลนทุ่งหญ้าเลี้ยงโคแล้วแหล่งน้ำที่ใช้เพาะปลูกหญ้าก็ขาดแคลนโดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้ง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทางด้านการจัดการทรัพยากรน้ำจึงควรเข้าไปให้ความช่วยเหลือ

6. เพิ่มงบประมาณหรือหาแนวทางในการประชาสัมพันธ์รณรงค์ส่งเสริมให้คนในประเทศหันมานิยมบริโภคเนื้อโคมากขึ้น อาจจะเป็นเนื่องจากทัศนคติ ค่านิยม ศาสนา วัฒนธรรมหรือรูปแบบวิถีชีวิต ที่ทำให้คนไทยไม่นิยมบริโภคเนื้อเหมือนในประเทศในเขตนานว ทั้งๆ ที่สารอาหาร แร่ธาตุต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตร่างกาย และการพัฒนาของสมอง มีอยู่ในเนื้อโคมากกว่าเนื้อหมูหรือไก่

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากสัมมนา รัฐควรให้การสนับสนุนในการจัดตั้ง Beef Board เพื่อเป็นตัวแทนของเกษตรกรในอุตสาหกรรมโคเนื้อ ในการดำเนินงาน หรือเสนอแนะปัญหา ข้อเรียกร้องต่างๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับกลุ่มเกษตรกรในอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น Pig Board, Egg Board เป็นต้น

2.7.2 ข้อเสนอแนะแก่เกษตรกร

ในการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเตรียมรับการแข่งขันจากการเปิดเขตการค้าเสรีทั้งในด้านราคาและคุณภาพของผลผลิตเนื้อโคที่ได้นั้นมีข้อเสนอแนะแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อดังนี้

1. การแข่งขันทางด้านราคาของโคเนื้อ มีแนวทางในการปรับตัวอยู่สองทางคือ ลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

- ในการลดต้นทุนเกษตรกรควรเลี้ยงโคเนื้อในจำนวนที่เหมาะสม คืออยู่ในระดับที่ไม่มากหรือน้อยเกินไป เพราะถ้าเลี้ยงโคน้อยเกินไปต้นทุนที่เกิดจากการเลี้ยงโครวมทั้งค่าเสียโอกาสในพื้นที่ที่ใช้เลี้ยง และค่าเสียเวลาในการดูแลก็จะสูง เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่าเท่าที่ควรจะเป็น และถ้าเลี้ยงมากเกินไปกว่าศักยภาพที่ตัวเองจะจัดการได้ก็จะเป็นไม่เหมาะสม แต่ทั้งนี้จำนวนการเลี้ยงโคเนื้อที่เหมาะสมก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของเกษตรกรทั้งในด้านพื้นที่ เงินทุนและแรงงาน
- การลดต้นทุนอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงโค เกษตรกรควรหาความรู้ในการแปรรูปอาหาร หรือในการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นมาใช้ทำอาหารเลี้ยงโค ซึ่งจะช่วยลดต้นทุน และเพิ่มคุณค่าของสารอาหารให้กับโคอีกด้วย
- จากการสัมภาษณ์ลงพื้นที่พบว่ามูลของโคเนื้อสามารถนำมาแปรรูปเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชเพื่อจำหน่ายได้ แต่เกษตรกรต้องมีความรู้ในกระบวนการการทำมากพอสมควร จึงจะสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของเกษตรกรที่เพาะปลูกพืช
- ส่วนการจะเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นนั้นเกษตรกรควรให้ความสำคัญกับหญ้าหรืออาหารที่ให้โคเนื้อกิน เพราะการได้รับอาหาร และสารอาหารที่ครบถ้วนจะนำมาซึ่งความสมบูรณ์ของโค จะทำให้อัตราการผสมติดสูงขึ้น อัตราการตายต่ำลง และอัตราการให้ลูกเพิ่มสูงขึ้น

2. การแข่งขันด้านคุณภาพของเนื้อโค สิ่งที่เกษตรกรจะต้องให้ความสำคัญประกอบด้วย สายพันธุ์ของโคเนื้อ อาหารที่ใช้เลี้ยงโค สุขภาพอนามัยและการป้องกันโรคระบาดของโค

- สายพันธุ์ของโคเนื้อ เป็นสิ่งสำคัญเพราะว่าลักษณะและคุณภาพของเนื้อที่ได้จากโคเนื้อแต่ละพันธุ์ รวมทั้งอัตราการเจริญเติบโต ขนาดและรูปร่างจะมีความแตกต่างกันไป ในประเทศไทยมีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โคลูกผสมสายพันธุ์ดีหลายๆพันธุ์เช่น โคพันธุ์กำแพงแสน โคพันธุ์ตาก เป็นต้น ซึ่งมีโครงสร้างการเจริญเติบโตที่ดีและเข้ากับภูมิอากาศเขตร้อนได้ดี ดังนั้นเพื่อให้ได้สายพันธุ์ที่ดีและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ เกษตรกรจึงจำเป็นต้องพิจารณาสายพันธุ์ที่จะเลี้ยงด้วย

- อาหารที่ใช้เลี้ยงโคเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่เกษตรกรควรให้ความสำคัญ โดยทั่วไปเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยให้ความสำคัญกับอาหารที่ใช้เลี้ยงค่อนข้างน้อย รูปแบบการเลี้ยงจะปล่อยให้หากินตามทุ่งหญ้า ป่าเขา หรือริมคลองทั่วไป ทำให้โคไม่ได้รับอาหาร และสารอาหารที่ครบถ้วน และบางครั้งได้รับสารพิษเข้าไปด้วย ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโต และคุณภาพของเนื้อโคที่ได้
- ส่วนด้านสุขภาพอนามัย และการป้องกันโรคระบาด เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุด จากการที่ผู้เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่ในประเทศเป็นเกษตรกรรายย่อย ไม่มีระบบการเลี้ยงที่ได้มาตรฐานเป็นผลทำให้การควบคุมโรคและโรคระบาดไม่ได้รับยอมรับเท่าที่ควร ทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคเนื่องการดูแลและป้องกันโรคจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

บทที่ 3

วิสกี้และไวน์

บทนี้จะเป็นการศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าระหว่างไทย – ออสเตรเลียต่อ อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์ของไทย

3.1 วิสกี้

3.1.1 กรอบการวิจัย

ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาโดยใช้พิกัดศุลกากร 2208 คือ เอทิลแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้แปลงสภาพ มีความแรงแอลกอฮอล์โดยปริมาตรน้อยกว่าร้อยละ 80 สุรา ลิเคียวร์ และเครื่องดื่มอื่น ๆ ที่เป็นสุรา แต่เนื่องจากการค้าระหว่างไทย-ออสเตรเลียมีเฉพาะการค้าวิสกี้เท่านั้น ดังนั้นในบทนี้จะได้ศึกษาเฉพาะวิสกี้ ซึ่งได้กำหนดวิสกี้ในที่นี้ หมายถึง สุราที่ทำมาจากข้าวบาร์เลย์ น้ำ และยีสต์ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้พิกัดศุลกากร H.S. 220830

3.1.2 โครงสร้างการผลิตภายในประเทศของไทย

การผลิตวิสกี้ของโลกส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 จะเป็นผลผลิตจาก สกอตแลนด์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดวิสกี้และเป็นแหล่งผลิตวิสกี้ที่ดีที่สุดของโลก มูลค่าการผลิตประมาณปีละ 2.6 พันล้านปอนด์ หรือ 1,000 -1,500 ล้านดอลลาร์ (ขนาด 700 ซีซี) นอกจากนี้ประเทศผู้ผลิตอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ไอร์แลนด์ และเยอรมนี เป็นต้น

การผลิตสุรภายในประเทศของไทยในปัจจุบันมีทั้งสิ้น 47 โรงงาน มีเงินทุน 11,089 ล้านบาท ใช้แรงงานประมาณ 7,214 คน และในจำนวนนี้เป็นโรงงานของกรมสรรพสามิตถึง 13 โรงงาน การผลิตยังมุ่งเน้นผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศเป็นสำคัญ ปริมาณการผลิตในแต่ละปียังมีความแตกต่างกันมาก เช่นในปี 1999 มีการผลิตสุราถึง 1,304.11 ล้านลิตร เนื่องจากเป็นปีที่สัญญาสัมปทานหมดอายุ ผู้ผลิตจึงเร่งผลิตให้เต็มตามโควตาที่ได้ ดังนั้นจึงทำให้ปริมาณการผลิตในปี 2000-2002 ลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากยังมีสินค้าอยู่ในสต็อกเป็นจำนวนมาก และในปี 2000 รัฐบาลได้มีนโยบายเปิดเสรีในการเปิดโรงงานสุรา จึงทำให้เกิดผู้ผลิตรายใหม่ขึ้นมาหลายราย

การผลิตสุรภายในประเทศอาจแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 6 ชนิด คือ

- สุราขาว
- สุราพิเศษ (วิสกี้จัดอยู่ในสุราชนิดนี้)
- สุราผสม
- สุราผลไม้
- สุราปรุงพิเศษ
- สุราสามทับ

สุราขาวเป็นสุราที่มีการผลิตมากที่สุดประมาณร้อยละ 50 ของการผลิตทั้งหมด มีดีกรีตั้งแต่ 28 ดีกรี ถึง 60 ดีกรี รองลงมา คือ สุราผสมมีดีกรี 28-35 ดีกรี และสุราปรุงพิเศษ มีดีกรี 35-40 ดีกรี ซึ่งมีแม่โขงเป็นสินค้าหลักในสุราชนิดนี้ สำหรับสุราพิเศษ มีดีกรี 38-43 ดีกรี แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ บรันดี และวิสกี้

ปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีการเปิดเสรีธุรกิจผลิตสุรา ภาวะการผลิตสุรารายในประเทศเกือบจะเป็นธุรกิจผูกขาด โดยมีกลุ่มสุราราชการ สุราทิพย์ และแสงโสม เป็นผู้นำตลาดในระดับล่าง กลาง และที่ผ่านมาได้เข้าไปซื้อกิจการ แบล็คแคทซึ่งเป็นสุราที่ผลิตในประเทศ และได้เข้าไปซื้อกิจการบริษัทผู้นำเข้าสก็อตวิสกี้ภายใต้ยี่ห้อ Blue Eagle และ Crown ในขณะนี้จึงเหลือบริษัทสุราที่ยังไม่ถูกซื้อกิจการ 3 บริษัท คือ บริษัทสุราพิเศษสุวรรณภูมิ บริษัทประมวลผลที่ผลิตภายใต้ยี่ห้อ สีหราช ทัมเบลอร์กันน์ และบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ เท่านั้น (กรุงเทพฯธุรกิจ) ดังนั้นผู้ผลิตกลุ่มนี้สามารถครอบครองตลาดในระดับล่าง – กลางได้เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ในตลาดระดับบนนั้นเป็นของ Brand วิสกี้นำเข้า อย่างไรก็ตามในตลาดล่างเหล่านี้ได้มีบทบาทในการแข่งขันในระดับสูง

ตาราง 3.1 การผลิตและการจำหน่ายสุรา

หน่วย : ล้านลิตร

ชนิดสุรา		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
สุราขาว 28 ดีกรี	ผลิต	446.62	541.92	571.39	854.86	243.39	4.27	60.21
	จำหน่าย	451.39	447.83	465.30	415.95	472.06	455.83	467.88
สุราผสม 28 ดีกรี	ผลิต	231.23	213.82	203.43	219.50	112.35	26.08	59.66
	จำหน่าย	226.26	220.79	213.70	166.31	184.33	137.62	100.35
สุราปรุงพิเศษ	ผลิต	92.48	100.82	99.66	77.49	16.33	22.63	23.48
	จำหน่าย	78.38	74.79	64.81	22.87	24.11	44.75	37.77
สุราพิเศษ	ผลิต	14.72	12.09	8.93	27.51	79.09	24.02	23.20
	จำหน่าย	10.76	10.70	19.94	24.04	30.92	81.02	97.64
สุราผลไม้	ผลิต	7.96	11.02	10.15	19.42	23.18	31.75	31.27
	จำหน่าย	3.92	3.99	3.93	7.48	102.09	55.57	19.20
สุราสามทับ	ผลิต	57.57	85.97	61.60	76.69	83.55	130.81	93.71
	จำหน่าย	7.15	6.45	5.00	4.91	5.80	6.65	6.82
อื่นๆ	ผลิต	9.60	6.24	0.00	28.63	0.62	2.56	14.65
	จำหน่าย	0.00	0.00	0.00	29.16	1.07	0.00	0.82
รวม	ผลิต	860.18	971.88	955.16	1303.11	558.51	242.12	606.18
	จำหน่าย	777.86	764.54	772.67	670.61	820.38	781.45	730.49

ที่มา: กรมสรรพสามิต

3.1.3 การบริโภคของไทย

ปริมาณการบริโภค¹ (การจำหน่าย) สุราภายในประเทศในปัจจุบัน มีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นตัวกำหนด เช่น ภาวะเศรษฐกิจ ปริมาณการผลิตเหล้าเถื่อน และเริ่มมีการบริโภคเบียร์แทนสุราเนื่องจากเบียร์ (เบียร์ช้าง) มีราคาถูกลง และเป็นไปตามกระแสนิยม

ปริมาณการบริโภคสุราของไทยเฉลี่ยปีละ 700-800 ล้านลิตร มูลค่าประมาณ 60,000 ล้านบาท เป็นการบริโภคสุราขาวร้อยละ 60 สุราผสมร้อยละ 20 เป็นที่น่าสังเกตว่าการบริโภคสุราผสม สุราปรุงพิเศษ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สุราพิเศษมีการบริโภคที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีวิสกี้เป็นสุรามีสำคัญในสุราชนิดนี้

ระดับและการกำหนดราคา

การจัดระดับสุราที่ใช้บริโภค อาจแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

- กลุ่มสุราสกอตวิสกี้ ระดับซูเปอร์พรีเมียม เป็นสุรานำเข้าที่มีอายุการบ่ม 15 ปีขึ้นไป มีระดับราคาตั้งแต่ 1,000 บาทขึ้นไป ยี่ห้อที่นิยม ได้แก่ Blue Lable
- กลุ่มสุราสกอตวิสกี้ ระดับพรีเมียม เป็นสุรานำเข้าที่มีอายุการบ่ม 12-15 ปี มีราคาขวดละ 600-1,000 บาท ยี่ห้อที่นิยม ได้แก่ Black Lable , Chivas Regal และ Ballentine เป็นต้น
- กลุ่มสุราสกอตวิสกี้ ระดับสแตนดาร์ด มีอายุการบ่ม 5 ปีขึ้นไป เป็นสุรานำเข้าทั้งสิ้น มีระดับราคา 300-500 บาท ยี่ห้อที่นิยม ได้แก่ Red Label , J&B , Passport เป็นต้น
- กลุ่มสุราสีพรีเมียม มีอายุการบ่ม 3-5 ปี เป็นสุราที่มีการนำเข้าและสามารถผลิตได้ภายในประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการแข่งขันระหว่างสุรภายในและนอกประเทศ ราคาขายขวดละ 200-300 บาท ยี่ห้อที่นำเข้า ได้แก่ Spey Royal , 100 Pipers , Blue Eagle สำหรับยี่ห้อของไทย ได้แก่ แมวทอง วิ โอ กันน์ แสงโสมพรีเมียม และแมงโขงสุพรีเรีย
- กลุ่มสุราสี เป็นสุราที่ผลิตในประเทศทั้งสิ้น มีราคาขายขวดละ 100-200 บาท ยี่ห้อที่นิยม ได้แก่ แสงโสม แสงทิพย์ แมงโขง แบล็คแคท เป็นต้น
- สุราขาว เป็นสุราที่มีการบริโภคภายในประเทศมากที่สุด มีราคาขวดละ 50-60 บาท

3.1.4 การค้าระหว่างประเทศของไทย

การส่งออก

ในช่วงปี 2000-2002 การค้าวิสกี้ของโลกโดยรวมมีทั้งสิ้นประมาณ 4.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยอยู่ประมาณ 2% ต่อปี ประเทศผู้ส่งออกสำคัญ คือ สหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) ครองตลาดประมาณร้อยละ 73 รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 9 และ

¹ ปริมาณการบริโภค (การจำหน่าย) ตัวเลขการบริโภคไม่มีหน่วยงานใดจัดเก็บ จึงใช้ข้อมูลการจำหน่ายของโรงงานเป็นตัวแทนในการบริโภค ซึ่งในวงการวิจัยใช้ตัวนี้เป็นตัวแทนการบริโภค

แคนาดามีส่วนแบ่งร้อยละ 6 เป็นต้น ส่วนออสเตรเลียเป็นประเทศผู้ส่งออกอันดับที่ 12 มีมูลค่า 15.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีส่วนแบ่งร้อยละ 0.33 และไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 19 มีมูลค่า 6.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีส่วนแบ่งร้อยละ 0.14

ตารางที่ 3.2 ประเทศผู้ส่งออกวิสกี้ที่สำคัญของโลก

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)			สัดส่วน (%)		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
ส่งออกรวม	4,520.5	4,601.3	4,681.7	100.00	100.00	100.00
1 สหราชอาณาจักร	3,212.4	3,250.8	3,439.2	71.05	70.64	73.45
2 สหรัฐอเมริกา	366.7	401.4	419.2	8.12	8.72	8.95
3 แคนาดา	388.5	373.5	272.0	8.60	8.13	5.81
4 ไอร์แลนด์	82.2	83.9	88.0	1.81	1.83	1.88
5 เยอรมนี	66.0	91.7	82.3	1.46	2.00	1.75
12 ออสเตรเลีย	17.6	23.2	15.5	0.40	0.50	0.33
19 ไทย	4.8	3.9	6.5	0.11	0.09	0.14

ที่มา : World Trade Atlas

สำหรับการส่งออกของไทย ตลาดส่งออกสำคัญของไทยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง คือ กัมพูชา ลาว และพม่า มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันถึงร้อยละ 80 โดยกัมพูชามีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 51 ลาวร้อยละ 17 และพม่าร้อยละ 5 เป็นต้น

ตาราง 3.3 การส่งออกวิสกี้ของไทย

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)				สัดส่วน (%)			
			ม.ค. - พ.ย.				ม.ค. - พ.ย.	
	2001	2002	2002	2003	2001	2002	2002	2003
ส่งออกรวม	3.860	6.479	5.128	9.062	100	100	100	100
1 กัมพูชา	1.976	4.074	3.075	4.637	51.19	62.88	59.97	51.17
2 ลาว	0.079	0.769	0.564	1.566	2.05	11.87	11.00	17.28
3 พม่า	0.394	0.699	0.604	1.397	10.20	10.79	11.78	15.42
4 สิงคโปร์	0.209	0.349	0.303	0.517	5.43	5.39	5.92	5.70
5 ฮองกง	0.159	0.141	0.141	0.226	4.12	2.17	2.74	2.50

ที่มา : World Trade Atlas

การนำเข้า

ถึงแม้สหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศผู้ส่งออกวิสกี้อันดับ 2 ของโลก แต่สหรัฐอเมริกาก็เป็นผู้นำเข้าวิสกี้อันดับ 1 ของโลก โดยมีมูลค่าการนำเข้ามากกว่าการส่งออกถึง 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ กล่าวคือ ในปี 2002 สหรัฐอเมริกามีการนำเข้าทั้งสิ้น 945 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีสัดส่วนร้อยละ 23.0 ของการนำเข้าโลก

รองลงมา คือ สเปน ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น มีสัดส่วนร้อยละ 11.1, 10.7 และ 7.4 เป็นต้น ส่วน ออสเตรเลีย เป็นผู้นำเข้าอันดับที่ 10 มีมูลค่าการนำเข้า 110.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีสัดส่วนร้อยละ 2.7 และเมื่อเปรียบเทียบกับที่ออสเตรเลียส่งออก 15.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯแล้ว ในปี 2002 ออสเตรเลียจึงเป็นผู้นำเข้ามากกว่าส่งออกถึง 95 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนไทยเป็นผู้นำเข้าอันดับที่ 14 มีมูลค่าการนำเข้า 71.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีสัดส่วนร้อยละ 1.7 ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับออสเตรเลียที่มีการนำเข้ามากกว่าการส่งออก 65 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ตาราง 3.4 ประเทศผู้นำเข้าวิสกี้ที่สำคัญของโลก

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)			สัดส่วน (%)		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
นำเข้ารวม	4,104.6	4,249.0	4,106.5	100.00	100.00	100.00
1 สหรัฐอเมริกา	1,012.6	988.7	945.0	24.67	23.27	23.01
2 สเปน	447.9	533.1	454.9	10.91	12.55	11.08
3 ฝรั่งเศส	388.4	380.5	438.2	9.46	8.96	10.67
4 ญี่ปุ่น	356.2	365.3	305.3	8.68	8.60	7.43
5 เกาหลีใต้	180.2	202.4	247.9	4.39	4.76	6.04
10 ออสเตรเลีย	107.6	104.4	110.3	2.62	2.46	2.69
14 ไทย	78.4	70.3	71.5	1.91	1.65	1.74

ที่มา : World Trade Atlas

ส่วนการนำเข้าวิสกี้ของไทยมากกว่าร้อยละ 80 จะเป็นการนำเข้าจากสหราชอาณาจักร โดยในปี 2002 มีการนำเข้ารวม 71.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นการนำเข้าจากสหราชอาณาจักร 63.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีสัดส่วนถึงร้อยละ 89.5 รองลงมา คือ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น มีสัดส่วนร้อยละ 1.8 และ 1.6 ส่วนออสเตรเลียเป็นแหล่งนำเข้าอันดับที่ 4 มีมูลค่า 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ในปี 2000-2002 ไทยนำเข้าวิสกี้จากออสเตรเลียนั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 6.35 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2000 ลดลงเหลือ 1.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2002 และในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2003 แทบจะไม่มีการนำเข้าโดยมีมูลค่าเพียงสองหมื่นเหรียญสหรัฐฯ เท่านั้น โดยวิสกี้ที่นำเข้าเคยจากออสเตรเลียนั้นเป็นวิสกี้ที่มีราคาต่ำมากเฉลี่ยลิตรละ 40-44 บาท จากการสอบถามผู้ที่นำเข้าวิสกี้จากออสเตรเลียนั้นแจ้งว่า วิสกี้ที่นำเข้าจากออสเตรเลียนั้นเป็นวิสกี้ที่มีคุณภาพต่ำ และไม่ได้เป็นวิสกี้ที่ผลิตในออสเตรเลียน แต่เป็นการนำเข้าหัวเชื้อมาจากสหราชอาณาจักร นำมาเติมน้ำให้ได้คิกรที่ต้องการ แล้วบรรจุขวดใหม่ และส่งออกมายังไทย แต่ในปี 2003 ผลจากการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน ทำให้อัตราภาษีนำเข้าวิสกี้จากร้อยละ 60 สำหรับประเทศต่างๆ แต่กลุ่มประเทศอาเซียนจะเสียภาษีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ดังนั้นในปี 2003 จึงหันมานำเข้าจากฟิลิปปินส์แทนออสเตรเลียน

ตาราง 3.5 การนำเข้าวิสกี้ของไทย

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)				สัดส่วน (%)			
	2001	2002	ม.ค. - พ.ย.		2001	2002	ม.ค. - พ.ย.	
			2002	2003			2002	2003
นำเข้ารวม	70.272	71.470	61.041	70.423	100	100	100	100
1 สหราชอาณาจักร	59.672	63.948	54.344	54.696	84.92	89.47	89.03	77.67
2 ฟิลิปปินส์	0.000	0.000	0.000	5.336	0.00	0.00	0.00	7.58
3 ฝรั่งเศส	0.785	1.253	0.926	3.991	1.12	1.75	1.52	5.67
4 แคนาดา	0.080	0.005	0.005	2.130	0.11	0.01	0.01	3.03
5 สหรัฐอเมริกา	1.495	1.002	0.801	1.244	2.13	1.40	1.31	1.77
13 ออสเตรเลีย	3.512	1.047	1.029	0.019	5.00	1.47	1.69	0.03

ที่มา : World Trade Atlas

ปริมาณการบริโภควิสกี้ของไทยจะเป็นวิสกี้ที่ผลิตภายในประเทศเพียงร้อยละ 20 และส่วนใหญ่เป็นวิสกี้ที่นำเข้าจากต่างประเทศ โดยในแต่ละปีมีการผลิตภายในประเทศเพียง 4-5 ล้านลิตร แต่มีการนำเข้าถึงปีละ 26 -29 ล้านลิตร โดยนำเข้าจากสหราชอาณาจักรถึง 23 ล้านลิตร หรือร้อยละ 80 ของการนำเข้ารวม นอกจากนี้เป็นการนำเข้าจากออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และแคนาดา แต่ในปี 2003 ได้ลดการนำเข้าจากออสเตรเลียโดยหันมานำเข้าจากฟิลิปปินส์แทน

ราคานำเข้าเฉลี่ยของวิสกี้ลิตรละ 100-120 บาท โดยวิสกี้ที่นำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นวิสกี้ที่มีคุณภาพต่ำ เช่น ที่นำเข้าจากออสเตรเลียเฉลี่ยลิตรละ 40-44 บาท หรือที่นำเข้าจากสหราชอาณาจักร ลิตรละ 110-120 บาท เป็นต้น การที่ไทยต้องนำเข้าวิสกี้ราคาต่ำมาก เนื่องจากไทยมีอัตราภาษีนำเข้าและภาษีสรรพสามิตสูงมาก

ตาราง 3.6 ปริมาณการนำเข้าวิสกี้ของไทยและราคาเฉลี่ย

ปริมาณ: ล้านลิตร , มูลค่า : ล้านบาท , ราคาเฉลี่ย : บาทต่อลิตร

ประเทศ	2001			2002			2003 (ม.ค.-พ.ย.)		
	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา
นำเข้ารวม	29.82	3,121.43	105	26.15	3,088.78	118	24.63	2,922.28	119
สหราชอาณาจักร	23.38	2,651.36	113	23.50	2,762.87	118	19.65	2,267.34	115
ฟิลิปปินส์	0.00	0.00	252	0.00	0.00	0	2.91	221.35	76
ฝรั่งเศส	0.08	34.90	428	0.13	54.09	415	0.17	166.64	978
แคนาดา	0.01	3.61	485	0.00	0.20	178	0.23	90.42	386
สหรัฐอเมริกา	0.23	66.68	287	0.19	43.31	226	0.32	52.09	165
ออสเตรเลีย	3.57	155.73	44	1.08	45.64	42	0.02	0.808	40

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

3.1.5 โครงสร้างภาษีนำเข้าและภาษีสรรพสามิต

- **สุราภายในประเทศ** สุราที่ออกจากโรงงานจะต้องเสียภาษีตามกฎหมาย 3 ประเภท ดังนี้

- 1 ภาษีสรรพสามิต หรือภาษีสุรา ซึ่งเรียกเก็บตามชนิดของสุรา เช่น

วิสกี้	อัตราภาษีร้อยละ	45
บรั่นดี	อัตราภาษีร้อยละ	30
สุราขาว	อัตราภาษีร้อยละ	28
สุราผสม	อัตราภาษีร้อยละ	45
สุราปรุงพิเศษ	อัตราภาษีร้อยละ	45
- 2 ภาษีเพื่อกระทรวงมหาดไทย หรือภาษีมหาดไทย ซึ่งเท่ากับร้อยละ 10 ของภาษีสุรา
- 3 ภาษีเพื่อกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือภาษีสุขภาพ ซึ่งเท่ากับร้อยละ 2 ของภาษีสุรา

นอกจากนี้กรมสรรพสามิตยังได้มีประกาศของกรมในการกำหนดขาย ณ โรงงานสุราของสุราแต่ละชนิดที่ผลิตภายในประเทศ เพื่อใช้มูลค่าเป็นเกณฑ์ในการคำนวณภาษี เช่น แสงโสมสุพรีเรีย ขนาด 700 ซีซี กำหนดราคาไว้ขวดละ 114.76 บาท ดังนั้นในราคานี้มีอัตราภาษี คือ

$$\begin{aligned} \text{ภาษีสรรพสามิต} &= \text{ราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม} * \text{อัตราภาษี(ภาษีสุขภาพ(0.9\%)+ภาษีมหาดไทย(4.5\%)+อัตราภาษี(45\%))} \\ &= 114.76 * (0.45 + 0.045 + 0.009) \end{aligned}$$

$$\text{ภาษีสรรพสามิตและภาษีอื่นๆ} = 57.84 \text{ บาท}$$

$$\text{ดังนั้นราคาต้นทุนรวมกำไรของผู้ผลิต} = 56.92 \text{ บาท}$$

- **สุราต่างประเทศ** ที่นำเข้ามาโดยผ่านพิธีการด้านศุลกากรจะเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 60 หลังจากนั้นก็เสียภาษีเช่นเดียวกับสุราในประเทศ เช่น สุรานำเข้าราคา CIF ลิตรละ 42 บาท บรรจุน้ำหนัก 700 ซีซี จะเหลือราคา CIF ขวดละ 29.40 บาท ดังนั้นราคาวิสกี้เมื่อรวมภาษีแล้วจะเป็นดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ภาษีสรรพสามิต} &= (\text{ราคา CIF} + \text{ภาษีนำเข้า(60\%)} * \text{อัตราภาษี สรรพสามิต (45\%)} / 1 - (1.1 * \text{อัตราภาษีสรรพสามิต (45\%)} \\ &= (29.40 + 17.64) * 0.45 / 1 - (1.1 * 0.45) \\ &= 41.92 \end{aligned}$$

$$\text{ภาษีมหาดไทยและภาษีสุขภาพ} = 5.03$$

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้นราคาต้นทุนการนำเข้า} &= 29.40 + 17.64 + 5.03 + 41.92 \\ &= 93.99 \end{aligned}$$

การลดอัตราภาษีนำเข้าจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย

ผลจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าวิสกี้ของไทยจากออสเตรเลียลดลงจากร้อยละ 60 เหลือร้อยละ 30 ทั้งนี้ในวันที่ 1 มกราคม 2005 และจะทยอยลดลงร้อยละ 6 ทุกปีจนถึง 1 มกราคม 2010 อัตราภาษีจะเหลือ 0

3.1.6 การผลิตและการบริโภคของออสเตรเลีย

จากการสำรวจพบว่าวิสกี้ที่ผลิตในออสเตรเลียมีปริมาณน้อยมาก เนื่องจากคนในประเทศไม่นิยมบริโภคโดยในแต่ละปีคนออสเตรเลียจะบริโภคสุราเฉลี่ยเพียงคนละ 1.3-1.6 ลิตร เทียบกับที่บริโภคไวน์เฉลี่ยคนละ 20 ลิตร หรือเบียร์เฉลี่ยคนละเกือบ 100 ลิตร ส่วนสุราอื่นๆที่ออสเตรเลียผลิตเองและพอเป็นที่นิยมบ้าง คือ รัม (Rum) ซึ่งได้มาจากอ้อย โดยรัมที่มีชื่อเสียง คือ Bundabers OP Rum ราคาขวดละ 46.5 เหรียญออสเตรเลีย Inner Cycle (34 เหรียญออสเตรเลีย) Beendeigh (28.5 เหรียญออสเตรเลีย) นอกจากนี้ยังมีการผลิตบรันดีที่มีชื่อเสียงซึ่งผลิตจากองุ่น ที่มีชื่อเสียงได้แก่ Barossa ราคาขวดละ 24 เหรียญออสเตรเลีย Whyte (25 เหรียญออสเตรเลีย) และ Town House (23 เหรียญออสเตรเลีย) เป็นต้น และยังมีการผลิตเชอร์รี่ บรันดี สำหรับผสมใน Cock tail อีกด้วย

สำหรับวิสกี้ที่คนออสเตรเลียนิยมบริโภคมาจากแหล่งผลิตที่สำคัญของโลก คือจากสกอตแลนด์ และสหรัฐอเมริกา โดยยี่ห้อที่ได้รับความนิยมสูง ได้แก่

ยี่ห้อ	แหล่งผลิต	ราคาขายปลีก เหรียญออสเตรเลีย/ ขวด(0.7ลิตร)
ระดับ High End		
Chivas Regal	สกอตแลนด์	58
Johnnies Walker Black	สกอตแลนด์	38
Johnnies Walker Red	สกอตแลนด์	28
Dewar White Label	สกอตแลนด์	30
Ballentines	สกอตแลนด์	28
Jack Beam	สหรัฐอเมริกา	40
Jack Daneil	สหรัฐอเมริกา	33
ระดับ Lower End		
100 Pipers	สกอตแลนด์/บราซิลในออสเตรเลีย	27
Club	สกอตแลนด์/บราซิลในออสเตรเลีย	25
Old Crown	สหรัฐอเมริกา	26
Kentucky Bour Bon	สหรัฐอเมริกา	24
Black Jack	สหรัฐอเมริกา/บราซิลในออสเตรเลีย	24

3.1.7 การค้าระหว่างประเทศของออสเตรเลีย

การส่งออก

การส่งออกวิสกี้ของออสเตรเลียในแต่ละปีมีมูลค่าไม่สูงนัก แต่ไทยก็เป็นตลาดส่งออกสำคัญ ตลาดหนึ่งของออสเตรเลีย โดยในปี 2002 ไทยเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 3 มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 15.5 รองจากนิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น ที่มีส่วนแบ่งร้อยละ 39.0 และ 18.4 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการส่งออกในช่วง 11 เดือนของปี 2003 แล้ว ปรากฏว่าออสเตรเลียมีการส่งออกมาไทยน้อยมาก กล่าวคือ มีมูลค่าเพียง 5,000 เหรียญสหรัฐฯ เทียบกับระยะเดียวกันของปีก่อนที่ส่งออก 1.54 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ตาราง 3.7 การส่งออกวิสกี้ของออสเตรเลีย

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)				สัดส่วน (%)			
	ม.ค. - พ.ย.				ม.ค. - พ.ย.			
	2001	2002	2002	2003	2001	2002	2002	2003
ส่งออกรวม	23.223	15.500	13.638	12.716	100	100	100	100
1 นิวซีแลนด์	11.188	6.042	5.717	6.556	48.18	38.98	41.92	51.56
2 ญี่ปุ่น	3.928	2.856	2.613	1.636	16.92	18.43	19.16	12.87
3 เนเธอร์แลนด์	0.622	0.345	0.183	0.764	2.68	2.23	1.34	6.01
4 ฟิลิปปินส์	0.523	0.656	0.638	0.682	2.25	4.23	4.68	5.36
5 ฮองกง	0.648	0.988	0.917	0.679	2.79	6.38	6.72	5.34
33 ไทย	4.093	2.396	1.542	0.005	17.62	15.46	11.31	0.04

ที่มา : World Trade Atlas

การนำเข้า

ออสเตรเลียเป็นประเทศผู้นำเข้าวิสกี้ที่สำคัญของโลกประเทศหนึ่ง กล่าวคือ มีการนำเข้าในแต่ละปีมากกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยแหล่งนำเข้าที่สำคัญ คือ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา มีสัดส่วนรวมกันมากกว่าร้อยละ 90 โดยในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2003 ออสเตรเลียนำเข้าวิสกี้รวม 123.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นการนำเข้าจากสหราชอาณาจักร 63.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 51.2 และนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา 55.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 44.5

ตาราง 3.8 การนำเข้าวิสกี้ของออสเตรเลีย

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)				สัดส่วน (%)			
	ม.ค. - พ.ย.				ม.ค. - พ.ย.			
	2001	2002	2002	2003	2001	2002	2002	2003
นำเข้ารวม	104.41	110.35	102.65	123.55	100	100	100	100
1 สหราชอาณาจักร	51.96	59.64	55.34	63.28	49.76	54.04	53.91	51.22
2 สหรัฐอเมริกา	48.48	46.11	42.98	54.99	46.43	41.79	41.87	44.51
3 ไอร์แลนด์	2.37	2.92	2.80	3.55	2.27	2.64	2.72	2.87
4 แคนาดา	0.77	1.02	0.92	1.28	0.73	0.93	0.90	1.04
5 นิวซีแลนด์	0.63	0.51	0.47	0.28	0.60	0.46	0.46	0.23

ที่มา : World Trade Atlas

3.1.8 การลดอัตราภาษีนำเข้าจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย

ผลจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าวิสกี้ของออสเตรเลียกับไทยลดลงจากร้อยละ 3 เหลือร้อยละ 0 ทันทีในวันที่ 1 มกราคม 2005

3.1.9 ผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้นำเข้า

- ผู้ผลิตวิสกี้ของไทยรายใหญ่ๆ มักจะเป็นผู้นำเข้าวิสกี้จากต่างประเทศด้วยเช่นกัน แต่การบริโภคภายในประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการบริโภคสุรขาว และแม็ซิง ดังนั้นการนำเข้าสุรขาวจะไม่ส่งผลต่อตลาดในประเทศมากนัก เพราะสุรขาวที่นำเข้าจะมีราคาสูง (200 บาทขึ้นไป)

- จากการสัมภาษณ์ผู้นำเข้าวิสกี้จากออสเตรเลียคาดว่าจะไม่มีผลกระทบมากนัก เนื่องจากผู้นำเข้ารายใหญ่ที่เคยนำเข้าจากออสเตรเลียได้หันมานำเข้าวิสกี้จากฟิลิปปินส์แทน เนื่องจากภาษีนำเข้าภายใต้ AFTA เหลือเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ซึ่งการผลิตวิสกี้ที่ส่งออกมาไทยของออสเตรเลียและฟิลิปปินส์คล้ายคลึงกัน คือ มีการนำเข้าหัวเชื้อวิสกี้จากต่างประเทศนำมาเติมน้ำให้ได้ดีกรีตามที่ต้องการ นำมาบรรจุขวดใหม่ แล้วส่งออกมาไทย

- นอกจากนี้ยังคงมีวิสกี้คุณภาพต่ำบางยี่ห้อที่บรรจุขวดในออสเตรเลีย เช่น 100 Pipers แต่มีราคาจำหน่ายในออสเตรเลียสูงกว่าที่จำหน่ายในไทย ดังนั้นการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย คงจะไม่มีผลกระทบทำให้นำเข้าวิสกี้จากออสเตรเลียเพิ่มขึ้น

- การนำเข้าสุรขาวจากต่างประเทศ โดยเฉพาะยี่ห้อใหม่ๆ การหาช่องทางจำหน่ายจะต้องใช้ต้นทุนที่สูงมาก ทั้งในด้านการโฆษณาและการจัดวางสินค้าในแหล่งจำหน่ายต่างๆ

- สำหรับผู้ผลิตภายในประเทศได้ให้ความเห็นในการจัดทำเขตการค้าเสรีนี้ว่า ผู้ผลิตในประเทศยังสามารถที่จะแข่งขันได้ เนื่องจากสามารถลดต้นทุนลงได้อีก โดยพิจารณาได้จากราคาต้นทุนรวมกำไรของผู้ผลิต ยังสูงกว่าราคา CIF มาก นอกจากนี้ผู้ประกอบการผลิตในประเทศยังได้เข้าไปซื้อโรงงานผลิตวิสกี้ที่สก๊อตแลนด์ไว้หลายโรงงาน เพื่อเตรียมพร้อมกับการเปิดเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่นๆต่อไป

ผลกระทบของการจัดทำความตกลง

เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีการนำเข้าวิสกี้จากออสเตรเลีย ทั้งนี้เนื่องจากประเทศออสเตรเลียไม่มีชื่อเสียงในการผลิตวิสกี้ วิสกี้ที่ผลิตในออสเตรเลียมีปริมาณน้อยมากและไม่ได้ได้รับความนิยม วิสกี้ส่วนใหญ่ที่บริโภคในออสเตรเลียเป็นวิสกี้นำเข้าจากสก๊อตแลนด์และสหรัฐอเมริกา ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า

การปรับลดอัตราภาษีนำเข้าวิสกี้จากร้อยละ 60 เหลือร้อยละ 30 ทันทีในปี 2005 และลดลงร้อยละ 6 ในปีต่อไป จนลดเหลือร้อยละ 0 ในปี 2010 ไม่ส่งผลกระทบต่อ การนำเข้าวิสกี้ที่ผลิตในออสเตรเลียมากนัก

นอกจากนั้นผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการนำเข้าวิสกี้ระดับกลาง ซึ่งเป็นการนำเข้า หัวเชื้อสกอตวิสกี้ระดับกลาง-ล่าง หรือนำไปบรรจุขวดที่ออสเตรเลีย เพื่ออาศัยประโยชน์จากการจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลีย ไม่น่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากผู้นำเข้าอาศัยผลประโยชน์ทางด้านภาษีจาก AFTA ซึ่งจัดเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 5 จึงได้ย้ายฐานการบรรจุขวดจากออสเตรเลียไป

ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดทำความตกลงไม่น่าจะมีผลกระทบต่อ การนำเข้า การผลิต และการบริโภควิสกี้ในประเทศไทย นอกจากนั้นผู้ผลิตวิสกี้ในประเทศ ซึ่งเป็นรายใหญ่สามารถแข่งขันกับการนำเข้าได้เป็นอย่างดี ไม่น่าจะเป็นการแข่งขันในด้านราคาและช่องทางการจัดจำหน่าย

3.1.10 ข้อเสนอแนะ (จากการสัมภาษณ์)

จากการศึกษาข้างต้นเป็นที่ทราบกันแล้วว่าทั้งออสเตรเลียและฟิลิปปินส์มีการผลิตวิสกี้ที่ส่งออก มาไทยอย่างไร ดังนั้นรัฐบาลควรจะเร่งการเปิด Export Processing Zone เพื่อผู้ประกอบการของไทยจะได้นำเข้าหัวเชื้อวิสกี้ และนำมาผสมน้ำในเขต Export Processing Zone ซึ่งจะช่วยให้เสียภาษีต่อเดียว จากที่ไม่เคยสามารถทำได้ในอดีตเพราะต้องเสียภาษี 2 ต่อ

กรมศุลกากรควรเข้มงวดการกำหนดราคานำเข้า CIF ของวิสกี้ เนื่องจากผู้นำเข้าแจ้งราคาต่ำกว่าความเป็นจริงมาก ทำให้การคำนวณภาษีต่างๆต่ำมาก ซึ่งจะทำให้ผู้ผลิตของไทยแข่งขันลำบาก

3.2 ไวน์

3.2.1 กรอบการวิจัย

ขอบเขตการศึกษาไวน์ในที่นี้ หมายถึง สุราที่ทำมาจากองุ่น น้ำ และยีสต์ อยู่ในพิกัดกรมศุลกากร H.S. 2204 และพิกัดนี้แบ่งออกเป็น

พิกัด H.S. 2204.10 คือ สปาร์กลิงไวน์

พิกัด H.S. 2204.21 คือ ไวน์ที่บรรจุในภาชนะขนาด 2 ลิตร หรือน้อยกว่า

พิกัด H.S. 2204.29 คือ ไวน์อื่นๆ

พิกัด H.S. 2204.30 คือ เกรปมีส์อื่นๆ

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้พิกัดศุลกากร H.S. 220421 คือไวน์ที่ทำจากองุ่นที่บรรจุขวดไม่เกิน 2 ลิตร และ H.S. 220429 ไวน์อื่นๆ เนื่องจากไทยมีการนำเข้าจากออสเตรเลียมาก และเป็นสินค้าที่ออสเตรเลียมีศักยภาพในการผลิต

3.2.2 โครงสร้างการผลิตของไทย

ฝรั่งเศสได้ชื่อว่าเป็นประเทศผู้ผลิตไวน์ที่ดีที่สุดในโลก เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่เหมาะสมสำหรับปลูกองุ่น ทำให้ได้ผลผลิตที่มีรสชาติเหมาะแก่การผลิตไวน์ ปริมาณการผลิตไวน์ของโลกในแต่ละปีมีประมาณ 25-30 พันล้านลิตร โดยฝรั่งเศสผลิตประมาณ 5.8 พันล้านลิตร รองลงมาคือ อิตาลี 5.1 พันล้านลิตร และสเปน 3.1 พันล้านลิตร และออสเตรเลียเป็นผู้ผลิตไวน์อันดับที่ 5 ของโลก ผลิตได้ 1.2 พันล้านลิตร ในปี 2002 การผลิตไวน์ของออสเตรเลียขยายตัวอย่างรวดเร็วจากที่ผลิตได้ 0.6 พันล้านลิตรในปี 1997

ตารางที่ 3.9 ปริมาณการผลิตไวน์ของโลก

	การผลิต (ล้านลิตร)		
	2000	2001	2002
การผลิตรวม	29,350	27,716	26,787
1 ฝรั่งเศส	5,974	5,577	5,200
2 อิตาลี	5,407	5,229	4,460
3 สเปน	4,179	3,094	3,444
4 สหรัฐอเมริกา	2,500	2,300	2,540
5 ออสเตรเลีย	859	1,077	1,220
6 อาร์เจนตินา	1,254	1,584	1,215

ที่มา : Global Wine Production ,Consumption and Trade ,FAO

ความหมายของไวน์ที่นิยมบริโภคในประเทศจะต้องผลิตจากองุ่นเท่านั้น แต่ถ้าเป็นไวน์ที่ทำจากผลไม้อื่นจะไม่ใช่คำว่าไวน์อย่างเดียว แต่จะเรียกไวน์แล้วต่อท้ายด้วยวัตถุดิบที่ทำ เช่น ทำจากมังคุด หรือสับปะรด จะเรียกว่าไวน์มังคุด หรือไวน์สับปะรด เป็นต้น ไวน์ที่ผลิตจากผลไม้อื่นส่วนใหญ่จะเป็น

โรงงานขนาดเล็ก หรือเป็นผลผลิตของหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) ซึ่งมีการส่งเสริมการผลิตมากในช่วง 2-3 ปี ที่ผ่านมา

สำหรับบริษัทผลิตไวน์ขนาดใหญ่ของไทยมีอยู่ 6 บริษัท คือ

บริษัท ซี.พี.เค. อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	ทุนจดทะเบียน	184,540,400	บาท
บริษัท สมบัติผลการเกษตร จำกัด	ทุนจดทะเบียน	92,000,000	บาท
บริษัท เอส ที ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม	ทุนจดทะเบียน	87,598,980	บาท
บริษัท ประมวลผล จำกัด	ทุนจดทะเบียน	66,227,250	บาท
บริษัท ที ซี ไวน์เนอร์รี่ จำกัด	ทุนจดทะเบียน	41,000,000	บาท
บริษัท สยามไวน์เนอร์รี่ จำกัด	ทุนจดทะเบียน	41,000,000	บาท

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2002

การผลิตไวน์จากองุ่นภายในประเทศส่วนใหญ่อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ไวน์ธรรมดา หรือ เทเบิลไวน์ (Table Wine) เป็นไวน์ที่ใช้ดื่มระหว่างรับประทานอาหาร มีปริมาณแอลกอฮอล์ไม่เกิน 14 ดีกรี ไวน์ที่จัดอยู่ในประเภทนี้ ได้แก่ ไวน์แดง (Red Wine) ไวน์ขาว (White wine) และไวน์สีชมพู หรือ โรเซ่ไวน์ (Rose Wine) ระดับราคาไวน์ที่ผลิตในประเทศ 100-500 บาท

- ไวน์ที่มีฟอง (Sparkling grape wine) เป็นไวน์ที่เกิดจากไวน์องุ่นธรรมดา แต่มีการอัดแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ หรือเป็นแก๊สที่เกิดจากการหมักบ่ม 2 ขั้นตอน ทำให้เกิดฟองอากาศเวลาเปิดและเวลาดื่ม

การผลิตไวน์ภายในประเทศมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากที่ผลิตได้เพียง 3.6 ล้านลิตร ในปี 1993 เพิ่มขึ้นเป็น 32.2 ล้านลิตร ในปี 2002 หรือเพิ่มขึ้นถึง 9 เท่าตัว

ตารางที่ 3. 10 ปริมาณการผลิตไวน์ของไทย ปี 1993-2002

ปี	ปริมาณการผลิต ล้านลิตร	ปี	ปริมาณการผลิต ล้านลิตร
1993	3.568	1998	11.461
1994	5.315	1999	21.501
1995	5.240	2000	25.988
1996	8.972	2001	32.801
1997	11.167	2002	32.218

ที่มา : กรมสรรพสามิต

นอกจากการผลิตไวน์องุ่นภายในประเทศแล้ว ในช่วง 3-4 ปี ที่ผ่านมาได้มีการตื่นตัวในการผลิตไวน์จากพืชผักผลไม้ต่างๆกันมาก เช่น ไวน์มังคุด ไวน์กระชายดำ ไวน์ลิ้นจี่ เป็นต้น ทั้งนี้รัฐบาลได้ส่งเสริมให้การผลิตไวน์เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล โดยมีอัตราภาษีสรรพสามิตถูกกว่าไวน์ที่ผลิตจากองุ่นมาก

กล่าวคือ ไวน์องุ่นมีอัตราภาษีสรรพสามิตร้อยละ 60 ส่วนไวน์จากผลไม้อื่นๆ ส่วนไวน์จากผลไม้อื่นๆ มีอัตราภาษีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้น

3.2.3 การบริโภคของไทย

ในด้านการบริโภค คนในยุโรปเป็นผู้นิยมดื่มไวน์ ฝรั่งเศสมีการบริโภคสูงสุดเช่นเดียวกัน โดยมีอัตราการบริโภคเฉลี่ยคนละ 60 ลิตร/คน/ปี รองลงมาคืออิตาลี 53 ลิตร และโปรตุเกส 51 ลิตร ส่วนออสเตรเลียมีอัตราการบริโภคเป็นอันดับที่ 18 มีอัตราการบริโภค 20 ลิตร

ตารางที่ 3.11 ปริมาณการบริโภคไวน์เฉลี่ยของประเทศต่างๆ

	การบริโภค/คน/ปี (ลิตร)		
	1999	2000	2001
1 ฝรั่งเศส	57.2	56.0	56.9
2 อิตาลี	51.5	51.0	49.9
3 โปรตุเกส	51.7	50.0	50.0
4 สวิตเซอร์แลนด์	43.5	43.5	43.1
5 โรมาเนีย	30.0	36.7	30.0
6 อาร์เจนตินา	35.6	34.9	34.0
17 ออสเตรเลีย	20.4	20.5	20.4

ที่มา : World Drink Trends , ABS

ความต้องการบริโภคไวน์ภายในประเทศมีความผันผวนตามภาวะเศรษฐกิจ โดยเฉพาะไวน์ที่มีการนำเข้าจากต่างประเทศ เช่น ในช่วงปี 1995-1996 เป็นช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรืองมีการบริโภคไวน์กันมาก และเป็นไวน์ที่มีราคาแพง มีการนำเข้าไวน์ถึง 760 ล้านบาท พอเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี 1997 การบริโภคก็ลดลงตาม การนำเข้าลดลงเหลือเพียง 390 ล้านบาท และไวน์ที่นำเข้าจะเป็นไวน์ที่มีราคาถูกและคุณภาพต่ำ ผู้บริโภคไวน์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ จะเป็นเฉพาะกลุ่มคนที่มีรายได้สูงและมีรสนิยม นักท่องเที่ยว และชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศ นอกจากนี้คนไทยนิยมซื้อไวน์เป็นของขวัญ และใช้ในงานเลี้ยงต่างๆ

สำหรับไวน์ที่ผลิตในประเทศ 3-4 ปีที่ผ่านมาคนไทยหันมานิยมดื่มไวน์ที่ผลิตในประเทศมากขึ้น เนื่องจากมีเอกสารทางการแพทย์และโภชนาการหลายฉบับระบุว่า การบริโภคทุกวันจะมีผลดีต่อสุขภาพหรือป้องกันโรคบางชนิดได้ และการบริโภคไวน์จะกระจายตามท้องถิ่นต่างๆที่มีการผลิตไวน์

3.2.4 การค้าระหว่างประเทศของไทย

การส่งออก

ตลาดส่งออกไวน์เป็นตลาดค่อนข้างใหญ่ เนื่องจากเป็นที่นิยมบริโภคในทุกภูมิภาคของโลก มูลค่าการส่งออกไวน์ของโลกในแต่ละปีมีประมาณ 10-11 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยฝรั่งเศสเป็นประเทศผู้นำการส่งออก มีส่วนแบ่งตลาดประมาณ 1 ใน 3 ของการส่งออกรวมของโลก รองลงมาคือ อิตาลีมีส่วนแบ่งร้อยละ 20 และออสเตรเลียเป็นประเทศผู้ส่งออกอันดับ 3 มีส่วนแบ่งร้อยละ 10 จากเดิมที่ในปี 2000 ออสเตรเลียเป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 4 นำหน้าสเปนซึ่งเคยเป็นประเทศผู้ส่งออกอันดับ 3 อย่างต่อเนื่องกันมาในอดีต

ตารางที่ 3.12 ประเทศผู้ส่งออกไวน์ที่สำคัญของโลก

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)			สัดส่วน (%)		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
ส่งออกรวม	10,266.3	10,501.0	11,584.9	100.00	100.00	100.00
1 ฝรั่งเศส	3,535.4	3,500.2	3,817.8	34.44	33.33	32.96
2 อิตาลี	2,080.0	2,133.4	2,393.5	20.26	20.32	20.66
3 ออสเตรเลีย	872.4	972.9	1,248.9	8.50	9.27	10.78
4 สเปน	935.3	990.0	1,042.0	9.11	9.43	8.99
5 ชิลี	573.2	591.3	604.7	5.58	5.63	5.22
30 ไทย	1.3	1.1	1.6	0.01	0.01	0.01

ที่มา : World Trade Atlas

สำหรับการส่งออกไวน์ของไทย ในแต่ละปีมีการส่งออกไม่มากนักประมาณ 1-1.5 ล้านเหรียญสหรัฐ ตลาดส่งออกสำคัญของไทยก็เป็นเช่นเดียวกับการส่งออกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ คือตลาดสำคัญจะเป็นกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน โดยมีกัมพูชาเป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับ 1 มีส่วนแบ่งถึงร้อยละ 50 รองลงมาคือ ลาวมีส่วนแบ่งร้อยละ 18 และพม่ามีส่วนแบ่งร้อยละ 10 นอกจากนี้มี สิงคโปร์ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร จีน และเวียดนาม จากการสอบถามผู้ส่งออกไวน์ของไทยเกี่ยวกับการส่งออกไวน์ไปประเทศที่พัฒนาแล้ว พบว่าไวน์ที่นำเข้าไปจะใช้ในร้านอาหารไทยเป็นส่วนใหญ่ เป็นการทดลองชิมมากกว่าที่จะติดใจในรสชาติ

ตาราง 3.13 การส่งออกไวน์ของไทย

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)				สัดส่วน (%)			
	ม.ค. - พ.ย.				ม.ค. - พ.ย.			
	2001	2002	2002	2003	2001	2002	2002	2003
ส่งออกรวม	1.074	1.565	1.481	2.020	100	100	100	100
1 กัมพูชา	0.369	0.804	0.792	0.898	34.33	51.35	53.44	44.45
2 พม่า	0.102	0.150	0.132	0.304	9.53	9.57	8.90	15.04
3 ลาว	0.255	0.289	0.248	0.293	23.76	18.44	16.77	14.50
4 ญี่ปุ่น	0.072	0.056	0.056	0.087	6.75	3.60	3.81	4.29
5 สิงคโปร์	0.068	0.106	0.104	0.051	1.30	6.35	7.02	2.53

ที่มา : World Trade Atlas

การนำเข้า

แหล่งนำเข้าไวน์สำคัญของโลก คือ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และเยอรมนี มีสัดส่วนรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 หรือมีมูลค่าประมาณ 6,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยแต่ละประเทศมีการนำเข้าเป็นสัดส่วน ร้อยละ 22 , 19 และ 12 ตามลำดับ รองลงมา คือ ญี่ปุ่น เบลเยียม และเนเธอร์แลนด์ เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศผู้นำเข้าสำคัญของโลกจะอยู่ในโซนอบอุ่นของโลกเกือบทั้งสิ้น สำหรับออสเตรเลียเป็นแหล่งนำเข้าอันดับที่ 26 ของโลก มีมูลค่า 43 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือมีสัดส่วนร้อยละ 0.4 และไทยเป็นประเทศผู้นำเข้าอันดับที่ 38 ของโลก มีการนำเข้าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ คือนำเข้าเพียง 7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีสัดส่วนร้อยละ 0.06

ตาราง 3.14 ประเทศผู้นำเข้าวิสกี้ที่สำคัญของโลก

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)			สัดส่วน (%)		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
นำเข้ารวม	10,450.0	10,958.0	11,791.2	100	100	100
1 สหราชอาณาจักร	2,221.2	2,417.8	2,619.1	21.26	22.06	22.21
2 สหรัฐอเมริกา	1,742.9	1,884.7	2,209.5	16.68	17.20	18.74
3 เยอรมนี	1,456.4	1,437.5	1,403.4	13.94	13.12	11.90
4 ญี่ปุ่น	654.7	640.3	653.2	6.27	5.84	5.54
5 เบลเยียม	545.5	537.4	615.2	5.22	4.90	5.22
26 ออสเตรเลีย	32.6	30.7	43.2	0.31	0.28	0.37
38 ไทย	8.2	6.6	6.9	0.06	0.06	0.08

ที่มา : World Trade Atlas

ส่วนการนำเข้าไวน์ของไทยในแต่ละปีมีมูลค่าไม่สูงนัก เนื่องจากไม่ได้เป็นที่นิยมดื่มโดยทั่วไป ผู้ดื่มจะเป็นเฉพาะกลุ่ม เช่น นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ นักท่องเที่ยว และชาวต่างชาติที่มาอาศัยในไทย โดยไวน์ส่วนใหญ่ที่นำเข้าจะเป็นไวน์คุณภาพต่ำ ในแต่ละปีมีการนำเข้าไวน์มูลค่าประมาณ 7 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยแหล่งนำเข้าสำคัญตั้งแต่ในอดีตจนถึงปี 2002 คือ ฝรั่งเศส มีสัดส่วนร้อยละ 46 ออสเตรเลียร้อยละ 23 และอิตาลีร้อยละ 14 เป็นต้น แต่ในปี 2003 ออสเตรเลียเริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในการนำเข้าไวน์ของไทย โดยในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2003 มีสัดส่วนการนำเข้าถึงร้อยละ 33.9 เปรียบเทียบกับระยะเดียวกันของปีก่อนหน้าที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 22.6 และสูงกว่าฝรั่งเศสที่สัดส่วนการนำเข้าเหลือเพียง 26.5

ตาราง 3.15 การนำเข้าไวน์ของไทย

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)				สัดส่วน (%)			
	2001	2002	ม.ค. - พ.ย.		2001	2002	ม.ค. - พ.ย.	
			2002	2003			2002	2003
นำเข้ารวม	6.629	6.928	6.211	5.996	100	100	100	100
1 ออสเตรเลีย	1.088	1.621	1.404	2.032	16.41	23.40	22.61	33.89
2 ฝรั่งเศส	2.630	3.179	2.909	1.588	39.68	45.88	46.83	26.48
3 อิตาลี	0.909	0.902	0.833	0.901	13.72	13.01	13.41	15.03
4 ชิลี	0.702	0.469	0.416	0.481	10.59	6.76	6.70	8.02
5 สหรัฐอเมริกา	0.534	0.248	0.203	0.295	8.06	3.57	3.26	4.91

ที่มา : World Trade Atlas

ในแต่ละปีไทยมีปริมาณการนำเข้าไวน์ไม่มากนักประมาณร้อยละ 20 ของการบริโภคไวน์ของไทย โดยมีการนำเข้าประมาณ 5-6 ล้านลิตร ราคานำเข้าเฉลี่ยลิตรละ 53-54 บาท โดยไวน์ที่นำเข้าส่วนใหญ่เป็นไวน์ที่มีคุณภาพต่ำ เช่น ไวน์ที่นำเข้าจากออสเตรเลียมีราคาเฉลี่ยลิตรละ 66 บาท จากฝรั่งเศสลิตรละ 74 บาท และจากอิตาลี 29 บาท เป็นต้น ส่วนไวน์ที่มีคุณภาพดีส่วนใหญ่จะมีการลักลอบนำเข้ามา หรือเป็นไวน์ที่ถือติดตัวมาเวลาเดินทางมาจากต่างประเทศ

ตาราง 3.16 ปริมาณการนำเข้าไวน์ของไทยและราคาเฉลี่ย

ปริมาณ: ล้านลิตร , มูลค่า : ล้านบาท , ราคาเฉลี่ย : บาทต่อลิตร

ประเทศ	2001			2002			2003 (ม.ค.-ก.ย.)		
	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา
นำเข้ารวม	5.772	293.30	51	5.547	298.26	54	4.722	249.712	52.88
1 ออสเตรเลีย	0.795	48.17	61	1.049	69.76	66	0.96	84.000	87.54
2 ฝรั่งเศส	2.112	116.23	55	1.847	136.96	74	1.092	66.407	60.81
3 อิตาลี	1.258	40.41	32	1.346	38.76	29	1.314	37.674	28.66
4 ชิลี	0.486	30.89	64	0.443	20.14	45	0.552	20.081	36.35
5 สหรัฐอเมริกา	0.337	23.65	70	0.220	10.65	48	0.210	12.319	58.68

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

3.2.5 โครงสร้างอัตราภาษีนำเข้าและภาษีสรรพสามิต

- **ไวน์ภายในประเทศ** ไวน์ที่ออกจากโรงงานจะต้องเสียภาษีตามกฎหมาย 3 ประเภท ดังนี้

1 ภาษีสรรพสามิต ซึ่งเรียกเก็บตามชนิดของไวน์ เช่น

ไวน์หรือสปาร์กลิ่งไวน์ที่ทำจากองุ่น อัตราภาษีร้อยละ 60

ไวน์คูลเลอร์หรือไวน์ผลไม้อื่นๆ อัตราภาษีร้อยละ 25

2 ภาษีเพื่อกระทรวงมหาดไทย หรือภาษีมหาดไทย ซึ่งเท่ากับร้อยละ 10 ของภาษีสรรพสามิต

3 ภาษีเพื่อกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือภาษีสุขภาพ ซึ่งเท่ากับร้อยละ 2 ของภาษีสรรพสามิต

นอกจากนี้กรมสรรพสามิตยังได้มีประกาศของกรมในการกำหนดราคาขาย ณ โรงงานสุรา ของสุราแต่ละชนิดที่ผลิตภายในประเทศ เพื่อใช้มูลค่าเป็นเกณฑ์ในการคำนวณภาษี เช่น Chateau De Loei ขนาด 700 ซีซี กำหนดราคาไว้ขวดละ 137.65 บาท ดังนั้นในราคานี้มีอัตราภาษี คือ

ภาษีสรรพสามิต (60%)+ภาษีมหาดไทย(6%)+ ภาษีสุขภาพ(1.2%)

ภาษี = 91.01 บาท

ดังนั้นราคาต้นทุนรวมกำไรของผู้ผลิต = 46.64 บาท

- **ไวน์ต่างประเทศ** ที่นำเข้ามาโดยผ่านพิธีการด้านศุลกากรจะเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 60 หลังจากนั้นก็เสียภาษีเช่นเดียวกับไวน์ในประเทศ เช่น ไวน์นำเข้าราคาCIF ลิตรละ 66 บาท บรรจุขวดละ 700 ซีซี จะเหลือราคา CIF ขวดละ 46.20 บาท ดังนั้นราคาไวน์เมื่อรวมภาษีแล้วจะเป็นดังนี้

ภาษีสรรพสามิต = (ราคา CIF+ภาษีนำเข้า(60%))*อัตราภาษีสรรพสามิต (60%) / 1-(1.1*อัตราสรรพสามิต60%)

= (46.20+27.72)*0.6/ 1-(1.1*0.6) = 130.45

ภาษีมหาดไทยและภาษีสุขภาพ = 15.65

ราคาไวน์นำเข้าเมื่อรวมภาษี = 46.20+27.72+130.45+15.65 = 220.02

การลดอัตราภาษีนำเข้าจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย

ไวน์ถูกจัดเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหว (Sensitive List) ซึ่งผลจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าไวน์ของไทยจากออสเตรเลียลดลงจากร้อยละ 60 เหลือร้อยละ 40 ทันทีในวันที่ 1 มกราคม 2548 และจะทยอยลดลงร้อยละ 4 ทุกปีจนถึง 10 ปี และในวันที่ 1 มกราคม 2558 อัตราภาษีนำเข้าไวน์จะเหลือ 0

3.2.6 โครงสร้างการผลิตไวน์ของออสเตรเลีย

การผลิตไวน์ของออสเตรเลียเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถผลิตได้ตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงอุตสาหกรรมปลายน้ำ และมีศักยภาพในการผลิตสูง เช่น การผลิตองุ่นสำหรับใช้ทำไวน์ออสเตรเลียมีผลผลิตต่อไร่สูงกว่าไทยถึง 5 เท่า เนื่องจากมีความพร้อมทั้งเทคโนโลยีในการผลิตและสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม นอกจากนี้จากการสอบถามผู้นำเข้าไวน์รายสำคัญของไทยที่นำเข้าไวน์จากแหล่งต่างๆ ได้กล่าวว่าการผลิตไวน์

ในออสเตรเลียจะมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าในฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาประมาณร้อยละ 30-40 โดยส่วนใหญ่ ออสเตรเลียใช้พันธุ์วัวที่ใกล้เคียงกับฝรั่งเศส เช่น อุ่นพันธุ์ซาทท์ผสมกับพันธุ์คาร์เบอร์น เซวิญญอง เป็นต้น การผลิตไวน์ของออสเตรเลียขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา โดยขยายตัวเพิ่มขึ้นจาก 617.4 ล้านลิตรในปีการผลิต 1996/97 และขยายตัวเพิ่มขึ้นเกือบหนึ่งเท่าตัวเป็น 1,220.4 ล้านลิตร ในปี 2001/02 โดยร้อยละ 60 จะเป็นการผลิตไวน์แดงและ โรเซ่ โดยแหล่งผลิตสำคัญอยู่ในรัฐ South Australia และ New South Wales

ตาราง 3.17 การผลิตไวน์ของออสเตรเลีย

(litres '000)

ปีการผลิต	South Australia	New South Wale	Victoria	Western Australia	Other States	Australia
1996-97	306,772	193,746	105,912	10,617	332	617,379
1997-98	383,589	220,386	123,823	12,722	1,027	741,547
1998-99	408,319	278,138	143,525	20,173	989	851,143
1999-2000	400,777	295,849	139,267	22,200	1,074	859,166
2000-01	552,081	323,360	161,899	37,178	2,019	1,076,538
2001-02	588,697	411,829	179,043	39,118	1,686	1,220,372

ที่มา : Australian Bureau of Statistics

3.2.7 การบริโภค

การบริโภคไวน์ภายในประเทศของออสเตรเลียมีประมาณ 300 – 400 ล้านลิตรต่อปี การบริโภคมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 327.4 ล้านลิตรในปี 195/96 เป็น 399.8 ล้านลิตรในปี 2001/02 หรือเฉลี่ยคนละ 20 ลิตร โดยไวน์ที่บริโภคส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 เป็นไวน์ที่ผลิตภายในประเทศ

ตารางที่ 3.18 ปริมาณการบริโภคไวน์ของออสเตรเลีย

ปี	การบริโภคไวน์ที่ผลิต ในประเทศ '000 ลิตร	การบริโภคไวน์นำเข้า '000 ลิตร	การบริโภครวม '000 ลิตร	เฉลี่ยต่อคน ลิตร
1994/95	313,357	14,057	317,414	18.4
1995/96	309,463	20,256	329,719	18.3
1996/97	333,591	13,589	347,180	19.0
1997/98	338,814	25,622	364,436	19.5
1998/99	348,349	24,255	372,604	19.7
1999/00	369,271	19,607	388,878	20.4
2000/01	384,847	12,773	397,620	20.5
2001/02	385,293	14,479	399,772	20.4

3.2.8 การค้าระหว่างประเทศของออสเตรเลีย

การส่งออก

ออสเตรเลียนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการส่งออกไวน์ต่อการผลิตรวมของประเทศสูงสุดของโลก โดยมีสัดส่วนร้อยละ 35.3 การส่งออกไวน์ของออสเตรเลียมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากที่เคยเป็นผู้ส่งออกอันดับ 9 ของโลกในปี 1997 ขยับขึ้นมาเป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 3 ของโลกในปี 2002 โดยออสเตรเลียมีการส่งออก 1.2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ตลาดส่งออกสำคัญ คือ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา มีส่วนแบ่งรวมกันมากกว่าร้อยละ 70 รองลงมา คือ แคนาดา และนิวซีแลนด์ สำหรับไทยเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 20 มีส่วนแบ่งตลาดเพียงร้อยละ 0.2 เท่านั้น

ตาราง 3.19 การส่งออกไวน์ของออสเตรเลีย

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)				สัดส่วน (%)			
			ม.ค. - ก.ย.				ม.ค. - ก.ย.	
	2001	2002	2002	2003	2001	2002	2002	2003
ส่งออกรวม	972.9	1,248.9	902.8	1,112.1	100	100	100	100
1 สหราชอาณาจักร	409.4	487.3	362.6	377.2	42.08	39.02	40.17	33.92
2 สหรัฐอเมริกา	282.4	416.3	248.9	400.1	29.03	33.33	31.56	35.98
3 แคนาดา	56.9	77.7	59.9	88.8	5.79	5.85	6.63	7.99
4 นิวซีแลนด์	39.4	46.6	32.4	44.3	4.23	4.05	3.59	3.98
20 ไทย	1.6	2.1	1.4	1.6	0.16	0.17	0.15	0.15

ที่มา : World Trade Atlas

การนำเข้าไวน์จากออสเตรเลีย

การนำเข้าไวน์ของออสเตรเลีย ถึงแม้ออสเตรเลียจะเป็นประเทศผู้ผลิตไวน์รายใหญ่อันดับที่ 3 ของโลก แต่ก็ยังมีการนำเข้าไวน์เป็นประจำทุกปี โดยนำเข้าประมาณ 40 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แหล่งนำเข้าสำคัญ คือ ประเทศเพื่อนบ้านของออสเตรเลีย คือ นิวซีแลนด์ มีสัดส่วนการนำเข้าถึงร้อยละ 40 รองลงมา ได้แก่ ฝรั่งเศส และ อิตาลี

ตาราง 3.20 การนำเข้าไวน์ของออสเตรเลีย

ประเทศ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)				สัดส่วน (%)			
	ม.ค. - ก.ย.				ม.ค. - ก.ย.			
	2001	2002	2002	2003	2001	2002	2002	2003
นำเข้ารวม	30.76	43.20	26.13	35.76	100	100	100	100
1 นิวซีแลนด์	11.69	18.65	10.80	16.44	38.01	43.18	41.31	45.97
2 ฝรั่งเศส	7.25	8.75	5.94	7.65	23.58	20.25	22.72	21.40
3 อิตาลี	6.60	6.69	4.54	4.65	21.47	15.48	17.36	12.99

ที่มา : World Trade Atlas

ออสเตรเลียเป็นแหล่งนำเข้าไวน์อันดับ 2 ของไทยต่อเนื่องกันมาหลายปี และการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2541 มีการนำเข้า 0.5 ล้านลิตร มูลค่า 27 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 1 ล้านลิตร มูลค่า 70 ล้านบาท ในปี 2545 นอกจากนี้ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2546 ออสเตรเลียได้เป็นผู้นำเข้าอันดับที่ 1 แทน ฝรั่งเศสที่ครองตำแหน่งมาโดยตลอด จากการสอบถามผู้นำเข้าไวน์จากออสเตรเลียพบว่า ไวน์ที่นำเข้าจากออสเตรเลียส่วนใหญ่เป็นไวน์ที่มีคุณภาพต่ำมาก (Lowest Grade) แต่ไวน์ออสเตรเลียจะบริโภคง่ายกว่าไวน์ทางฝรั่งเศส หรือ อิตาลี ผู้บริโภคไวน์คือคนไทยจะเป็นผู้ที่มีรายได้สูง มีรสนิยม หรือชาวต่างประเทศที่มาอาศัยอยู่ในไทย และนักท่องเที่ยวต่างประเทศ คนไทยจะบริโภคไวน์นำเข้าโดยไม่คำนึงถึงยี่ห้อ ระดับราคาเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อ ระดับราคาไวน์นำเข้าที่มีผู้บริโภคมักจะอยู่ประมาณขวดละ 200-300 บาท ซึ่งใกล้เคียงกับราคาไวน์ที่ผลิตได้ในประเทศ แต่ถ้าเป็นผู้บริโภคไวน์ราคาสูงจะคำนึงถึงยี่ห้อมากกว่าถึงแม้จะมีการปรับราคาก็ยังคงบริโภคต่อไป

3.2.9 การลดอัตราภาษีนำเข้าจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย

ผลจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าไวน์ของออสเตรเลียจากไทยลดลงจากร้อยละ 5 เหลือ 0 ทันทีในวันที่ 1 มกราคม 2548

3.2.10 ผลกระทบของการจัดทำความตกลง

การนำเข้า

การศึกษาผลกระทบของการจัดทำเขตการค้าเสรี ต่อการนำเข้าไวน์ โดยอาศัยสมการถดถอย และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาปริมาณการนำเข้าไวน์จากออสเตรเลีย โดยสมการถดถอยนั้น กำหนดให้ปริมาณนำเข้าไวน์จากออสเตรเลีย ถูกกำหนดให้ขึ้นอยู่กับราคาเปรียบเทียบระหว่างราคานำเข้าเฉลี่ยไวน์จากออสเตรเลีย และราคานำเข้าเฉลี่ยไวน์จากตลาดโลก และขนาดเศรษฐกิจของไทย (GDP) โดยอาศัยข้อมูลจาก World Trade Atlas รายไตรมาส ระหว่างปี ค.ศ.1998-2003 ในการประมาณการอาศัยวิธี OLS ซึ่งได้ผลการประมาณการดังนี้

$$\log(Q\text{-import}) = -50.16 - 0.27\log(\text{Relative-price}) + 4.61\log(\text{GDP}) + 0.23\text{AR}(1)$$

$$(-4.52)^* \quad (-1.47)^* \quad (5.62)^* \quad (1.03)^*$$

$$R^2 = 0.70 \quad \text{Adj } R^2 = 0.65 \quad \text{DW} = 1.89 \quad (*) = \text{t-Statistic}$$

ผลการประมาณการพบว่า ค่าความยืดหยุ่นของปริมาณการนำเข้าต่อราคาเปรียบเทียบมีค่าประมาณ 0.27 ซึ่งหมายความว่าที่ราคาเฉลี่ยของไวน์นำเข้าจากออสเตรเลียลดลงร้อยละ 1 เมื่อเทียบกับไวน์ในตลาดโลก จะส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าไวน์ของไทยจากออสเตรเลียเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.27

นอกจากนั้นผลการประมาณพบว่า ปริมาณการนำเข้าขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจของไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าความยืดหยุ่นของการนำเข้า ต่อ GDP มีค่าเท่ากับ 4.61 ซึ่งหมายความว่าหาก GDP ของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้ปริมาณนำเข้าไวน์จากออสเตรเลียเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.61

จากมาตรการปรับลดภาษีนำเข้าไวน์จากออสเตรเลีย ของประเทศไทย ซึ่งกำหนดให้มีการลดอัตราภาษีนำเข้าจากอัตราร้อยละ 60 ในปี 2003 เป็นร้อยละ 40 ในปี 2005 จนกระทั่งเหลือร้อยละ 0 ในปี 2015 ดังนั้นจากผลการประมาณความยืดหยุ่นข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ผลกระทบของการจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลียจะส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าไวน์จากออสเตรเลียเพิ่มขึ้นทั้งสิ้นร้อยละ 16.2 โดยผลกระทบจะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตามการลดอัตราภาษีนำเข้า โดยเมื่อเทียบกับปีฐาน 2003 ปริมาณการนำเข้าจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.4 ในปี 2005 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.08 ในปีต่อๆ ไป

นอกจากนั้นการนำเข้าไวน์ของไทยในปัจจุบันมีในหลายรูปแบบ ซึ่งมักจะไม่เสียภาษีนำเข้า เช่น การนำเข้าโดยนักท่องเที่ยว และการลักลอบค้าผ่านแดน ผลการประมาณการผลกระทบจากสมการ regression สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจไวน์ ที่ว่าผลกระทบต่อกรนำเข้าและราคาไวน์ในประเทศจะไม่สูงนัก ทั้งนี้เนื่องจาก การนำเข้าโดยระบุงานานำเข้าต่ำกว่าจริงทำให้มีการเสียภาษีต่ำกว่าที่ควร ดังนั้นการปรับลดภาษีอาจส่งผลให้มีการระบุงานานำเข้าตามความเป็นจริงมากขึ้น และการลักลอบนำเข้าน้อยลงมากกว่าผลกระทบในด้านปริมาณและราคา

การผลิตในประเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตไวน์ในประเทศคาดว่าจะมีผลกระทบต่อผู้ผลิตค่อนข้างมาก เนื่องจากทุกวันนี้ไวน์จากต่างประเทศมีระดับราคาใกล้เคียงกับไวน์ที่ผลิตภายในประเทศ เพราะไวน์ต่างประเทศมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะไวน์ที่ผลิตจากออสเตรเลียจะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าไวน์ที่ผลิตในฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกาถึงร้อยละ 30-40 และผลผลิตต่อไร่ของออสเตรเลียสูงกว่าไทยถึง 5 เท่าตัว ออสเตรเลียมีประสบการณ์และมีการพัฒนาการผลิตไวน์มากกว่า 100 ปี แล้ว ซึ่งเทียบกับไทยที่เริ่มมีการผลิตอย่างจริงจังไม่ถึง 10 ปี นอกจากนี้ผู้นำเข้าไวน์ยังแจ้งราคานำเข้าต่ำกว่าความเป็นจริงมาก ทำให้การประเมินเสียภาษีต่ำมาก ซึ่งทำให้ผู้ผลิตภายในประเทศเสียเปรียบ เพราะผู้ผลิตในประเทศจะต้องแจ้งต้นทุนการผลิตที่แท้จริงต่อกรม

สรรพสามิต เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณการเสียภาษี และผู้ผลิตในประเทศจะต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบที่ใช้ในการบรรจุจากต่างประเทศ เช่น ขวด ฝาจุก และกระดาษปิดฝาจุก ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้จะต้องเสียภาษีนำเข้า

อย่างไรก็ดีผู้ผลิตไวน์ในประเทศส่วนใหญ่เป็นรายใหญ่มีธุรกิจด้านอื่นๆ เป็นหลักผู้วิจัยมีความเห็นว่านักธุรกิจรายใหญ่นี้ น่าที่จะปรับตัวต่อผลกระทบด้านลบได้

การบริโภค

เนื่องจากตลาดไวน์ภายในประเทศไม่ใช่ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ผู้เชี่ยวชาญคาดว่า การปรับลดภาษีจะส่งผลทำให้ผู้บริโภคภายในประเทศจะสามารถซื้อไวน์จากออสเตรเลีย ได้ในราคาถูกลงเล็กน้อย เนื่องจากนโยบายการกำหนดราคาขายไวน์ยังคงเดิมราคาของไวน์จะอยู่ในราคาขวดละ 400-500 บาท คงเดิมกล่าวคือราคาไวน์จะไม่ลดลงในสัดส่วนเดียวกันกับอัตราภาษีนำเข้าที่ลดลง แต่จะบริโภคไวน์ที่มีคุณภาพดีขึ้นจากออสเตรเลีย

3.2.11 ข้อเสนอแนะ (จากการสัมภาษณ์)

1) ผู้ประกอบการผลิตไวน์ภายในประเทศได้ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรลดภาษีสำหรับวัตถุดิบที่ใช้ในการบรรจุขวด เช่น ขวด ฝาจุก และกระดาษปิดฝาจุก เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงตลอดจนเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตด้วย

2) กรมศุลกากรควรเข้มงวดในการกำหนดราคานำเข้าไวน์จากต่างประเทศ เนื่องจากผู้นำเข้าแจ้งราคาต่ำกว่าความเป็นจริงมาก เช่น ไวน์จากอิตาลีราคานำเข้าเฉลี่ยลิตรละ 29 บาท ถ้าบรรจุขวดละ 700 ซีซี จะเหลือขวดละ 20.30 บาท ซึ่งต่ำกว่าราคาขวดเปล่า รวมกับฝาจุก ที่มีต้นทุนขวดละ 25-27 บาท

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. **ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทยปี 2002**. กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์สารสนเทศ กรมปศุสัตว์, 2002
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. **ประมวลสถิติประจำปี 2002**. กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์สารสนเทศ กรมปศุสัตว์, 2002
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. **สถิติการนำเข้า/ส่งออก สินค้าปศุสัตว์ในรอบปี 2002**. กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์สารสนเทศ กรมปศุสัตว์, 2002
- ชัชวาล ให้งวง. **สถานการณ์โคนมและผลิตภัณฑ์นม ปี 2001 และแนวโน้มปี 2002**. กองวิชาการ ธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์, 2001
- ณัฐพล มั่นนาค. **พฤติกรรมและความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อการดื่มไวน์** กรณีศึกษา นิสิตปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์. **สถานการณ์การผลิตการตลาดโคเนื้อและโคนมในช่วงปี 2002 และคาดการณ์ปี 2003**. แผนกเศรษฐกิจการเกษตร กองวิชาการ, 2003
- ไพจิตร ศรียุคตรัตน์. **การศึกษาโครงสร้างตลาดและปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในไทย** ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544
- ภูงศ์ ชาญศิริวัฒน์. **เปิดปฐมสุรา** สามิตสาร 34, กันยายน-ตุลาคม 2545
- รายงานสถานการณ์ปศุสัตว์. **สถานการณ์การผลิต การตลาด และแนวโน้มโคนมและผลิตภัณฑ์**. กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์สารสนเทศ กรมปศุสัตว์, 2003
- วิภาวรรณ ปาณะพล. **น้ำมันดิบและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง**. กองส่งเสริมการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 1999
- ศิริเพ็ญ ศุภกาญจนกันติ.ศศ.ดร., **โครงสร้างอุตสาหกรรมโคนม และแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพ : วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์**. ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2001
- หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ **เจริญอกรบตั้งโฮลตั้งเหล่าเข้าตลาด มี.ค.2547**, 17 พ.ย. 2546

ภาษาอังกฤษ

- Australia Beef Industry, 2003
- Australian Bureau of Statistics No. 1329. Australian Wine and Grape Industry.
- Australian Commodity Statistics 2002, 2003
- Australian Dairy Industry. In focus 2002. Australian Dairy Corporation, 2002. www.dairycorp.com.au

Dale Ashtom, Shane Brittle and Shaw. **Dairy Outlook to 2005-06**. Commodity and Policy Analyst
ABARE Canberra, 2001

Finderson, K & Norman, D., **Global wine Australia in Perspective : Global Wine Production,
Consumption and Trade**. Center for International Economic, 1961-2001

H. Kidane and P.J. Cunavardana. **Australian Exports of Dairy Product : Challenges and
Opportunities**. Working Paper No.20, Charles Stuart University, March 1999.

Trish Gleeson and Shane Brittle. **Meat Outlook to 2005-06**. Agricultural Economics Section ABARE
Canberra, 2001.

www.parliament.thestationery-office.co.th. **The Scottish Drinks Industry Background**.

ภาคผนวก ก.

ภาคผนวก ก.

สรุปผลการสัมมนา

“โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย”

กรมเจรจาการค้าร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดให้มีการสัมมนาโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทั้งภาครัฐและเอกชน โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2547 เวลา 9.00 – 17.00 น. ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น มีผู้เข้าร่วมสัมมนารวมทั้งสิ้นประมาณ 150 ท่าน ในลำดับแรก อธิปดี อภิรดี ตันตราภรณ์ ได้กล่าวรายงานความเป็นมาของโครงการศึกษา ต่อจากนั้นปลัดกระทรวงพาณิชย์ การุณ สิทธิสถาพร ได้กล่าวเปิดการสัมมนา และการนำเสนอผลงานวิจัยดังนี้คือ

- ผศ.ศิริมา บุนนาค คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชี้แนะเสนอผลงานวิจัยในส่วนของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ และอุตสาหกรรมเนื้อโค และ รศ.ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส ชี้แนะเสนอผลงานวิจัยในส่วนของอุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์ โดยมีผู้วิจัยคือ คุณณพคุณ สวนประเสริฐ รองผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย และคุณสุนทร นิคมรัตน์ นายกสมาคมโคเนื้อแห่งประเทศไทย

1. คุณณพคุณ สวนประเสริฐ รองผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย

- ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมโคนมในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็กเมื่อเทียบกับประเทศออสเตรเลีย โดยมีจำนวนโคนมโดยเฉลี่ยประมาณ 30-40 ตัว ทำให้การปรับตัว การเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงและผลผลิต เพื่อรับการเปิดเขตการค้าเสรีจากออสเตรเลียเป็นไปได้ยากลำบาก เนื่องจากมีต้นทุนที่สูง และทางภาครัฐยังไม่ได้มีมาตรการในการช่วยเหลืออย่างชัดเจนออกมา
- ในปัจจุบันน้ำนมดิบที่ผลิตในประเทศประมาณร้อยละ 90 เข้าสู่อุตสาหกรรมผลิตนมพร้อมดื่มเช่น นมสดพาสเจอร์ไรซ์ นมพร้อมดื่ม นมเปรี้ยว เป็นต้น ที่เหลือก็ใช้ในการผลิตขนม อาหาร เนย ชีส เป็นต้น แต่ประเทศออสเตรเลียมีทางเลือกในการผลิตมากกว่า และเมื่อการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากนมต่างๆ มีราคาถูกลง ก็จะมีการนำเข้ามากยิ่งขึ้น ยิ่งทำให้ช่องทางในการผลิตสินค้าจากน้ำนมดิบในประเทศไทยลดลง ซึ่งก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่อราคาน้ำนมดิบ
- เมื่อรัฐมีการช่วยเหลือเกษตรกรในอุตสาหกรรมโคนมโดยการจัดตั้งโครงการนมโรงเรียนทำให้ผู้ประกอบการพึ่งพาการช่วยเหลือในตลาดนี้มากจนเกินไป ทำให้เกิดปัญหาในช่วงเวลาที่มีการปิดเทอม เกิดนมล้นตลาด
- การเปิด FTA จะส่งผลต่อโคนมที่หมดสภาพและโคนมตัวผู้ ที่จะเข้าสู่ตลาดโคเนื้อด้วย
- ช่วงระยะเวลา 20 ปีในการปรับตัวของเกษตรกรไม่ใช่ช่วงระยะเวลานานเนื่องจากอุตสาหกรรมโคนมมีการปรับตัวเข้ามา การปรับปรุงพันธุ์ต้องใช้เวลาาน ซึ่งจะเห็นว่า 40 ปีที่ผ่านมาอุตสาหกรรมโคนมในประเทศไทยยังไม่เข้มแข็งเลย

2. คุณสุนทร นิคมรัตน์ นายกสมาคมโคเนื้อแห่งประเทศไทย

- สาเหตุของการเลี้ยงโคเนื้อที่ลดลงในช่วงที่ผ่านมา เนื่องมาจากราคาโคเนื้อตกต่ำทำให้เกษตรกรไม่นิยมเลี้ยง แต่ต่อมาเมื่อราคาโคเนื้อเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทำให้เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อในโครงการกองทุนหมู่บ้านจึงทำให้เกษตรกรหันกลับมาเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
- สาเหตุของการนำเข้าที่ลดลงในปัจจุบันเนื่องมาจากการผลิตเนื้อคุณภาพดีในประเทศเพิ่มขึ้นมาทดแทน มีสาเหตุหนึ่งเพราะว่าการบริโภคภายในประเทศลดลง และสาเหตุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการลักลอบนำเข้าเนื้อโคแช่เย็น แช่แข็ง ตามตะเข็บชายแดนที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งที่เป็นเนื้อคุณภาพดีและคุณภาพต่ำ ซึ่งกระทบต่อราคาเนื้อในประเทศมาก
- อุตสาหกรรมโคเนื้อเป็นอุตสาหกรรมที่ช่วยเกี่ยวพันหลายๆ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้นถ้าอุตสาหกรรมโคเนื้อของไทยล่มสลายไปจะมีผลกระทบต่อหลายอุตสาหกรรมเช่น อุตสาหกรรมอาหารโคเนื้อได้แก่ กากอ้อย กากน้ำตาล กากรำ มันสำปะหลัง ข้าวโพด เป็นต้น
- ประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นกรณีศึกษาที่ดีของการเปิดตลาดโคเนื้อให้กับประเทศออสเตรเลีย ซึ่งจะเห็นว่า ประเทศเหล่านี้ในปัจจุบันไม่มีอุตสาหกรรมโคเนื้อของตัวเองต้องอาศัยการนำเข้าจากออสเตรเลียเป็นหลัก ทำให้ออสเตรเลียผูกขาดตลาดภายในประเทศนั้นๆ ซึ่งทำให้ราคาบริโภคโคเนื้อมีการปรับตัวสูงขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละปี
- การกำหนดรูปแบบฟาร์มมาตรฐานเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการปรับตัวและเข้าสู่อุตสาหกรรมโคเนื้อให้กับเกษตรกรจะต้องร่วมกันระหว่างภาครัฐและผู้ประกอบการที่อยู่ในอุตสาหกรรมโคเนื้อ มีใ้ภาครัฐกำหนดขึ้นเอง
- ทางภาครัฐควรสนับสนุนการก่อตั้ง Beef Board ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มเกษตรกรในอุตสาหกรรมโคเนื้อ ในการประสานงาน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และการผลักดันเรื่องต่างๆ เช่นเดียวกับ Egg Board, Pig Board